

Almádi Magocskák Óvoda
8220 Balatonalmádi
Bajcsy Zsilinszky út 31.
OM azonosító: 036824
Tel. 06 88 542 542
E-mail: ovibalmadi@chello. hu

AZ ALMÁDI MAGOCSKÁK ÓVODA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

A Differenciált Óvodai Bánásmód – DOB Program a „Kell, és a Lehet” között
(írta Dr. Húvös Éva) – a továbbiakban DOB Program átvétele

„A gyermekeket - tekintet nélkül fajra, bőrszínre, nemre, nyelvre, vallásra, a szülők nemzeti vagy szociális származására, politikai meggyőződése, vagyoni, születés vagy egyéb körülményekre – megilleti a jog, hogy boldog gyermekkort éljenek. Valamennyi gyermeknek joga van egészséggel felnőni.”

A gyermekek jogairól szóló ENSZ egyezmény

New York, 1989. november 20.

Tartalomjegyzék

ÓVODÁNK ADATAI	- 5 -
BEVEZETŐ GONDOLATOK	- 6 -
HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL	- 9 -
Humán erőforrás	- 9 -
A felnőttek sajátos feladatai:	- 11 -
Megvalósult céljaink, feladataink:.....	- 12 -
DIFFERENCIÁLT ÓVODAI BÁNÁSMÓD PROGRAM	- 14 -
A Program szemléletmódjából adódó sajátosságok	- 15 -
megvalósulásának folyamata :	- 15 -
1. A bánásmód részelemei	- 17 -
2. A játszás részelemei.....	- 18 -
3. A kommunikáció részelemei.....	- 19 -
4. Az elsajátítás részelemei	- 20 -
Az óvodába lépéstől iskolába menésig tartó fejlődés mutatói	- 24 -
A gyermeki személyiség fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	- 24 -
A gyermeki készségek, képességek fejlődésének jellemzői az óvodás kor végére	- 25 -
Az óvodai élet megszervezésének elvei a program megvalósulásának folyamatában.....	- 30 -
Nevelési eszközeink	- 31 -
Tárgyi feltételek:.....	- 33 -
Az elmélet és gyakorlat összefüggései.....	- 34 -
Idő és szervezeti keretek:	- 36 -
A napirend	- 36 -
A vegyes életkorú csoportok szervezése	- 37 -
A vegyes összetételű csoportok speciális pedagógiai kérdései.....	- 38 -
Az óvodai nevelés feladatai.....	- 40 -
Érzelem, erkölcs, közösség, hazafiság	- 42 -
Az anyanyelvi, az értelmi fejlődés és fejlesztés, az elsajátítás	- 45 -
Az óvodai élet tevékenységformái	- 46 -
A fejlesztés - fejlődés keretei, helyzetei	- 46 -
Lehetséges élmények, helyzetek:	- 47 -
Kommunikációs lehetőségek, helyzetek:	- 47 -
Mozgás és helyzetek:	- 48 -
Tárgyak, eszközök, anyagok:.....	- 49 -
Játékok önálló vagy társas használata:	- 50 -
Munka jellegű tevékenységek:.....	- 50 -
A Folyamatkövető Naplóban megjelenő élethelyzetek	- 52 -
HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	- 55 -
SZAKMAI KAPCSOLATAINK	- 57 -
Kapcsolat a családokkal	- 57 -
A kapcsolattartás formái.....	- 60 -
A beiratkozás előtti találkozások.....	- 60 -

A beiratkozás	60 -
Az első beszélgetés	61 -
A beszoktatás- befogadási periódus	61 -
Az első szülői megbeszélés, szülői „értekezletek”	62 -
A fogadóóra.....	62 -
Nyitott ajtó rendszere, közös programok	63 -
A szülők részvétele az óvoda működésében	63 -
További szakmai kapcsolataink	64 -
Nevelési Tanácsadóval, Logopédiai Szolgálat:	64 -
Családsegítő Szolgálat – Gyámhivatal:.....	64 -
Zeneiskola:	65 -
Katolikus és Református egyházak	65 -
Általános Iskolák:.....	65 -
Egészségügyi ellátás - egészségmegőrzés.....	65 -
„Magocskák” Almádi Óvodásaiért Közhasznú Alapítvány	66 -
PKKK.	66 -
Civil Szervezetek:	67 -
BFNP – Csopak:	67 -
Balkoom, Öko-Net, Balatonalmádi	67 -
Szülői Szervezet:	67 -
Szakmai szervezetek	68 -
Polgármesteri Hivatal Szakemberei; Városgondnoksági Intézmény	68 -
Kistérségi Óvodavezetők Szakmai Szervezete	68 -
Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület, szakcsoportok	68 -
GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉG-FELADATOK.....	69 -
Esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód, valamint a kiemelt figyelmet igénylő	71 -
gyermeknek egyéni fejlesztése, fejlődésének biztosítása az óvodában	71 -
GYERMEKBALESETEK MEGELŐZÉSE	78 -
A Házirend előírásai alapján.....	78 -
Az SZMSZ előírásai alapján.....	79 -
Baleset esetén szükséges teendők.....	79 -
A FEJLESZTÉS KÖLTSÉGKIHATÁSA	81 -
NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK.....	82 -
A D. O. B. PROGRAMRÓL ÉS AZ AKTÍV NEVELÉS SZEMLÉLETÉRŐL KÉSZÜLT AJÁNLOTT IRODALOM ÉS VIDEOFILMEK JEGYZÉKE.....	85 -
MELLÉKLETEK.....	86 -
1. sz. melléklet AZ AUTONÓMIA EGYESÜLET ÁLTALÁNOS ISMERTETÉSE, CÉLJA, TEVÉKENYSÉGE	86 -
2. sz. melléklet KÉPZÉS – ÖNKÉPZÉS	90 -
3. sz.melléklet ISKOLAÉRETTSÉG FELTÉTELEINEK ALAPVIZSGÁLATA	96 -
4. sz. melléklet TUDÁSSZINT MÉRŐ RENDSZER KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	105 -
5. sz. melléklet EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM.....	114 -
I. EGÉSZSÉGNEVELÉS AZ ÓVODÁBAN.....	115 -
6.sz. melléklet ERKÖLCSI NEVELÉS, HAZAFIASSÁGRA NEVELÉS A JÁTSZÁS FOLYAMATÁBAN- 126 -Legitimizációs záradék.....	132 -

ÓVODÁNK ADATAI

Neve :	Almádi Magocskák Óvoda OM azonosító 036824 Szervezetileg integrált intézmény Székhely: Bajcsy úti Óvoda 8220 Balatonalmádi, Bajcsy Zs. u. 31. Telephely: Mogyoró utcai Óvoda 8220 Balatonalmádi, Mogyoró u.1.
Fenntartója:	Balatonalmádi Város Önkormányzata Balatonalmádi, Széchenyi sétány 1.
Intézmény jellege alapján:	közszolgáltató intézmény
Feladatellátáshoz kapcsolódó funkciója alapján:	önállóan működő
Alapító Okirat száma:	1/2009.(V.28.) sz. Ö.h.
Szakfeladat megnevezése:	óvodai nevelés, ellátás óvodai intézményi étkeztetés
Intézmény vezetője:	2001.-ig: Sári Jánosné 2001.-től: Herczegné Budai Bea
Program benyújtója:	Óvoda vezetője és a Pedagógus testület
Program felülvizsgálata:	2004. március
Program felülvizsgálata:	2010.június
Program felülvizsgálata:	2013. június
Program felülvizsgálata:	2016.március
Program felülvizsgálója:	Óvoda vezetője és Pedagógus testülete

BEVEZETŐ GONDOLATOK

Óvodánk Nevelőtestülete azon pedagógus testületek közé tartozik, akik hosszú évek óta nyitottak az új törekvések iránt. Már 1991 óta az **Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület Szakcsoportjaként**, országosan és nemzetközileg elismert kutatómunkában vettünk és veszünk részt, főleg a gyakorlati tapasztalatok, terepmunka az innováció területén./1. sz melléklet/

Már a programírást megelőzően (1990 óta) a szakmai konzultációk, képzések, tapasztalatcserék, egyeztetések folyamatában dolgoztuk ki nevelési rendszerünket és azóta is ebben a szemléletmódban, neveljük óvodás gyermekeinket. A folyamat töretlenségét biztosítja, hogy szakembereink majdnem azonos összetételben dolgoztak, dolgoznak együtt, ezáltal a nevelési rendszer folyamatos továbbépítése, hatékony működése megalapozott.

Az Egyesület által meghatározott alapelvek tartalmazzák a programon végigvonuló nevelésfilozófiát, a felnőttek feltételteremtő munkáját. **A kisgyermeknevelést, annak milyenségét meghatározónak tartjuk az ember személyiségének – életminőségének kialakításában.** Szemléletmódunk meghatározza a nevelő és a gyermek kompetenciáját a nevelésben.

A ma oly divatos **kompetencia alapú nevelés-oktatás alappillére nevelési rendszerünk**, amely már a gyakorlatban bevált DOB rendszer szemléletmódján alapul. Folyamatosan változik a világ, változnak az óvodák, a felénk irányuló igények, változnak az emberek, családok, gyerekek. Ennek ellenére mi megpróbálunk egy fajta **állandóságot, biztonságot, nyugalmat sugározni** mindenki felé – ha lehetőség van rá – egy stabil óvodai rendszerben, ahol a gyermeki jogok teljes körűen érvényesülnek.

Tiszteletben tartjuk személyiségét, biztosítjuk fejlődését, az általunk tudatosan felépített feltétel és lehetőségrendszerben. **A gyermek a családé**, mi megpróbálunk segíteni szakmaiságunkkal a harmonikus fejlődése érdekében a kölcsönös tisztelet és bizalom szellemiségében.

Önkormányzatunk Képviselőtestülete beszámolóink, városunkban szervezett rangos szakmai konferenciáink alapján ismeri munkánkat. Innovációs törekvéseinket

Közoktatás fejlesztési Koncepciójában elfogadta. Az azóta eltelt idő is bebizonyította, hogy az óvodai nevelést - értékei megtartásával – ezen új szemlélet alapján kell továbbfejleszteni.

Dr. Húvös Éva által vezetett kutatómunka hivatalosan is elfogadást nyert. Programja a Differenciált Óvodai Bánásmód, DOB Program név alatt elsőként került az elfogadott alternatív programok közé. Az ország óvodái a programkészítést kapták feladatul és választhattak, adaptálhattak alternatív programokat, mi a **DOB Programot sajátunkként kezeljük.**

A szerző a Program előszavában is megemlíti kapcsolatunkat, annak előzményeit. Az ország több városában, így Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet keretein belül is a megye óvónői ismerkedhettek szemléletmódunkkal. A gyakorlati megvalósulását óvodánkban tekintették meg.

Az ország több óvodájából is fogadunk látogatókat, akik a nevelési rendszerünk iránt érdeklődtek, érdeklődnek.

Az Alapprogramot módosító Kormányrendelet (255/2009.(XI. 20.) 2010/11. nevelési évben került bevezetésre.

Feladatunk volt a módosítások beillesztése, amely nem jelentett nehézséget számunkra, hiszen a már gyakorlatban alkalmazott nevelési rendszerünk, szemléletmódunk „működési mechanizmusa” fogalmazódott meg a módosított Alapprogramban néhány fogalom változtatásával.

A Differenciált Óvodai Bánásmód sajátos megvalósulását tükrözi Helyi Programunk, amely kiegészítése az általunk kidolgozott bázisprogramnak. Egységet alkotnak, a két rendszer együttese él a gyakorlati munkában, az intézmény működésében. Egymástól elválasztva, külön vizsgálva nem biztosítják a szakmai egységet. A gyakorlati elemeket a Folyamatkövető Napló tartalmazza.

A folyamatosan változó körülmények, jogszabályok hatására nevelési rendszerünk stabilitásának megteremtése érdekében egyes területeken kisebb változtatásokat kell eszközölnünk. A Nevelőtestületünk közösen határozza meg, dolgozza ki e pontokat, beillesztve szemléletmódunkba.

Helyi programunkkal nem bővítettük a DOB programot, hanem helyi sajátosságainkat szem előtt tartva konkretizáltuk az alábbiak szerint.

- **A DOB rendszer** elsődlegesen a biztonságos, nyugodt ütemű fejlődés feltételeit határozza meg a felnőtt feltételteremtő jelenlétével, **a teljes körű**

személyiségfejlődés biztosításával a kíváncsiság, figyelem, gondolkodás, nyugalom nevelési eszközeivel.

- **Az** óvodai élet egészében megjelenő **élethelyzetek** során biztosított fejlődési mutatókat határozzuk meg a **készségek,- képességek** alakulásával.
- **A tudás- és kultúrtechnikák átadás-átvételének** folyamatos biztosítása tevékenységi területenként, a bánásmód, kommunikáció, játszás és elsajátítás folyamatában, amely teljes egészében lefedi az óvodai életet.
- **A vegyes életkorú csoportok** szervezésének szakmai létjogosultságát a mai felgyorsult, személytelen világban a szocializáció folyamatának, feltételeinek a másság elfogadásának, valamint az integráció színtereként értelmezzük. Sajátos feladatainkat fogalmazzuk meg a program megvalósulása érdekében.
- **Kapcsolataink alakulását, a család – óvoda együttműködését** a gyermek biztonságos fejlődése érdekében, a kölcsönös tisztelet jegyében alakítottuk ki.
- **Gyermekvédelmi feladatok** törvényességi, ill. konkrét megfogalmazását szükségesnek tartottuk.
- **Gyermekbalesetek megelőzését** célzó feladatok kiemelten szerepelnek rendszerünkben.
- **A „Folyamatkövető napló”** egy modulszerű munkaeszköz, amely egységben rögzíti az adatokat, s a szakmai jelentőségű részleteket. Összekapcsolja a **gyerekek és a felnőttek** együttélését, a tervezést, a megvalósítást, az egyéni fejlődés-változás folyamatát, az értékelést, az ellenőrzést és a módosító beavatkozásokat egy-egy újabb tervhez, a sajátos helyzetben megjelenő tevékenységi formákat – nem ütemtervszerű jelleggel.

Egyedinek számít, hogy szervezetenként integrált óvoda tagóvodái vettek és vesznek részt a munkában egységes filozófia, egyfajta gyermek és óvodakép alapján, de más - más meghatározó környezetben, más-más személyi és tárgyi adottságokkal, feltételekkel rendelkeznek.

Azt szeretnénk kifejtetni a továbbiakban, ami számunkra a DOB programból nagyobb hangsúlyt kap, amit kiemelkedőnek tartunk, amit feladatként kezelünk.

HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL

Intézményünk székhelye a Bajcsy Zs. úti Óvoda, telephelye a Mogyoró utcai Óvoda a város más-más helyén helyezkednek el. A két óvoda 3 épületben, 9 csoportban 225 gyermek számára biztosít életteret. Szervezeti felépítése: részben önálló gazdálkodással, önálló munkáltatói jogkörrel dolgozik.

Az intézmények működéséért közvetlenül az óvodavezető felelős. Szakmailag magas szinten képzett nevelőtestületünk egységes szemléletmód alapján dolgozik, 2 telephelyen, a tagintézmények működéséért felelős vezető helyettesek irányításával.

A nevelőmunkát segítő alkalmazottak létszáma, hozzáállása is lehetővé teszi a zavartalan működést. 2 fő technikai dolgozót alkalmazunk óvodatitkári, ill. mindkét óvodában udvarosi munka- körben.

Konyhai egységünk a kisgyermek étkeztetés, egészséges táplálkozás terén – a gyermekek fejlődését, valamint a pénzügyi lehetőségeket figyelembe véve – biztosítja az egészséges életmód egyik alappillérét.

Gazdaságossági szempontok figyelembevételével – az idősek ellátásán túl – vendégétkezőket is fogadunk.

Humán erőforrás

óvoda vezető	1 fő
óvoda vezető helyettesek	2 fő
óvodapedagógus	16 fő
óvodai dajka	9 fő
gondozó – takarító	1 fő
pedagógiai asszisztens	3 fő
élelmezésvezető	1 fő
szakács	2 fő
konyhai dolgozó.	3 fő
óvodatitkár	1 fő

udvaros

1 fő

40 fő

A szakképesítéshez kötött munkakörök ellátását **szakképzett dolgozók** látják el.

Óvodapedagógusaink rendelkeznek a DOB Program alkalmazásához szükséges tanúsítvánnyal. Ezek az emberek meghatározó szerepet töltenek be a szakmai munkában. A **folyamatos innovációs munka**, a tanfolyamok elvégzése egy olyan szemléletmód megtanulására, alkalmazására adtak lehetőséget, ahol megtanultunk élni a kell és a lehet határai között. Technikai dolgozóink körében belső képzéseket szerveztünk, így elsajátították programunk alapjait, gyakorlatban pedig alkalmazzák biztonságot nyújtó nevelési rendszerünket.

A gyermekekre történő személyes odafigyelésünk, egyéni szükségleteik, vágyaik, örömeik szem előtt tartása, bizalmat ébresztett a gyermekekben és szüleikben egyaránt. **Ez a bizalom, mely kölcsönös felnőtt és gyermek között, nevelőmunkánk alappillére.**

A megtett út sem, időben sem feladatban nem kevés, a személyes próbálkozásoktól az egész évet átfogó csapatmunkáig. Az évek során óvodánkban kiteljesedett új nevelési elvek, célok, eszközök megváltoztatták az „integrált” intézmény jellegét. Jellemzővé vált a tapasztalatok átadása egymás munkájának megismerésének igénye, a folyamatos, rendszeres **mindennapos szakmai tapasztalatsere.**

Már nemcsak a csoportról álltatában, hanem Mariról és Andrisról beszélgetnek, nem arról, hogy már középsős és nem felel meg a követelményeknek, hanem arról, milyen Mari és Andris, **mit tud és mit tehetnek érte.** Egyre több megközelítési lehetőséget kutatnak és találnak feléjük. Másképpen szervezik a csoport életét. **A közös pedagógiai nyelv és szemlélet kialakítása mögött azonban igényességből fakadó kitartó munka, önképzés, próbálkozások, szervezett belső és külső továbbképzések, műhelymunka sokasága áll.**

A továbbképzési kötelezettség /120 óra 7 évenként/ segíti a még hatékonyabb munkavégzést. /2. sz. melléklet/ Óvodapedagógusaink olyan képzéseken vesznek részt, amelyeket a mindennapi munkánkban hasznosítani tudnak. Ennek köszönhetően a – Nevelési Tanácsadó szakembereivel közösen – sikerül elérnünk, hogy a készségek, képességek fejlődését már a korai fejlesztés - fejlődés szakaszában biztosítani tudjuk. A prevenció hatékonyan beépülhetett rendszerünkbe, amit bizonyít az is, hogy az iskolába lépést követően a gyerekek többségének nincs szüksége a további külön fejlesztésre.

Jelenleg szakvizsgázott **fejlesztő pedagógusaink** /2 fő/, **beszédművelő terapeutánk** is foglalkozik gyermekeinkkel, az óvoda munkaidőkeretéből kigazdálkodva. Nem utasítunk el gyerekeket különbözőségükre való tekintettel, hanem integráltan próbáljuk nevelni őket, szakembereink, szaktudásunk segítségével, differenciált nevelésen alapuló szemléletünk, bánásmódunk tükrében.

A felnőttek sajátos feladatai:

- A **gyerekek mind alaposabb megismerése** érdekében a finom, részletekre figyelő elemző megfigyelés, a továbblépés feltételeinek biztosítása. A szemléletmód alapját képező kivárás és bizalom stratégiájának határozott, tudományosan megfogalmazott gyermekképe van. Ebben a gyermekképben minden gyermek, még a diszharmonikus adottságokkal rendelkező is, kíváncsi és érdeklődő. A pedagógus alapfeladata, hogy biztosítsa a gyermeki személyiség, készség, képesség, tudás biztonságos fejlődésének feltételrendszerét.
- Olyan **tanulási helyzetek biztosítása**, melyekben a tevékenységek során minden gyerek jogot kap aktivitása, érdeklődése, kezdeményezése szerint elsajátítani azokat a kooperációs formákat, amelyek az emberi együttműködés személyességét, értelmét és stabilitást, nyújtó előnyeit közvetítik számára, biztosítják a felfedezés lehetőségét és annak örömét.
- A **gyerek jelzéseire irányuló figyelem**, ennek megértése és beépítése a felnőtt reakciójába, aktivitásába (átlagos, ettől eltérő – hátrányokat hordozó, ill. tehetséges – gyerekek).
- Olyan **aktivitási formák és szabad cselekvések feltételeinek biztosítása**, melyeken keresztül a gyerekek kíváncsiak, aktívak, kezdeményezők, érzelmileg aránylag kiegyensúlyozottak legyenek.
- A **tömegesség és az uniformizált tevékenységek kiküszöbölése**, a szocializáció folyamatának biztosításával, valamint az egyéni bánásmód előtérbe helyezése, a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával.
- **Szituációérzékenység**, annak differenciált figyelemmel való befolyásolása a helyzetek utólagos elemzése.

- A tapintatos, biztonságot nyújtó jelenlét, **nyugalom feltételeinek megteremtése**
- **Önismeret-önnevelés**, mivel a nevelést alkotó munkának tartjuk, nagy szükség van az érzelmi egyensúlyra, a folyamatos visszacsatolásra.
- Az **autonómia és a kompetencia folyamatos, rugalmas alkalmazása**, „tanulása-tanítása”, modellértékű személyiség kialakítása.
- A kisgyermek óvodai életmódjához **szükséges eszközök, feltételek megtalálása, folyamatos biztosítása**.
- A „láthatatlan” eredmények megbecsülése.

Megvalósult céljaink, feladataink:

- Programunk a célok eléréséhez szükséges **feladatokat határozza meg a felnőtt oldaláról**, hiszen a feltételrendszer megteremtése alapvető feladatunk. Pedagógiai alapelveink, céljaink, feladataink, eszközeink, és eljárásaink az **egységes szemléletet**, egymásra épülést biztosítják, s mindezek elérése intézményünkben nyomon követhető folyamatként működik.
- **Céljaink tudatosan átgondolt, szakszerűen megfogalmazott értékek**, amelyek az óvodai élet minden területén konkrét feladatokkal vannak alátámasztva.
- **Az egy csoportban dolgozó pedagógusok közösen alakítják éves munkatervüket, együttműködésük alapfeltétele az óvodai nevelésnek**
- Programunkban a feladatok meghatározásánál figyelembe vettük a **pedagógusok, szülők, gyerekek jogait, kötelelességeit**, alapvető feladatait, jog szerinti rendelkezéseket.
- Véleményünk szerint a differenciált óvodai bánásmód, valamint az integrált nevelés **biztosítja – biztosíthatja a más, ill. különös gyerekek fejlődését – fejlesztését is**, külső szakemberek segítségével. A nevelési feladatok meghatározásakor figyelembe vettük a **gyerekek személyiségét, egyéni fejlődési ütemét, másságának elfogadását, készségeit, képességeit**. Preventív jelleggel biztosítjuk, hogy képességeiknek megfelelő nevelésben, fejlesztésben részesülhessenek. /Különös gyerekek, részképesség zavaros, szociálisan hátrányos helyzetben élő, idegen anyanyelvű ill. egyéb problémával küzdő gyerekek is./

- Az **egyéni fejlődési ütem** tiszteletben tartásával fogalmazzuk meg a biztonságos **iskolakezdéshez szükséges személyiség fejlettségi**, testi, lelki szociális érettségi mutatókat, melyek már az óvodába lépéstől folyamatosan a következő fejlődési zóna elérésének apró lépéseivel biztosítunk
- A **kisebbségi csoportos tevékenységek globális tervezése** adja a gyermeki környezetből kiinduló elsajátítás a tanulás – tanítás folyamatának keretét.
- A **gyermek megismerésén alapuló egyéni tervezés**, nyomon követés a továbblépés feltételeinek biztosítása pedig a gyermek fejlődésének alapja személyiség, készség-képesség, valamint tudás tartalom szempontjából.
- A **közösségi életre való felkészítést**, az együttélés szabályainak meghatározását, a szocializációs nevelés feltételrendszerét alapvető feladatként kezeljük a nyugalmat, **biztonságot nyújtó szokás és szabályrendszerünkben a természetes kommunikációs háló** kialakításával.
- A **szociálisan hátrányos helyzetben levő gyerekek nevelését**, a gyermekvédelmi feladataink folyamatos szem előtt tartásával – programunk szemléletmódjában – differenciáltan végezzük. A gyermekvédelmi felelősök látják el a feladatokat.
- Az **Esélyegyenlőségi programunk** is minden gyermek számára biztosítja az egyenlő bánásmódot és hozzáférést. Sajátosságunk volt eddig is a „különös” gyerekek elfogadása, elfogadtatása a közös értékekre való tovább építés.
- **Az óvoda és család együttműködésének**, kapcsolatunk továbbfejlesztésének lehetőségeivel kiegészítettük programunkat. Ennek oka a bennünket körülvevő társadalmi környezet változása, így feladatunknak tekintjük a rugalmas kapcsolatépítést,
- kezelést.

DIFFERENCIÁLT ÓVODAI BÁNÁSMÓD PROGRAM

Célunk aktív, öntudatos, kezdeményező gyerekek nevelése a kiválás és a bizalom stratégiájával.

A pedagógusok az autonóm játékközpontú életmód és természetes kommunikációs háló kialakítására törekszenek a csoportban. A **szociális tanulás folyamatában, a családdal együtt** segítik az egyének érése szerint is differenciálódó önállóság és együttműködés – vagyis az autonómia fejlődését.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában is meghatározott **gyermeki jogok**, a meghatározott gyermek és óvodakép megegyezik a D.O.B. Programban megfogalmazottakkal, de bővül annak sajátos **prevenciós célkitűzéseivel**. A siettetett fejlődés kiküszöböléséhez lehetőséget adó, autonóm, játékközpontú életmód, a nevelés eszközei lehetőséget adnak a szokatlan helyzetekben és időben történő tapasztalatszerzésre, tanulásra.

A nevelőtestületünk nyitott, őszinte légkörben dolgozik, megteremtve, megtartva azon értékeket, amelyek elengedhetetlenek az „emberi együttélés” terén. A mai kihívó társadalmunkban hiszünk a kapcsolatokon alapuló nevelésben.

Az alábbi idézetben találtuk meg, amire figyelni szeretnénk nevelésünk folyamán:

Dorothy Law Holtz:

Egy élet a kezében (részlet)

Ha a gyerekek méltóságban élnek,
Megtanulják az igazságot.
Ha a gyerekek biztonságba érzik magukat,
Megtanulnak hinni.
Ha a gyerekek hitelesen élnek,
Megtanulják mit jelent szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megkeresni a szeretetet a világon

Értékelésünknek fontos szempontja: A MI gyerekeink hogyan élnek?

**A Program szemléletmódjából adódó sajátosságok
megvalósulásának folyamata :**

A program sajátosságai elsősorban szemléletmódunkból adódnak és nevelésünk hatékonyságában mutatkoznak meg.

Ami ebből nekünk nagyon fontos

A DOB nevelési rendszerében más pedagógiai-pszichológiai megközelítések érvényesülnek, mint általánosságban. Másra helyeződik a hangsúly. Elsősorban arra, hogy a **nevelést globális folyamatnak** tekinti. Vallja a több évtizedes kutatási elméletek alapján, hogy az emberi fejlődést jelentős mértékben meghatározza a kisgyermek játszása, vagyis nem tudatos tanulása.

Mi a **játékot eszköznek, a játszást cselekvési folyamatnak** tekintjük. A kisgyermek a játszás helyzeteiben az összefüggéseket komplex módon tapasztalja, felfedezi. A játszás, mint cselekvési helyzet mást helyez előtérbe. Olyan **szociális tanulási helyzetet** teremt, amelyben minden gyerek egymástól, sokszor eltérő módon jogot kap aktivitása, érdeklődése, kezdeményezése szerint elsajátítani azokat a kooperációs formákat, / alku, csere kompromisszum/ amelyek az emberi kapcsolatok személyességét, értelmet és stabilitást, nyújtó előnyeit közvetítik az együttműködés tanulása érdekében.

Hatása : olyan óvodai élet és kommunikációs háló, melynek **eredménye a nyugalom.**

A csoport életében a nyugalom megteremtését az első olyan feladatnak tartjuk, amely a továbblépés lehetőségét hordozza.

A nevelési helyzetek, azok szituációs egységei lehetővé teszik a kölcsönös „átjárást”.

Módszereibe beszámítja a gyerek egyediségét, a jelent és a jövőt, a mindig megújuló változó személyiség, valamint a csoport dinamikáját.

Az Alapprogram „Az óvodáskorú gyermek testi – lelki szükségleteinek kielégítése” érdekében meghatározza a feladatokat, **nevelési területeket:**

- Az egészséges életmód alakítását.
- Az érzelmi erkölcsi nevelés és szocializáció biztosítása.
- Az anyanyelvi- értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

Az alábbiak szerint pedig azon **tevékenységi területeket**, amelyek a DOB rendszerben sajátosan szituációfüggően, főképp egyéni bánásmód keretében, a felnőtt tudatos feltételteremtő tervezőmunkájával, a stabil szokásrendszer kialakításával valósulnak meg:

- Játék
- Vers, mese
- Ének, zene, énekes játék, tánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek
- Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Mindezen nevelési, tevékenységi területek rendszerünkben sajátosan, a D.O.B. nevelési rendszer **orientációs elemeinek**, mint a

- Bánásmód
- Játékozás /mint integrált tevékenységforma/
- Kommunikáció
- Elsajátítás

jelenlétében – egymásra hatásában, a kiválás – bizalom – nyugalom légkörében valósulnak meg.

Az **alapelemek** részelemei a **napi élethelyzetekben** – tevékenységekben, a kíváncsiság – figyelem és a gondolkodás megjelenési formáiban érvényesülnek. Fontos a pedagógus állandó tapintatos, biztonságot nyújtó jelenléte, megszólíthatósága együttműködése.

A „Jó gyakorlatok „lerögzítése folyamatosan történik , az óvodai élet részét képezi. (a mindennapos megfigyeléstől a gyermek egyéni fejlődésének biztosításától az óvodai élet egészéig)

Állandó tanulási folyamat számunkra is az eddigi tapasztalatok alapján a bánásmód mind finomabb részleteinek kimunkálása, mivel ez nevelésünknek és meggyőződésünk, hogy a kisgyermeknevelésnek is legfontosabb eleme.

Alapegységnek tekintjük a **személyes kontaktust**, a gyermek önálló aktivitásának tiszteletben tartását a **jel – jelzőrendszer – kommunikáció** összefüggéseit. Mindez a

gyermeki fantázia, a kíváncsiság és a bizalom feltételeinek megteremtését, érvényesülésének lehetőségeit, ezek kimunkálását, tervezését kívánja meg óvónőinktől. Mivel óvodai nevelésünk alapját képezi, fontosnak tartjuk e részelemek bemutatását, magyarázatát, a **hatás – kölcsönhatás** gyakorlatát.

Így érzékeltethetjük azt a másságot, ami megkülönbözteti nevelésünket a külön-külön tervezett tevékenységi területek köré felépített más óvodai nevelési rendszerektől.

1. A bánásmód részelemei

Felnőtt	<ul style="list-style-type: none">○ személyes kontaktusok
kölcsönhatás	<ul style="list-style-type: none">○ kivárás○ tolerancia○ fokozatosság /az egyéni fejlődési ütem
Gyerek	<ul style="list-style-type: none">○ figyelembe vétele legközelebbifejlődési zóna○ elvei alapján /○ stabilitás○ intimizáció○ bizalom a változásra képesség és jog szerint

Alapvetően a **bánásmód személyes**. Figyelembe veszi a csoporthelyzet adottságait, tehát a mikro szituációt, az óvodai aktivitási formák lehetőségeit és korlátait. A bánásmód részelemei befolyásolják a kommunikáció bármely formáját és minőségét. Bár a globális szociális szituáció a pedagógus szemléletmódja, bánásmódja szerint határozott koncepciót képvisel, nem mond ellent a különböző családi, környezeti hatásoknak.

Éppen a gyerekekkel való együttműködésben, az aktivitási tartalmak sokrétűségében van lehetőség a gyermeket érő hatások befogadására, a különbözőség tudatos elfogadására.

A kölcsönös elfogadáson alapuló rendszerünkben az **érzelmi nevelést és a szocializáció folyamatának biztosítását**, a stabil nyugalmat eredményező, biztonságos **szokás és szabályrendszer eredményezi** mind kapcsolatainkban, mind pedig a külvilággal való viszonyukban.

A munka jellegű tevékenységek szerepe is meghatározó a gyerek, a csoport életének egészében a szocializáció folyamatában. A cselekvő tapasztalás, **önmaga ellátása**,

másokra való odafigyelés, megbízások teljesítése, az elismerés e területen is differenciáltan biztosítja a sikerélmény átélését .A céltudatos,kitartó,felelősségteljes „kötelességteljesítés” belső késztetéssé válik. Feltételei az óvodai életben a napirendben, heti rendben, szokás-és szabályrendszerben tudatosan biztosítottak,alakíthatóak,a gyermek számára megélhetőek.

Szemléletmódunk tudatos alkalmazása minden intézményünkben dolgozó felnőtt munkaköri kötelessége, tisztában vannak a lehetőségekkel, ismerik a korlátokat. Célunk közös: **gyermek egyéni sajátosságaikhoz, fejlődési ütemükhöz mértén harmonikusan fejlődjenek melyhez a feltételeket, lehetőségeket közösen alakítottuk, alakítjuk folyamatosan.**

Az **egészséges életmód alakítása** a gyermek biztonságos fejlődésének alapja. Az óvodai élet egészében egészségmegőrző, egyenletes testi-lelki fejlődést biztosító, készség,- képességfejlesztő, fiziológiai szükségleteket megfelelő formában kielégítő, valamint **környezettudatos magatartást** kialakító feltételrendszert teremtünk meg

A bánásmódban jut kifejezésre az erőszakmentesség eszköztára, amely segíti a gyermeket a differenciáló készség kialakításában, valamint az **együttélés szabályainak elsajátításában**. Valószínűleg így feszültségmentessé tehető a családi és nevelőintézményi relációk azonossága – különbözősége, megérthetősége mind a felnőttek, mind a gyerekek számára.

2. A játszás részelemei

Felnőtt

kölcsönhatás

Gyerek

- idő
- viszonylagos szabadság
- jelzések
- kezdeményezés
- önállóság
- jogok
- differenciált társak
- minta-helyzetek
- határozott funkciójú tárgyak
- határozatlan funkciójú tárgyak, anyagok
- személyes élmények, tapasztalatok

- rugalmas feltételek az élmény átéléséhez
- változó lehetőségek változatos feldolgozása

Az **igazi játszás** az, ami a gyermek kezdeményezéséből, improvizációjából ered. Ebben a folyamatban különleges jelentése van az önálló, vagy a változó esetleg, egy társas stabilizálódó rendszeres játszásnak. Ezek olyan helyzetek, amelyekben **megfigyelhetővé válik a tárgyi szociális hatékonyság, a szociális tanulás, a kompetencia változása, tehát az egyén fejlettsége, az én – te – ő – mi tudat fejlődése.** A kezdeményezés a külvilágra a másik irányába / emberre, helyzetre, tárgyra / hatás igényének alakulása, kifejezése. A kezdeményezés, a kíváncsiság a figyelem, a tudás – nem tudás megjelenítése. Így alakul a belső szabadság és a felhalmozás is.

A játszás, a szabad játék feltételrendszerét a felnőtt tudatosan alakítja, fejleszti a benne résztvevő gyerek, gyerekek igényei szerint, a meglévő lehetőségrendszer alapján. Szituáció érzékeny attitűddel (tárgy, élmény, segítség, magatartás minta, beavatkozás, szabályozás stb.) biztosítja az elmélyült játszás folyamatát. **A játék számos aktivitási formával és tartalommal keveredhet, amely a megismerést, a gyakorlást, a képességek fejlődését befolyásolja. Mindez megalapozza a szociális tanulás egyedi tartalmát.**

3. A kommunikáció részelemei

Felnőtt

kölcsönhatás

Gyerek

- gesztus és mimika differenciáltsága
- személyhez szóló
- változatos jelzéseket alkalmaz
- adója és vevője van, tehát kölcsönös /az elutasítás is csak minőség /
- alku - csere – kompromisszum
- beszéd, mint a kölcsönösség egyik eszköze
- tájékoztató – tájékozódó: sok természetes kérdést használ
- felnőtt beszédstílus. lehetőleg igennel, a meglévőre, a megérthetőre orientált

- írásbeliség /Naplóban/ is differenciáltságra, a pozitívumokra, a változások történetiségére és az
- érthetőségre törekszik / testületi kommunikáció/

A kommunikációt képi, gondolati, érzelmi jelentések, magatartási aktusok kölcsönös közvetítésének tekintjük. **A kommunikációt meghatározónak tartjuk a szociális tanulás és a bánásmód szoros összefüggésében, az óvodai nevelés hatásrendszerében.** A kommunikáció sajátossága, hogy a kölcsönösségre, az információcserére törekszik. Minősége a pedagógiai intuíciónál, a tudatosságtól, a személyes differenciáltságtól, tehát a felnőtt szakmai szocializációjától függ. **Az anyanyelvi az értelmi nevelés a természetes kommunikációs háló kialakításának hatásrendszerével átszövi az óvodai élet egészét.**

4. Az elsajátítás részelemei

Felnőtt

kölcsönhatás

Gyerek

- szociális tanulási szituáció
- idő
- képesség
- kíváncsiság
- egyéni ütem
- legközelebbi fejlődési zóna
- önállóan szerzett tapasztalat, tudás, készség
- változatos gyakorlás
- önálló, elmélyült figyelem
- önálló elmélyült figyelem
- kitartó cselekvés
- differenciált követelmény
- felnőtt – segítség vagy tanítás
- elérhető információk, nyitott ismeretek

Az elsajátítás (tanulás folyamata) részelemei az óvodáskor fejlődési lehetőségeit tartalmazzák, megalapozó funkciót tölthetnek be a következő fejlődési szakaszhoz.

Alapvetőnek tartjuk az **ismeretek, a gyakorlati készségek, jártasságok, a meghatározott viselkedésformák** személyes differenciáltságát, és beépítjük a tudatos, leginkább követett pedagógiai munkába.

A részelemek nem külön - külön, hanem **komplexen jelennek meg a gyerekek óvodai életében, tevékenységei során.**

Programunk ezt az óvodában és az óvodán kívül adódó és teremtett **élethelyzeteken keresztül, a tudatos tervezés alapján valósítja meg. Az óvónő a csoportban bennlévő gyermekekre épít, a gyermekek maguk is befolyásolják visszajelzéseikkel.**

A mindennapok megvalósulásánál figyelembe veszi a lehetőségeket, a helyzeteket eszközöket stb. **Mindez élethelyzetbe épülve a gyermek belső – külső mozgásától függ,** valamint attól, hogy az óvónő milyen fokú készenléti helyzetben van. Mennyire tudja és látja az összefüggéseket, tud-e dönteni. Mi a fontos? Befolyásolja az óvónő általános és szakmai műveltsége, gyermekismerete, repertoárja, szituációérzékenysége. Bármikor a helyzetnek megfelelően előhívhatja magából. Eldönti kinek, kiknél alkalmazza. A mese-vers, az ének-zene, a ritmus így **élményből előhívva** élet közelivé válik, **nem a megtanulás az irányadó, hanem a befogadás, a megszeretés a lényeg. Így „fejlődik” a hagyományos tanítás-tanulás folyamatának feltételrendszere biztosítottá.**

A „kíváncsiság – figyelem – gondolkodás - nyugalom” nevelési rendszerében az **óvodapedagógus olyan tanulást - elsajátítást, támogató helyzeteket teremt, amelyben épít a gyerekek előzetes tapasztalataira, ismeretére, ill. előhívja aktivitását. Az elsajátítás-tanulás megfelelő formájának feltételeit teremti meg, melyben a gyermek kreativitása, kompetenciája, a környezetből áradó információk rendszerezése, rögzítése valósul meg.**

Mielőtt mindez gyakorlati megvalósulásának feltételeit – módját tárgyalnánk, szeretnénk ismertetni mottónkat:

Kodály Zoltán:

„Hozzon a gyerekeknek
Mindenki, amit tud:
Játékot, zenét, mesét, örömet.

De, hogy mit fogad el:
Azt bízunk rá.
Csak az a lelki táplálék
Válik javára
Amit MAGA KÍVÁN!”

Ez a választás hogyan történik a mindennapokban? A játékközpontú életmód nálunk lehetőséget ad a gyermekeknek egy óvodában még ma is ritka sajátos élethelyzet megtalálásához, megéléséhez.

Az "Élethelyzet" táblázat érzékelteti, hogy a gyermek választásával, döntésével hogyan lép előre egy-egy helyzetben, egy – egy tárggyal végzett cselekvéssel. Mindez bizonyítja a cél megvalósulásának lehetőségét, „minden gyermek, sokszor egymástól eltérő módon is fejlődik”.

ÉLETHELYZET

A GYEREK AKTÍV

A gyerek mozog, figyel, képzelődik, gondolkodik, beszél stb.

A gyerek emberrel / tárggyal/ anyaggal cselekszik, játszik

Önkéntelenül érzelemmel tagolja az érzékeltet	Összehasonlít véletlenül	Megkülönböztet véletlenül	Besorol intuícióval
Intuitív tapasztalatokat szerez	Használja a forma, nagyság, hang- súly, mozgás szerint	Használja Minőség, funkció stb. szerint	Használja az azonosság, különbség szerint
Tapasztalja a reális helyzetet	Összefüggést talál A fantázia és az intuíció között	Felfedezi akarata, Hatóképessége határait	Felfedezi a cselekvés és a nyelvi jelentés kapcsolatát

A gyerek kommunikál, mozgatja az információkat

**Megérti a helyzet és az ÉN: saját
cselekvése összefüggéseit**

**A MÁSIK ember megérti(?) ŐT és
valahogyan reagál**

**RELÁCIÓKBAN
KAPCSOLATOKBAN**

Az óvodába lépéstől iskolába menésig tartó fejlődés mutatói

Az egyes gyerekek **egyéni fejlődésére** figyelünk, a DOB rendszer szemlélet módja, meghatározott szempontrendszer tükrében. Kerüljük a frontális fejlesztést, a tömeges helyzeteket, **egyéni és mikro csoportos formában** biztosítjuk a továbblépést.

Szemléletmódunkban ez fokozottan vonatkozik a „**különös**” **gyerekre**. A vele való bánásmód során az azonosságokat próbáljuk erősíteni úgy saját magával, mint környezetével.

Biztosítjuk a szükséges személyi és tárgyi feltételeket, amelyek lehetővé teszik számára **az integrálódást** a csoportba. A másság jelenlétét el kell fogadtatnunk a környezetében élő gyerekekkel, felnőttekkel is.

Az **iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szint** elérése minden gyermeknél **más ütemben** valósul meg az óvodába járás megkezdésétől az iskolába menésig. A **teljes személyiség fejlesztése-fejlődése** a „bizalom stratégiájával” programunk specifikuma. Áthatja minden tevékenységünket. A **készség, - képesség fejlesztés-fejlődés** az elérendő céljaink egy részének „hogyanját” határozza meg.

Módszertani tudásunk alapja annak, hogy „**mit**” **sajátítanak el** a meghatározott óvodai tevékenységi formákon belül a gyerekek, hogy tudják ezt „alkalmazni”. Mindez kidolgozott rendszerben nyomon követhető, „programsajátos”.

A gyermeki személyiség fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek képes:

- figyelni másokra,
- kivárni másokat, amíg ő is sorra kerül,
- kompromisszumot kötni,
- másokban megbízni,
- együttműködni,
- önállóan elmélyülni, és nyugodtan végigvinni a megkezdett tevékenységet,
- célokat kitűzni és kitartóan gyakorolni sikertelenség, kudarc esetén is, hogy a célját elérje,
- kíváncsian, érdeklődéssel fordulni a világ felé,
- önállóan, aktívan végezni az önkiszolgálást, öltözködést, testápolást,
- szívesen vállalni, sőt kezdeményezni feladatokat, megbízásokat,

- alakilag helyesen kifejezni magát,
- gondolatait, érzéseit megfogalmazni,
- mások közléseit figyelni és meghallgatni,
- kéréseket végrehajtani,
- a vele történetek oka iránt érdeklődni és magyarázatokat kérni – kívánni megérteni - elfogadni, kétségeit vagy ellenvetéseit elfogadható formában közölni,
- segítséget keresni és kérni, ha egy értelmi vagy érzelmi feladat a megoldó képességét, teherbírását meghaladja,
- a szociális (felnőtt-gyerek, fiú-lány, családtagok – ismerősök-idegenek, kisgyerek-nagy gyerek) szerepviszonyok közt kiismerni magát és alkalmazkodni a szokásokhoz, normákhoz, társaihoz, a felnőttekhez,
- szabályt tartani és felelősséget vállalni,
- feladatot tartani, szándékos figyelmet önkéntes és irányított tevékenységben működtetni,
- biztonsággal emlékezni a vizuális, auditív, ritmus elemekre,
- a gondolkodási műveletek logikus végrehajtására,
- feladattartása, feladattudata szándékos figyelme önkéntes és irányított tevékenységben egyaránt működik,
- szeretne iskolába járni és tanulni.

A gyermeki készségek, képességek fejlődésének jellemzői az óvodás kor végére

Testi fejlettség:

Hat éves korára egy átlagos gyerek kb.: 100-130 cm magas és 20 – 22 kg súlyú. Természetesen ettől felfelé és lefelé is lehetnek eltérések. Ennek ellenére ha a gyermek súlya jóval az átlag alatt marad felmerül a kérdés fizikálisan bírja-e majd, a megnövekedett terhelést. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kisebb súlyú gyerekek fáradékonyabbak, teljesítményük hullámzó. Fontos a jó egyézségi állapot is. Megkezdődik a fogváltás, jelezve a második alakváltás beindulását. E változás az idegrendszer érettségéről tájékoztat, az iskoláskor kezdetét jelenti.

Ép érzékszervek:

Az írás, olvasás tanulásához nélkülözhetetlen a jól működő látás, hallás. Érzékszervi fogyatékoság esetén, nehezített a tanulás.

Jó ceruzafogás, könnyed eszközkezelés

A helytelen ceruzafogás nehezíti az írástanulást, visszafogja a fejlődést. A kudarcélmény a lelki feltételeket rontja. A kézfej izmai, görcsös állapotba merevednek. A nehézkes ceruzakezelés sok energiát emészt fel, hamarabb elfárad az író gyermek.

Az elemi mozgások összerendezettsége:

Mellúszás, kúszás, mászás, lábujjhegyen járás, sarkon járás, külső talp élen járás, guggoló járás, szökdelés páros lábon, fej emelgetés háton – és hason fekvésben. E mozgások pontatlan, hibás kivitelezése, az idegrendszer éretlenségére utal, ami megnehezíti az olvasás, írás tanulását.

Jó egyensúlyérzék:

Az egyensúlyérzék bizonytalansága, bizonyos idegrendszeri rendellenességre utal, ami maga után vonhatja a tanulási nehézséget, figyelemkoncentrációs problémát, magatartási zavart.

Pontos finommozgások:

A vállölnök, a csuklónak, s az ujjaknak mozgékonyaknak, függetleneknek kell lenniük. A jól irányítható kéz előfeltétele az írástanulásnak. A beszédmozgás is finommozgás. Mivel a beszéd irányítását végző érző – és mozgásközpontok, a kéz érző – és mozgás központjainak a közelében vannak, segíthetik, vagy gátolhatják egymás működését.

Keresztcsatornák:

A keresztcsatornák jó működése biztosítja, hogy a gyermek egymástól függetlenül tudja mozgatni végtagjait. A kéz, a láb, a fejbiccentő izmok és a mimikai izmok mozgásainak függetlennek kell lennie egymástól. Ennek hiányában nehezített az írástanulás.

Testséma:

Fontos, hogy a gyermek ismerje saját testét, biztonsággal tájékozódjon rajta. Ismerje testrészei, ujjai nevét, helyét. A hiányos testséma nehezíti a világban való tájékozódást, bizonytalan személyiséget eredményezhet.

Kézdominancia:

Fontos, hogy mire iskolába kerül a gyerek, kialakult kéz dominanciával rendelkezzen. A nem megfelelő kézzel történő írástanulás nehezíti az írás, olvasás elsajátítását, súlyosabb esetben beszédzavarhoz, személyiségzavarhoz vezethet.

Lábdominancia:

A dominanciák akkor hibátlanok, ha azonos oldalra esnek. Az ellentétes oldali lábhasználat gyakran együtt jár a számolási készség gyengeségeivel. Nehezebben alakul ki a szám és mennyiségfogalom.

Szemdominancia:

Akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. Az ellenoldali szem használata átállíthatja a kezet. Az ilyen gyerekek gyakrabban olvasnak visszafelé, cserélnek fel betűket, szótagokat. Lassúbb lehet náluk a szövegértés és a felidézés. Az ellenoldali szem dominancia önmagában nem szokott problémát okozni, csak ha más rendellenességgel társul.

Füldominancia:

Szintén akkor jó, ha a domináns kéz oldalára esik. Az ellenoldali fül használata maga után vonhatja a lassúbb, pontatlanabb beszédhallást, a zenei hallás, a ritmusérzék gyengeségét, esetleg dadogást is okozhat.

A szemmozgás koordináltsága:

Fixálás, pupillareflexek: Az olvasás, az írás megtanulását nehezíti, ha a két szem koordinálatlanul mozog, vagy nehezen fixál. Következménye látótérkiesés, olvasás – írásnehézség lehet. Gyakran együtt jár a boka merevségével és a befelé forduló lábfejekkel.

Jó érzékelés:

A beiskolázás előfeltétele, a jó térérzékelés. Bizonytalan térérzékelés esetén, a gyermek nyugtalan lehet, bizonytalaná válhat. Indokolatlan félelmei lehetnek, ami agresszióban nyilvánulhat meg. A magatartási zavar hátterében a figyelemkoncentráció és a hypermotilitás mögött gyakran térérzékelési probléma húzódik meg.

Térrányok felismerése:

A térrányok felismerése fontos feltétele, az olvasás–írás tanulásnak. Fontos a névutók jelentésének pontos ismerete. Ha a gyermek ebben bizonytalan, felcserélheti a betűket, szótagokat, esetleg visszafelé olvas, vagy tükörírással ír.

Reprodukáló képesség, térben és síkban:

Az olvasás, írás előfeltétele, hogy a gyermek le tudja másolni a látott mozdulatot, térbeli konstrukciót, vagy síkban alkotott mintát. Ennek hiányában képtelen lesz saját helyzetére átfordítani és alkalmazni a tanítótól kapott utasítást, mintát.

Soralkotás, sorritmus folytatása:

Az írás térben és időben meghatározott rend, szabály szerint alkotott sor. Az olvasás egy betűsor dekódolása. A térben és időben való soralkotási képesség nélkül, lehetetlen az olvasás, írás tanulása.

Szem – kéz koordináció:

A gyermek akkor tud vonalközben megfelelő szinten írni, ha a szemével úgy tudja követni a keze mozgását, hogy közben nem a kezére, hanem a leírt szövegre néz. A perifériás látását használja a keze irányításához.

Biztos alak- háttér megkülönböztetés:

Fontos, hogy a gyermek ki tudja választani a számára fontos információt. Meg tudja különböztetni az alakot a háttértől. Ellenkező esetben figyelmét a háttér ingerli, s ez nehezíti az olvasást.

Alak-, forma-, szín- és nagyságállandóság:

A betűfelismeréshez, olvasáshoz szükséges képesség fejletlensége esetén a gyermek nem tudja megfelelni a kis és nagybetűket, nem tud nyomtatott szövegről írottra másolni. Minden hangnak négy betűalakját kell megjegyeznie.

Gestalt látás:

E képesség fejlettségén múlik, hogy tudja-e a gyermek a részeket egészként értékelni, a betűsort szóként értelmezni. Fejletlensége esetén nehezített, vagy lehetetlen az összeolvasás.

Azonosság felismerése:

Ez teszi lehetővé, hogy különböző szövegkörnyezetben is felismerje a betűket, azonosítani tudja őket, illetve különféle alakjaikat meg tudja feleltetni egymással.

Különbözőség felismerése:

Egyes írott és nyomtatott betűk alakjai között nagyon kis különbségek vannak. Fejlett megkülönböztető képesség nélkül nehéz az írás, olvasás tanulása. Ilyenkor fordul elő a betűtévesztés, nehéz a tollbamondás, sok a helyesírási hiba.

Auditív megkülönböztetés:

Hatéves korra kialakul az egyes hangok elkülönítésének képessége, az időtartam, a zöngés – zöngétlen hangok megkülönböztetésének képessége. A helyesíráshoz szükséges képesség, hiányossága tagolási nehézséget, gyenge helyesírást von maga után.

Analizáló-szintetizáló képesség:

Előfeltétele az összeolvasás és az írás megtanulásának. Azt jelenti, hogy gyermek, hangokra tudja-e bontani, ill. össze tudja-e rakni a hangokból a szót? Gyengesége olvasás és írás nehézséget eredményez.

Átfordítási képesség:

Átfordítási képességnek nevezzük azt a képességünket, amikor az egyik érzékelési síkon szerzett ismeretet, egy másik érzékelési síkon reprodukálunk. A tollbamondás után

való írás nehézsége, az írás, ill. rajzolósi képtelenség, a szóban való felelés nehézsége, e képesség fejletlenségére vezethető vissza.

Beszédképesség:

Minden gyermeknek tökéletesen kell ismernie az anyanyelvét, mire iskolába kerül. Árnyaltan kell kifejezni érzéseit, gondolatait. Egy adott képről önállóan kell mondania néhány összefüggő mondatot. A megfelelően fejlett beszéd alapozza meg, az írott beszéd megtanulását. A fejletlen beszédképesség, a súlyosabb beszédhiba, a hiányos fogalmi rendszer nehezíti az írás, olvasás tanulását.

Emberrajz:

Az emberrajz 10-12 éves korig összefüggést mutat az intelligencia fejlődésével. A családrajz sok mindent elmond a gyerek érzésvilágáról, a család szerkezetéről, a gyermek családban elfoglalt helyéről

A **kialakult személyiségjegyek**, valamint a felsorolt **alapképességek megléte biztosítja a biztonságos iskolakezdést**, az örömteli írás, olvasástanulást. Egy – egy képesség gyengesége még nem teszi lehetetlenné a tanulást, de kisebb-nagyobb zökkenőket okozhat. Ha több területen teljesít gyengén a gyerek, akkor felmerül az iskolaéretlenség gyanúja.

Az **„iskolaérettség feltételeinek alapvizsgálata”** (képesség-képesség), valamint a **„Tudásszintmérő”** (tudásanyag) **felmérő lapokat** folyamatos vezetéssel használjuk. Vezetésénél fontos szempont, hogy nem a mikor, hanem a hogyan kérdésre fektetjük a hangsúlyt, s segítségükkel pontosabban meghatározható a felnőtt beavatkozásának iránya./ 3,4 sz. melléklet/

Az óvodai élet megszervezésének elvei a program megvalósulásának folyamatában

A program gyakorlati terepmunkájának szakaszában már fontossá vált, hogy azok akik be akartak kapcsolódni a munkába a csoporton belül, **óvónők és dajkák azonos szemléletmód alapján gondolkodjanak a gyerekről**. A dajkákkal a csoporton belüli munkamegosztás - a feladatok folyamatos, kölcsönös elemzése-értékelése,- a gyermeki

személyiség tiszteletben tartásával a program bevezetése óta elsődleges feladat. Hatékonyan csak együttműködve lehet dolgozni, az intézmény minden dolgozójával karöltve, egy közös cél elérése érdekében mind a csoporton, mind pedig intézményen belül.

A kíváncsiság, a figyelem, a gondolkodás, és a nyugalom – a **személyes bánásmód** alkalmazásával érdekessé teszi a pedagógiai tevékenységet. Jelentős helyet kap a **csoportdinamikát** minden szinten felhasználó munkaszervezés és a gyakorlati lehetőségek leírása. A folyamatos együttműködés során az óvodapedagógusnak-tanácsadói szerepében- meg kell találnia a beavatkozás **legmegfelelőbb gyakorlatát** a szituáció érzékeny nevelés folyamatában. Ez ad óvodai keretet a 3-7 éves gyerekek ÉN-MI tudatának fejlődéséhez. **Fokozatosan alakulnak az összefüggések a személyes kapcsolatok, a kényszermentes együttműködés és az ehhez kapcsolható kulturális értékek között.**

Nevelési eszközeink

(Mi jellemzi a pedagógust, aki a DOB rendszer játék és nevelésközpontúságát műveli?)

Mire vagy kire KIVÁNCSI?

Elsősorban a **személyes kontaktusok szituatív tartalmára, az egyének önállóságára.**

Állandóan tájékozódik, melyik gyermek mit és hogyan kezdeményez, utánoz, cselekszik. Próbálja megkülönböztetni tiszteletben tartani a kapcsolatban működő szimpátiát, az érdeklődés irányait. Várja a kérdéseket, és örül a bármilyen formában megjelenő **érdeklődésnek.**

A felnőtt így közvetett módon **elősegíti a gyerekek kíváncsiságának bővülését.**

Nálunk fontos, hogy mindez beépítse tervezésébe, megfigyeléseibe rögzítse, megjelenjenek mindezek az egyes gyerekeknél és a csoportélet tervezésében – szervezésében. A felkínálás és a megvalósulás tervezésében, ahogy egy – egy gyermekre építhet a műveltségi anyag vagy a kultúrtechnikák közvetítésénél.

Mire, vagy kire FIGYEL?

Elsősorban az **egyének jelzéseire**, a mikro szituációban folyó cselekvések eszközeire. A felnőtt elérhetőségére, a megszólíthatóságra vagy a válaszkésztségre figyel mind a személyes, mind a tárgyi kontaktusokban. A **differenciált figyelemből** így alakulhat ki szituációérzékenysége, döntéseiben realizálódik. Ő dönt, mikor legyen kiváró, segítő, kezdeményező, beavatkozó vagy lezáró.

A felnőtt figyelme befolyásolhatja a gyermek figyelmének fejlődését is.

Miről és hogyan GONDOLKODIK?

A játszás és más cselekvések folyamatában összehasonlítja, vagy módosítja a feltételeket és a lehetőségek egyéni változásait. **Átgondolja** a „volt – van - lehet” szempontjai szerint mikro **szituációkban történtek jelentését**. Így próbálja **felismerni a játszás komplexitásában a lehetséges egyéni tanulás módját és tartalmát**. Problémamegoldó módon **analizálja a gyermekek tevékenységéhez szükséges szabadság fokozatait és az együttélés szokásjellegű határait**. Rendszeresen felülvizsgálja saját kompetencia határát. Elemzi, korigálja saját viselkedését. Felnőtt kapcsolataiban is támogató, segítő szándékkal kritizál és igényli is a kritikát.

Rendszeresen írja és használja a pedagógiai naplót, ezt kollégájával és vezetőjével elemzi. Így feljegyzései segítik a nevelőmunkában, mind többet és többet tud meg a gyermekekről. Feljegyzései alapján konzultálni tud a gyermek érdekében a szülővel – szakemberrel – vezetővel.

Az óvónő tájékozódó – tájékoztató attitűdje segíti a gyermekek gondolkodásának, tanulásának felfedező jellegét.

Hogyan biztosítja a csoportban az alapvető NYUGALMAT?

Mivel ismeri **gyermekkeit**, elsősorban **bízik bennük**, ezért **tudatosan vállalja az önállósághoz szükséges kockázatokat**. Elfogadja, hogy a szokásokat fokozatosan elsajátító a játék és az aktivitás jogával élő gyermekeknek tapasztalniuk is kell a rend -

rendetlenség rugalmas határait. **Biztosítania kell** a mikro csoportok viszonylagos stabilitását, a játszáshoz szükséges eszközök, tér, szabad mozgás **feltételeit**.

Megbízható, érthető **támpontokat nyújt** a viselkedéshez. **Mérlegel:** előrejelzést, ígéretet, elhalasztott cselekvést válasszon-e. Mérlegeli továbbá a gyermekek pozitív, vagy negatív kezdeményezéseit hogyan kezeli. **Kerüli** a csoport életének megszervezésénél az **izgató élményeket**, a kampánymunkát, a kapkodást, a tömegességet. Konfliktushelyzetben – ha beavatkozik – **az érzelmek értelmes egyensúlyát keresi**.

A **kölcsönös tisztelet alapján** úgy avatkozik be, segít az egyik gyerekeknek, hogy ne sértse meg a másikat. A kontaktusokban az egyénnel érintkezik, nyugodt lassú, differenciáltan odafigyelő marad.

A DOB program ezért hatékonyságát tekintve **átlagléttszámmal működik eredményesen**. Amennyiben nincs megfelelő, elegendő idő a gyerekekre kapkodás, siettetés előfordulhat, így a szakmai munka nagymértékben csorbul, a gyermekek biztonságos fejlődésének feltételrendszere nem biztosítható.(a maximum létszám mellett még talán biztosíthatóak a feltételek, de a csoport szobák mérete miatt már zsúfoltságot okoz.)

Tárgyi feltételek:

Fontos a DOB játék központú életmód szervezésében a tárgyi környezet megtervezése.

A program átvételének időszakában és azóta is fontos számunkra, hogy **felmérjük lehetőségeinket**. Meglévő eszközeinket megpróbáljuk **változatosan kihasználni**. Elsősorban megfelelő és esztétikus környezetet kívánunk kialakítani a gyermekek csoportszobában és csoportszobán kívüli életéhez. Az udvaron és a csoportszobában is esztétikailag megfelelő eszközöket, változatos „miből-mit” tárgyakat kínálunk nekik. Az **eszközvásárlások során figyelembe vesszük, hogy a játszás feltételeihez, valamint az egyéni és mikro csoportos fejlesztésekhez más-más eszközökre van szükség**.

Az óvónő a gyermek-gyermekek igényeiből fakadóan is, élve módszertani szabadságával **bővítheti a csoport eszközrendszerét**. Egy-egy folyamatában mindig bővülő játéksituáció sokszor különleges eszközöket, anyagokat igényel, melyeknél elsődleges szempont, hogy mindenből elegendő legyen a gyerekek által elérhető helyen.

Az elmélet és gyakorlat összefüggései

Az óvodapedagógus feladatai az életmód szervezésében

A program szellemében nagyon fontosnak tartjuk már a **befogadási periódusban**, hogy a gyermek óvodába kerülésekor megteremtsük a befogadás optimális helyzetét a gyermek és a szülő számára. Ezt szolgálja az **első beszélgetés** a szülőkkel, az **előzetes belátogatás** a gyermekkel alakuló kapcsolat, a családi, óvodai szokások – miliő megismerése érdekében. Így a családból óvodába kerülő gyermek első találkozása, kapcsolata az „idegen” világgal a szülők pozitív hozzáállásával nem annyira idegen.

Nagyon lényeges, hogy **elfogadó, gyermekségét tiszteletben tartó, szerető légkör fogadja, vegye körül. Ne elvárások várják, hanem vegyék figyelembe hozott szokásait, tudását.** Így tanul meg fokozatosan együtt élni az idegenekkel, s ő is képessé válik majd elfogadni a másságot.

A személyes kapcsolat alakulásán túl nagyon fontos a megfelelő környezet, amely az életteret biztosítja. A természetes és épített környezet milyensége meghatározza életmódunkat, - a gyermekét is. Fontos tehát a csoportszoba és más helyiségek megközelítési útjának biztosítása, a berendezés kuckós alakítása, a játékok, más eszközök elhelyezése, a behozható kedvenc tárgy elfogadása.

Ha mind erre figyelünk **komfortérzést, biztonságot ad a gyermek számára. A biztonság érzése bizalmat ébreszt az őt körülvevő új személyek és környezet iránt.**

Ez a bizalmon alapuló biztonságérzet lehetőséget ad a kitekintésre – **a személyes kapcsolatai tágítására – a mind tágabb környezet megismerése. A megismerés segíti az elfogadást az „új világban”. Az „új világ” mind tágabb felfedezése kíváncsiságot ébreszt az újabb és újabb felfedezési lehetőségek irányában. Ezután már nincs nehéz dolgunk, csak figyelni a gyermek jelzéseire, megérteni őket és beépíteni jelzéseiket a saját munkánkba.**

A DOB nevelőmunkáját vállaló óvónő számára most válik fontossá: a kíváncsiság, a figyelem, a gondolkodás, és a nyugalom változatos alkalmazása a személyes bánásmódon és többi orientációs elemen belül. Mindezek ötvözésével és állandó kiválasztásával a **nyugalom feltételrendszerének, az „érés” folyamatának biztosítása elsődleges feladatunk.**

Munkánk tervezésében, szervezésében fontos figyelni arra, hogy rohanó világunkban **kellő időt, nyugalmat** biztosítsunk arra, hogy a gyermekek a **maguk tempója szerint feldolgozhassák, megtapasztalhassák a világot, kialakulhasson világképük**. Mindezek megteremtése a vele foglalkozó felnőttől folyamatos odaforduló, tudatosságot igényel. Fontos, hogy **megfelelő minőségű és mennyiségű inger** érje őket. Annyi és olyan, **amit képes feldolgozni**. Éppen ezért a játékközpontú életmód tervezésében másképpen jelenik meg a kisgyermek továbblépésének, tanulásának folyamata mint az iskolában, vagy egy-egy tevékenységi formát kiemelő programban.

A nevelési rendszer fontos része a feltételek és a lehetőségek biztosítása. Olyan aktivitásformák, és szabad cselekvések feltételeit kell biztosítanunk térben, eszközben és időbeni szervezésben, amelyeken keresztül a gyerek **egyéni tapasztalatszerzését lehetőség szerint közvetett módon befolyásolja**. Élményt és mintát nyújtunk, valamint számára a felfedezés, élményszerzés lehetőségét biztosítjuk. Biztosítjuk számára a választási lehetőséget. Az **önálló aktivitás fokozatos próbálkozása, tanulása** hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy 3-4 év alatt megtanulja, hogy önálló cselekedeteivel sok minden megváltoztatható. Az elért **eredmény nagyobb örömet okoz számára, újabb próbálkozásokra, kitartásra ösztönzi. Ezáltal nyitott és befogadó, s aktív és kezdeményező lesz, mely újból felkelti kíváncsiságát a még ismeretlen lehetőségek és eszközök iránt.** E láncreakció és egymásra hatás eredményezi, biztosítja fejlődését. Így alakul óvodai élettörténete az óvodában átélt élethelyzeteken keresztül.

Az iskolában a tanterv az óvodában az óvodai élet és a tevékenységi formák megtervezése adja a tudatos nevelőmunka alapját, az intellektuális fejlesztés gerincét. Nálunk a program szellemében a globális nevelés érvényesülésében másképpen jelentkezik. **Mi, ezt az óvodában és óvodán kívül adódó és teremtett élethelyzeteken keresztül, a tudatos tervezés alapján valósítjuk meg. A tevékenység kereteit, lehetőségeit, helyzeteit, formáit tervezzük.** A tervezés a csoportban bent lévő gyerekekre épít, a gyermekek maguk is befolyásolják. Az éves terv elképzelés arról, hogy milyen típusú jelenségeket, mivel akarunk befolyásolni. **Címszavai újszerűek, de felbontásuknál érzékelhető, hogy mindezen belül megvalósíthatók az alapprogramban meghatározott tevékenységi formák sokszor komplexen is.**

Ha visszatekintünk a DOB programból vett élethelyzet táblázatra, az alapján értelmezzük a tevékenységi formákat és a köztük összefüggéseit, majd hozzáolvassuk a Folyamatkövető Naplót – a benne szereplő fejezeteket – azok magyarázatát, életszerűvé válik programunk.

Idő és szervezeti keretek:

A gyermekek **napi és heti rendje rugalmas**, a pedagógus **egyéni vagy mikro csoportban** kommunikál velük, így folyamatos a játéklehetőség.

A csoportélet időbeosztását a stabil időpontok megjelölése, valamint az egész évben előre várható, rendszerességgel tervezhető feladatok esetleg előre ismert események lerögzítése: **napirend, heti rend, szokás és szabályrendszer, valamint az év kezdésekor megfogalmazott Éves programterv** is meghatározza.

Ez tartalmazza azon éves szinten visszatérő eseményeket, amelyek a gyerekekre és szüleikre is vonatkoznak.

Az óvodai élet keretének, szervezeti formájának megfogalmazása, a programban megvalósuló célok elérésének időkerete. A **csoport, az óvoda kapcsolatrendszere, hagyományai, ünnepei**. A gyerekek számára biztosítja a harmonikus, biztonságos, nyugodt, kiegyensúlyozott játszás, tevékenykedés, fejlődés feltételeit.

Csoportonként konkretizálódik a Naplóban a többi elemmel összhangban.

A napirend

A hivatalos nyitva tartáson belül a gyerekek érkezése és távozása a **család életritmusához alkalmazkodik**. A család és óvoda egyeztetett szokásai, szertartásai biztosítják a nyugodt érkezést és elválást (rövidebb-hosszabb itt tartózkodás, szülő kikísérése az ajtóig).

A gyerekeknek érkezése után **ideje és joga van nyugodtan tájékozódni**, saját ritmusa szerint kapcsolatot felvenni. Biztonságérzetét, vagy éppen csoportban kialakuló pozícióját befolyásolják az **otthonról hozott tárgyak, élmények**. A behozott tárgy, élmény maga is kezdeményezés, melyet a szakemberek beépíthetnek a megismerés, a differenciálás szempontjaiba, a gyerekek biztosított lehetőségeibe. **Az egész napot, hetet átszövik a gyerekek ötletei, illetve a felnőtt által kezdeményezett tevékenységek, a gyerekek**

fejlesztése, kommunikációs készség fejlesztése, mozgáskoordinálás, műveltséganyag bővítése, kultúrtechnikák megismerése, környezettudatos magatartás alakítása, környezet megismerésére és védelmére nevelés, kísérletezés differenciált módon.

A gyermekekkel történő foglalkozásokat, tevékenységeket kizárólag óvodapedagógus irányítja.

Programunk választási lehetőséget nyújt a cselekvésekben a **szabad mozgásra**, tekintettel annak egyéni egyensúlyteremtő hatására (udvari eszközök, épületben lévő eszközök).

Rugalmas napirendünk viszonylagos stabil időpontjai:

- 8. 00- 9. 00 között folyamatos reggeli
- 11. 45-12. 30 között ebéd
- 12. 30-14. 30 között pihenés
- 14. 30-15. 00 között uzsonna

Fontos, hogy **úgy szervezzük** a gondozási tevékenységeket, hogy a **gyerek ennek aktív résztvevője**, befolyásolója legyen, eközben a felnőtt megismerteti vele az egészséges életmód szokásait, szabályait.

Célunk az, hogy az **egészségmegőrzés** az évek során **igényévé váljon**, természetes teendői közé tartozzon. Megfelelő szervezéssel ellensúlyozzuk a létszám adta esetleges kényszerhelyzeteket. Ez a gyerek testi szükségleteit, pszichoszomatikus biztonságérzetét szolgálja. Ezt segíti a délutáni pihenés időszaka, az egyes csoportokban kialakított szertartások is (saját játékkal alvás, rövid ideig könyvnézegetés, a pihenés utolsó szakaszában csendes játék.). **Étkezéseknél** figyelembe vesszük a gyerekek egyéni ízlését, ritmusát, otthonról hozott szokásait, modellt nyújtunk, és tanítjuk a kulturált étkezési szokásokat. **Saját főzőkonyhánkon az egészséges táplálkozás feltételeit** próbáljuk megteremteni a minőségét és az étrend összeállításának folyamatában.

Az **ételallergiás gyermekeknek a speciális étrendet biztosítunk** az adott feltételek között.

Amikor hazaindulnak is fontos, hogy a gyerek a **megkezdett tevékenységét siettetés nélkül, nyugodtan befejezhesse**, s ezt a felnőttek tartsák tiszteletben.

A vegyes életkorú csoportok szervezése

A **mai rohanó világban** a nevelés zavarai tapasztalhatóak a családok egy részénél. A neurotikus tünetek a szülők körében gyakoribbá váltak, ezért gyakran az elhanyagoló nevelés következtében a gyermekek ezekben a családokban **szocializációs zavarokkal küszködnek.**

A gyermekek számára **a fejlődéshez megfelelő mintára és érzelmi azonosulásra van szükség.** A vegyes összetétel a kisebbeknek mindig tud biztosítani olyan érett magatartásformákat, amely utánzásra serkentő. Így a szociális tanulás bizonyítottan felgyorsul.

A **tolerancia** kialakulása és a **különbözőség elfogadása érdekében** szükséges, hogy minden csoportban legyen „húzóerőt” képviselő, és gyámolításra szoruló gyerek egyaránt. Az egészséges személyiség fejlődéséhez ezek a személyiségjegyek elengedhetetlenek az egyén majdani iskolai, később felnőtt társadalomba való beilleszkedéséhez, szocializációjához. Így tehát nem csak a kisebbek, hanem a nagyobbak is megtapasztalhatják, megtanulhatják a **„másik ember felé fordulás” társadalmi normáit.**

Hasonlóan **gyorsabb a világ megismerése** is. A kisebbek sok újdonságot, érdekes információt hallhatnak. A csoport „érettebb magja” húzóerőt jelent a többiek számára.

A **felgyorsult fejlődés** szinte minden képességekörben tapasztalható. Ez a folyamat az óvodapedagógus tudatosságának eredményeként jön létre. Ő **erősíti az érett minták adására képes gyermekek magatartását, és mintakövetésre ösztönzi a lassabban fejlődőket. A többlépcsős, differenciáló fejlődés minden gyermeknek megadja a lehetőséget arra, hogy önmaga bemért lehetőségei alapján válasszon, kompetensen legyen képes döntéseit meghozni.**

Fontos, hogy differenciált szempontok érvényesüljenek a **csoport elosztásánál.** A gyermekcsoportok kombinációi a nevelőtestület összetételétől, képzettségétől, kompetencia körétől függjön .

A vegyes összetételű csoportok speciális pedagógiai kérdései

A megfelelő **életkori és „különös” gyerekek arányának** kialakítását a csoportokban prioritásként kezeljük.

Egészséges, koruknak megfelelően érett gyermekek körében feltételezhető, hogy az

5 –6 éves fejlettebb a 3 évesnél. Programunk esetében a **„másság” elfogadására, elfogadtatására törekszünk**, az együttélés szabályainak betartásával, a **szocializáció folyamatának biztonságos feltételrendszerével**. Ezért is fontos, hogy a csoportba, ha lehet 1/3 arányban 5 évesek kerüljenek. Ha nem megfelelő az arány, akkor felerősödhet a kisebbek, illetve a „különös” gyerekek „nivelláló” hatása. A jövőben szeretnénk a sok korosztály helyett a kis-középső, középső-nagy korosztályú gyermekekből álló csoportok kialakítását.

Testvérkapcsolatok esetében - amikor bekerülnek a csoportba -, erősíteni kell a kötődést, ezzel **fokozva biztonságérzetüket**. **Később** nyitni kell a társak irányába, **erősítve a külső kortárskapcsolatok** kialakulását. A testvérpárok esetében figyelembe kell venni a családokban betöltött pozíciókat, így döntve el, hogy jó-e, ha együtt vannak.

A nagyok iskolába kerülését követően szükséges a **státuszok tudatos átrendezése**. Az öt évesek számára tudatosítani kell, hogy iskolába menő nagyok lettek, „mintaadó” státusszal, a korábbi „mintakövetés” helyett. Ugyanakkor a törvényszerű státuszváltások miatt a legnagyobb hangsúlyt a kívánatos magatartási szokások erősítésére kell fektetni, szilárd szokásrendszert kialakítani.

A vegyes csoportban a kicsi gyermekeknek meg kell tanulniuk, hogy nem mindig léphetnek be a nagyok tevékenységeibe. Ugyanakkor szükségük van elbújásokra, elkülönülésekre. Ez a többsikű magatartás gyorsítja a szocializációt.

A szociális vonzerővel rendelkező nagyobbak /előfordul, hogy kisebb gyermek/ maguk köré gyűjtik az utánpótlásra hajlamos kisebbeket. Az óvónői hatás így hatványozódik.

A csoport kisebb egységekre tagolódik ez esetben a **mikro csoportok stabilabbak**, mint az azonos korúaknál. A kisebbek állandó biztonságot keresnek 1-1 nagyobb, érettebb gyermeknél, így **felgyorsul a kötődések kialakulása**.

Magasabb elvárásainkat a nagyobbak felé meg kell indokolnunk szóban is, ugyanezt kell tennünk a kicsik felé érvényesített „engedményeink” esetében is. Így tudatosulhat a gyermekekben a sokféle követelmény.

Azok a gyermekek lesznek segítőtársaink a pedagógiai hatások felerősítésében, akik korábban azonosulnak a szabályokkal és társaik irányába vonzerővel rendelkeznek. Vigyázni kell azonban arra is, hogy a leggyámoltalanabb **gyermek is megmutathassa értékeit**. Csak így jöhet létre a gyermekek között a személyiséget, a különbözőséget tisztelő, és elfogadó magatartás. Így alakulhat ki személyiségjegyként a tolerancia

Az óvodai nevelés feladatai

Az egészséges életmód szokásrendszerének megalapozása

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Az egészség nevelés a kisgyermekkor alapvető igényeinek kielégítési formája, amelyet a család alapoz meg, de feladata minden gyermekekkel foglalkozó, felnőttek is a megfelelő szervezeti formában.

A gyermek elsődlegesen utánoz, s a vele való törődés, a környezet „normái” erősen interiorizálódnak, hatnak testi – lelki fejlődésére.

Mindez a gyermeki személyiség, tevékenység tiszteletben tartásával, a tanulási helyzetek biztosításával, valamint a szokásrendszer biztonságos kialakításával, folyamatos fenntartásával valósítható meg.

Az egész életen át tartó tanulásra, nyitottságra, befogadásra való felkészítés az alapkészségek kialakulásán túl a gyermeki aktivitáson, motiváltságon, kíváncsiságon alapuló, valamint tudatos odafigyelést igényel részéről is.

A szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, valamint lehetőségét **arra**, hogy a gyermek a mindennapi élet alternatívái (életviteli helyzetei) közül a legegészségesebbet válassza, az egészséget választó képességét kifejlessze élete során.

A gyermek gondozása az egészséges környezet biztosításán alapul minden tevékenysége közben. A **helyes életritmus** kialakítása, a jól kialakított napirend, a testápolás, öltözködés, a pihenés, alvásmozgás, levegőn tartózkodás megfelelő időtartama feltételrendszere meghatározó jelentőséggel bír.

Az étkezések rendszeressége, a táplálék összetétel, s annak minősége nem csak anyagi kérdés.

Saját főzőkonyhánk a Magyarországon minőségi közétkeztetéssel élenjáró „Minta – menza” program alapján látja el gyermekeinket.

A betegségek, kisebb egészségkárosodások **megelőzésének** „megtanulása”, az egészséges életmód szokásainak megalapozása is a szokásrendszer egyik alapja.

A **játékos mozgás tevékenység** a komplex személyiségfejlesztésben betöltött szerepével minden területen segíti a harmonikus fejlődést. Az egyéni fejlettségi szinthez igazodó mozgáslehetőségek, a jól megválasztott mozgásrepertoár, a finommozgásoktól a helyváltoztató szabad mozgásokig széles skálán minden gyermek számára, minden nap biztosítja a lehetőségeket: a a gimnasztikai, ill.sport játékokon túl a népi gyermekjátékokkal, lúdtalp tornával, a mindennapos rövid közös mozgással, a kisebb csoportokat mozgó szervezett foglalkozásokkal, a finommotorikát is fejlesztő játékokkal, valamint az ehhez szükséges eszközrendszerrel.

A **testi képességek, készségek fejlesztésének biztosítása** nevelési rendszerünk alappillére. A gyermekek egyéni fejlődési ütemét figyelembe véve a felnőttek biztosítják a továbblépéséhez szükséges feltétel és eszközrendszert. Társas, illetve kézügyesség fejlesztő játékokkal, eszközökkel, anyagokkal, a „valamiből valamit” élményével, valamint a mindennapi élet tevékenységeivel.

A **baleset megelőzés** elsődleges szempont az óvoda életében, amelyre a mozgásos játékok során fokozottabban figyelniük kell a gyerekeknek is, mint eszközhasználat, mint pedig a játékok közben.

A szabályok közös megbeszélése, alkalmazása elsődleges a gyerekek számára is, vigyázni önmagukra, s társaikra.

A **természeti és társadalmi környezet** megismerése, megóvása az egészséges életmód, a jövőnk alakításának záloga. Eddigi, már óvodánk életébe beépült nevelési eszközrendszerrel biztosítjuk a jövőben is a **természet és környezetvédelmi** tevékenységeinket. Kapcsolataink, a családok, a társ intézményeink segítségével a nemzeti parkokkal, helyi szervezetekkel karöltve.

Fontos minden felnőtt számára is a környezet megismerése, megismertetése, megfigyelésekkel, kísérletekkel, látogatásokkal, sétákkal, a folyamatok végigkísérése, az

ok-okozati összefüggések feltárása, feldolgozása, s a mindennapi életben a környezet egészséges alakításának igénye.

Igazán, csak akkor lehet a gyerekeket hitelesen nevelni a környezetük megóvására, ha a felnőttek is fontosnak tartják azt! (komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, tiszta, egészséges környezet, madárvédelem, növénygondozás, udvarrendezés, környezet alakítás „környezet és természetbarát anyagok felhasználása, újra hasznosítás, stb.) Biztosítjuk a napi folyamatokat, a játékeszközök biztosításával, a napi tevékenységek rendszerességével, a szokásrendszer alakításával.

Érzelem, erkölcs, közösség, hazafiság

A kisgyermek környezetéről szerzett tapasztalatait óvodába lépéskor otthonról hozza. A **családi nevelésnek** alapozó, döntő és a fejlődés folyamán a személyiség jellemzőinek kialakulásában, meghatározásában elsődleges szerepe marad, az otthoni „minta” továbbvitelével. **Nem nélkülözheti az alapvető „normák” minta szintű felállítását**, amelyeket otthon tapasztal, kell, hogy megtapasztaljon a gyermek.

A **gyermek a családjában**, mi megpróbáljuk segíteni azt szakmaiságunkkal harmonikus fejlődése érdekében, a kölcsönös tisztelet és bizalom szellemiségében.

Lehetőségeket teremtünk a környezet megtapasztalása, megismerése a szeretetteljes törődéssel kedvező érzelmi hatásokkal, amelyek az életkoruknak, egyéniségüknek megfelelő, biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához nélkülözhetetlenek.

A jövő természeti, társadalmi környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, átrendezni - ehhez megfelelő indítást kell, hogy kapjanak

Óvodapedagógusainknak is tudatos, szakmaiságon alapuló gyermekek felé fordulásukkal érzékenyen kell reagálniuk a folyamatosan változó világ apró rezzenéseire, hiszen minden a nevelés folyamatában részt vevő is ezt teszi.

Olyan légkör megteremtése a célunk, amely állandóságot, érzelmi biztonságot, nyugalmat képes sugározni tárgyi valamint személyi vonatkozásban, mindenki felé, egy stabil óvodai rendszerben, a gyermeki jogok teljes körű érvényesítésével.

A gyermek érdeklődésére, természetes kíváncsiságára, cselekvési vágyára építve, sokoldalú ismeretnyújtással, nyugodt játékban biztosítunk **változatos tevékenységeket**, melyekben tapasztalatokat szerezhet, egyéni és közös élményeket „fogadhat be”, „dolgozhat fel”, s a **folyamat eredményeként beépül személyiségébe.**

Tiszteletben tartjuk egyéni fejlődési ütemét, biztosítjuk fejlődését, a szakemberek által tudatosan felépített feltétel és lehetőségrendszerben, ahol önkifejező törekvései is felszínre kerülhetnek.

Az óvodai élet szokás és szabályrendszere az óvodai közösség „normáit”, erkölcsrendjét tükrözik, sugározzák a gyerekek felé. Biztonságot, stabil együttélést biztosít a benne „alakító jelleggel” résztvevő gyerekek számára. Az óvodai közösség élete a benne rejlő gyermeket érő hatásokkal kivetíthető a későbbiek során a külvilág bármely területére.

Megalapozó jellegű a jövőt tekintve.

A társas kapcsolatok alakulása érdekében támogatjuk a természetes rokonszenv alapján szerveződő csoportok közös tevékenységeit. Meg kell tapasztaltatniuk azt, hogy a közösen végzett tevékenység örömtelibb, eredményesebb, ezáltal segítjük a „mi tudat” alakulását. **Alapvető feladatunk**, hogy a gyermekeket segítsük abban, hogy megismerjék egymást, felfedezzék a hasonlóságokat, különbözőségeket empátiás képességük fejlődjön és természetességgel fogadják el a körülöttük élő gyerekeket, felnőtteket akár együttérzéssel, önzetlenséggel, figyelmességgel.

Az erkölcs illetve a hazafiság fogalma a kisebb gyermekek számára elvont, távoli. A szülők, testvérek, rokonok iránti szeretetet a köztük „élő” kapcsolatrendszer, kulturális értékrendszer, a szülőváros, a közvetlen környezet embereinek, tájainak, emlékeinek élményszerű megismerése, a családban végzett közös munka, és az ennek során **erősödő közösségi érzés bővül fokozatosan akár a viselkedés, vagy a haza fogalmává és hazaszeretetté.**

A hazafiságra nevelésben lényeges eszközünk az anyanyelvvel való foglalkozás minden formája: költőink verseinek, íróink elbeszéléseinek feldolgozása, elsajátítása, a magyar gyermekdalok, népdalok éneklése, a néphagyományok ápolása, ünnepeink vidám megünneplése.

A hazaszeretetet megalapozó élmény az is, hogy az óvoda szeretetet és bizalmat árasztó környezetet nyújt, közösségbe fogadja a gyermekeket, s az is, hogy a gyermekek érdeklődését felkeltjük az idegen országokban élő gyermekek, kulturális értékek iránt. Mindezek során felkeltendő tulajdonságok közül a kifelé irányuló érdeklődést, a segítőkészséget, a felelősség tudatot, a bizalmat és a lelkesedni tudást emelhetjük ki.

A feltételek biztosításával gyermek képessé válik a DOB rendszerben:

- figyelni másokra... **nyitott a világ felé**
- kívánni és elfogadni másokat, amíg ő is sorra kerül... **elfogadja, tolerálja, segíti társait, érzékeli, elfogadja a hasonlóságokat, különbözőségeket kompromisszumot kötni... közös célok elérése érdekében**
- másokban megbízni... **ismeri a környezetében élőket,**
- együttműködni... **lemondani saját „akaratáról” a közösség érdekében**
- önállóan elmélyülni, és nyugodtan végigvinni a megkezdett tevékenységet... **kitartóan próbálkozik**
- célokat kitűzni és kitartóan gyakorolni sikertelenség, kudarc esetén is, hogy a célját elérje... **alkotó tagja a közösségnek**
- kíváncsian, érdeklődéssel fordulni a világ felé... **új ismereteket befogadni**
- önállóan, aktívan végezni az önkiszolgálást... **stabil partnerként „működni”**
- szívesen vállalni, sőt kezdeményezni feladatokat, megbízatásokat... **alárendelni saját akaratát a közösségnek**
- gondolatait, érzéseit helyesen megfogalmazni... **egyértelműen kifejezni magát**
- mások közléseit figyelni és meghallgatni... **mások véleményét meghallgatni,**
- kéréseket végrehajtani... **mérlegelve cselekedni,**
- a vele törtétek oka iránt érdeklődni és magyarázatokat kérni... **elfogadni, kétségeit vagy ellenvetéseit elfogadható formában közölni,**
- segítséget keresni és kérni, ha egy értelmi vagy érzelmi feladat a megoldó képességét, teherbírását meghaladja... **tisztában van saját lehetőségeivel, képességeivel, keresi a társat a megoldásokhoz**
- a szociális (felnőtt-gyerek, fiú-lány, családtagok – ismerősök-idegenek, kisgyerek-nagy gyerek) szerepviszonyok közt kiismerni magát... **alkalmazkodni a szokásokhoz, normákhoz, társaihoz, a felnőttekhez, a külvilághoz**
- szabályt tartani, betartatni és felelősséget vállalni... **közös normákat szokás szinten kezelni.**

Az anyanyelvi, az értelmi fejlődés és fejlesztés, az elsajátítás

Anyanyelvünk az óvodai élet minden mozzanatát, a nevelés egész folyamatát áthatja.

A **szocializáció folyamatában** a beszéd, a **kommunikáció** a gyermek környezetével való érintkezésnek, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb részévé válik. A kommunikáció által erősödik a gyerek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei, kapcsolatai, fejlődik beszédképessége, anyanyelvi kultúrája. Az óvodai beszédfejlesztés célja, hogy a gyermek fogalmakat alakítson ki, közléseit mások számára is érthetően fogalmazza meg, legyen képes mások beszédének, jelzéseinek megértésére korának megfelelő fokon. A kifejezőképességének fejlesztése egyrészt a közlést, másrészt a megértést szolgálja.

A kapcsolatépítő kommunikáció, a természetes kommunikációs háló kialakítása, kialakulása az óvodai élet egyik alappillére.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Óvodába beérkezéskor a gyermek beszéde jelzés az óvónő számára a család beszédkörnyezetéről, a gyermek fejlettségéről.

A gyermek mintát követő, utánzó tulajdonságára alapozva az óvónő beszédmodell szerepe rendkívül jelentős.

A kommunikációs kapcsolatok kialakításának alapja az óvónő és a gyermek között kialakuló bensőséges viszony, a jó csoportléggör.

Külön figyelmet fordítunk a **nyelvileg gátolt gyermekekre**, felderítjük a probléma okait, megkeressük a fejlődés lehetőségeit. Tapintatosan segítjük a „beszédhibás” gyermekek fejlődését, valamint hogy egyetlen gyermeket se gátoljon nyelvi lemaradás a megismerő tevékenységben, a társas kapcsolat alakulásában.

Az óvodai nevelés a **gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére**, - mint életkori sajátosságukra alapozva - élményeket, ismereteket, tapasztalatokat nyújt. Az értelmi nevelés során ezeket az **életkori, egyéni sajátosságokat** kell kihasználni és fenntartani a gyermek megismerésén túl, fejlődésének biztosítására. A játékban, **játékos tevékenységek**, valamint a **mindennapos tapasztalatszerzés** során fejlődik leginkább a gyermek értelmi képessége, ezért tartjuk a legfontosabbnak a játékba integrált tanulást, a gyakorlás biztosításával, mint elsajátítási formát Mindennek

alapvető feltétele a *gyermek spontán cselekvő aktivitása*, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Ezen tevékenységek keretében lehetőségünk van az egyéni, differenciált fejlesztésre, az ehhez szükséges feltételek megteremtésére, a nevelési rendszerünk alapját képező szituáció érzékeny nevelésre.

Az óvodai élet tevékenységformái

A fejlesztés - fejlődés keretei, helyzetei

Óvodapedagógusaink időt, teret, eszközöket, segítséget, **választható** műveltséganyagot biztosítanak. **Felfedezési lehetőségként** ismerkedési alkalmakat teremtenek komplex módon a különböző kultúrtechnikákkal az önindított, globális, azaz értelmi – érzelmi - szociális **tanulás-tanításhoz**. A felnőtt szakmaiságából adódó feladata, hogy olyan helyzeteket teremtsen, amelyekben **minden gyerek biztonsággal eljut e folyamat útjára**. Ezeknek a **látszólag kötetlen játszásban zajló** nem tudatos tanulási helyzeteknek a személyessége teszi lehetővé a tudatos tanulás vállalását majd az iskolában. A hagyományos értelemben vett óvodai tevékenységi területek „tudásszintjét” a mellékletben fogalmaztuk meg. (Tudásszint mérő)

Gyűjtögetés és helyzetek:

Az életkori szakasz kedvelt tevékenysége, a játék kiegészítője a gyűjtögetés, rajzolás, festés. Hagyomány, hogy a gyűjtögetés a gyerekekkel, szülőkkel együtt történik. A **mindennapos helyzetek** arra inspirálják a gyerekeket, felnőtteket, hogy ezekből valamit készítsenek, és a gyűjteményt aktívan használják. **Tevékenység közben** a gyerekek megismerik az anyagok tulajdonságait, sokféle felhasználhatóságát. Elsajátítják a technikai alapelemeket (ragasztás, tépés, vágás), az eszközök helyes használatát.

Lehetőségük adódik kísérletezésre (súlyok, színek, formák), **sokféle tapasztalásra**. Fejlődik tér- és szerkezetlátásuk, kreativitásuk, finommotorikájuk, figyelmük, kitartásuk, együttműködési készségük, fantáziájuk, vizuális kultúrájuk. Az óvónő – a rugalmas napirend határain belül – **helyet, időt, eszközt biztosít, figyeli, segíti, fejleszti a gyerekeket egyéni szintjükhöz mérten.**

Lehetséges élmények, helyzetek:

A játékközpontú életmód számtalan óvodai élményt ad a gyerekeknek, melyben megjelennek az érzelmek, a **behozott tapasztalatok** is. **Olyan élményeket, lehetőségeket teremtünk, hogy a gyerek rácsodálkozhasson a természetben, az emberi környezetben és kapcsolatokban megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ezzel megalapozzuk a gyerek erkölcsi és környezettudatos nevelését és segítjük a szülőföldhöz való kötődést.**

A gyerek élete során családjával, az óvodával tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi és tárgyi környezetről (állatok, család, mesterségek, közlekedés).

Az óvodában a gyerekeknek lehetősége van arra, hogy egyénileg vagy mikrocsoportos helyzetben, beszélgetés, játék vagy közvetlen átélés, rajzolás során a környezetet tevékenyen **megismerje** és tapasztalatait az óvónő közreműködésével, **rendszeresse**. Életkorának megfelelő, a tájékozódáshoz szükséges ismeretek birtokába jut. Felismeri a nagysági, téri viszonylatokat, alakul ítélőképessége, fejlődik a tér-, sík- és mennyiség szemlélete. A napközben adódó természetes helyzetek is (terítés, társasjáték, építőjáték, szabályjáték) fejlesztik mennyiségfogalmát.

Kommunikációs lehetőségek, helyzetek:

A gyerek szociális háttérének, **otthonról hozott kommunikációs kultúrájának** ismerete befolyásolja a személyes bánásmódot, a fejlesztés irányát. Minősége a pedagógiai intuíciónál, tudatosságnál, a személyes differenciáltságnál, tehát a felnőtt szakmai szocializációjától függ.

Biztonságos, szeretetteljes, nyugodt légkör kialakítására törekszünk, melyben a gyerekeknek lehetősége van a felnőtt megszólítására, társaival való beszélgetésre, emlékek, élmények elmondására, kérdésfeltevésre, együttérzésre, figyelmessége kifejezésére.

Verbális kommunikációs lehetőséget teremtünk meg a gyerek számára a versmondás, mesélés, bábozás, dramatizálás, játszás, munka-jellegű tevékenység, társas kapcsolatok, manuális mozgásos tevékenységek, a környezet megismerésére is.

Az óvónők a népköltészet, népmesevilág gazdag tárházából, gyermekirodalmi alkotásokból, kortárs művészeti alkotásokból műveltségi anyagot állítanak össze. Ezekből

– az élménynek, hangulatnak, évszaknak megfelelően válogatva – naponta mesélnek, verset, mondókát mondanak a gyerekeknek. Lehetőséget teremtenek az otthonról is hozott verses- és meséskönyvekből való olvasásra, a gyerekeknek mese-, versmondásra, „sajátjuk” előadására. Mikro csoportban vagy egy-egy gyerekkel meséket, történeteket találnak ki, melyeket gyakran bábozással, dramatizálással reprodukálnak.

A gyerek közlékennyé, nyitottá válik, fejlődik önbizalma, figyelme, beszédértése, fantáziája, szókincse. Erősödik érzelmi egyensúlya, fejlődik etikai érzéke.

Mozgás és helyzetek:

Az autonómia igényli a szabadságot, a mozgást, fejleszti a tájékozódást. A (viszonylag) autonóm játék és a **szabad mozgás** elsődlegességének biztosítása a berendezés, a tér és a biztonságos eszközök segítségével történik. Legfontosabb, hogy a gyerekek sokat és szabadon mozogjanak.

Az **önállóan szerzett tapasztalatokra** helyezzük a hangsúlyt: a mozgást maguktól, saját fejlettségi szintjüknek megfelelően végezzék.

Az óvónő sokféle mozgásos tevékenységet kínál, törekszik a mindennapos mozgás kialakítására.

Tiszteletben tartja a **szemlélődést, mások** mozgásának **megfigyelését**. Tartós mozgásprobléma esetén szakember segítségét kéri.

A helyi adottságok figyelembevételével tervezzük:

- **egyéni**leg használható sporteszközök beszerzését,
- az **udvar** felszerelését,
- a **mozgás, játszás és egymásra figyelés** összekapcsolását változó térben és időben, ill. szereken,
- az **egyéni tapasztalásokat**, kísérletezéseket, felfedezéseket,
- az ismeretek rendezését,
- a **saját élményű tanulást**, mozgáskoordináció fejlesztését,
- a **megoldásokat**, kiútkeresést,
- a **csoportos és mikro csoportos** kimozdulásokat.

A gyerek **szabad mozgásához kapcsolódik a ritmikus** szövegek mondogatása, éneklése. **Felfedezi az élményt nyújtó mozgás, ritmus, dallam szépségét, a közös éneklés örömeit.**

Az óvónő magyar és más népek dalaiból, mondókáiból és a műzenei alkotásokból és a kortárs művészeti alkotásokból zenei műveltséganyagot állít össze. Egy-egy szituációhoz kapcsolódva (ünnep, születésnap, ábrázolás, mintázás) kezdeményez, vagy a gyerek kezdeményezéséhez kapcsolódik. A gyerekek egyszerű ritmushangszereket (dob, cintányér, triangulum, ritmusbot stb.) használhatnak és készíthetnek is önállóan, vagy az óvónő segítségével.

A környezet hangjainak, az óvónő és társak éneklésének, zenélésének megfigyelése felkelti zenei érdeklődését, éneklési, zenélési kedvét, fejleszti zenei anyanyelvét. Az óvónő, illetve a felnőttek éneke, hangszeres játéka gazdagítja élményeit.

A zenehallgatás kiválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek nemzetiségi, etnikai kisebbségi hovatartozását.

A gyerek megismeri a népi gyermekjátékokat, a néptánc alapelemeit, mely a hagyományok, továbbélését segíti. Formálódik zenei ízlése, esztétikai fogékonysága, színesedik érzelmeinek kifejezőmódja.

Az éneklés, zenélés biztosítja az érzelmek egyensúlyát, mely elengedhetetlen az értelmi fejlődésnél.

Az együttes élmény fázisainak tapasztalása, egyéni felidézése, közös továbbvitele differenciáltan történik.

Tárgyak, eszközök, anyagok:

A gyerekeknek képzettársításokra, a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomások rendezésére a játékban van lehetősége. Ez elemi, pszichikus szükséglete, melynek minden nap, visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

Az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő légkört, helyet, időt, élményt biztosítson a tárgyak, eszközök, anyagok használatához.

A tárgyak, eszközök, anyagok biztosítását az alábbi szempontok befolyásolják:

- életkor és nemek szerinti összetétel,
- kisebb gyerekcsoportok vagy egyes gyerekek érdeklődési köre,
- a felnőtt manuális kultúrája.

- Mindezek használata a gyerek képességeinek fejlődését segíti elő (ismerkedik tulajdonságaival, használatával).

A játszás során használt funkció nélküli tárgyak, tanulási helyzetek, érzékelő, észlelő **tapasztalatok, felfedezések** (udvaron, szobában) részei a szociális tanulásnak.

Játékok önálló vagy társas használata:

A mindennapi tevékenység során figyelniük kell a következőkre: **a tevékenységek során a saját élményű tanulás feltétele a gyerek cselekvő aktivitása, közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.**

A játékok önálló vagy társas használata során fejlődik a gyerek:

- térérzékelése, kézügyessége (építőjáték,),
- kíváncsisága, ritmusérzéke (puzzle, marokkó, dominó),
- memóriája (párkereső játékok),
- szabálytudata (versenyjáték),
- fantáziája, érzelemvilága (ruha, kalap, táska),
- egymáshoz való alkalmazkodás, kivárás, utánpótlás készsége (társasjáték, eszközös sportjátékok).

Több napig megmaradhat a játékhelyszín, így saját tapasztalatává válik a játszás, alkotás befejezésének élménye: több napig folytatható építés, puzzle, szerepjáték, amit a felnőtt és a társak tiszteletben tartanak.

Az ismeretszerzés az egész nap folyamán adódó helyzetekben természetes. **A gyerek erőfeszítéseket tesz, sikert, kudarcot, javítási módokat él meg a saját élményű tanulásban. Autonóm módon fedezi fel a változtatás, variálhatóság, szabályalakítás lehetőségeit, komplex élményekhez jut** gondolkodási stratégiájában.

Munka jellegű tevékenységek:

Az óvodás korú gyermek óvodai életében a munka jellegű játékosnak tűnő tevékenységek, az elsajátítás, játszás folyamatában fontos szerepet kapnak

Az **óvodai szokásrendszerben a közösen, tudatosan kialakított szabályok alapján** önmaguk tudatos ellátása, egymás segítése, a „mi tudat” alakulásával fokozatosan stabilizálódik.

A munkavégzéshez, munkamegosztáshoz szükséges attitűdök, képességek, készségek ki alakítása (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) tevékenységeken keresztül történik. **Mindenki részt vehet a folyamatban**, egyénisége, életkora, érdeklődése a már kialakult kötelességtudata alapján, a vegyes életkorú csoport tagjaként.

Az egyes munkafajtákat folyamatosan jelen vannak a csoport életében, azonban mindenki akkor „kapcsolódik” bele, **amikor megéri** rá, Mind ezzel biztosítjuk személyiségének, egyéni fejlődési ütemének tiszteletben tartását a munka állandóságát és folytonosságát.

A tevékenységhez kapcsolódó, spontán beszédhelyzetekben megjelennek a különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérés, köszönés, dicséret verbális kifejezései), a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak

. A gyermek **értékelése differenciáltan**, konkrétan, reálisan, önmagához mérten történik, a **kezdeti önmaga ellátásától** kezdve , a **tudatos felelősségvállalásig**, a rendszeres közösen egyeztetett munkafolyamatok megvalósításáig,

Tudatos pedagógiai tervezéssel, a gyerekekkel való aktív együttműködéssel, a pozitív egyéni értékeléssel alakítjuk a közösségi kapcsolatokat, erősítjük a kötelességteljesítési feladattudatukat, mely tevékenységeket szívesen, örömmel, játékosan végeznek.

A Folyamatkövető Naplóban megjelenő élethelyzetek

A bevezetőben, s részleteiben már említett **Folyamatkövető Napló** szerkezete, formája is más, mint a jelenleg forgalomban levő hagyományos csoportnapló.

A gyermek óvodába lépését megelőző első beszélgetéstől egészen az iskolába menésig áttekinthetően tükrözi fejlődésének, változásának apró mozzanatait, s a vele, velük foglalkozó felnőttek munkáját. A csoport egészének fejlődése, élete is tükröződik benne, hiszen az együttélés, a csoportdinamika, a közös élmények meghatározóak a az „én – mi” tudat alakulásában, szocializáció folyamatában, a „közösséggé” formálásban.

A gyermek 3-4 évet átölelő „csak róla” készült bejegyzések, összegzések adják a mobil /ki-be rakható, lefűzött lapos/ napló gerincét, s e köré építve a felnőtt szakmai tudatos munkáját, annak tervezését, értékelését. A gyermek fejlődését, valamint változásait követjük, befolyásoljuk, s így a felnőtt folyamatos, a továbblépés érdekében megfogalmazott feladatait, annak hatékonyságát képesek vagyunk mérni.

A Programban megfogalmazott nevelési rendszer gyakorlati alátámasztása a Folyamatkövető napló, melynek elemei az alábbiak:

A **hivatalos részt** célszerűségből kiegészítettük, alapjában véve lerövidítettük. A gyakorlatban hasznosítható adatokat tartalmazza.

A **csoportélet időbeosztása** / napi, és heti rend /általános, egész csoportra vonatkozó, az óvodai élet stabil szervezési kerete. Pl. lehetőséget teremtettünk a folyamatos játszásra: nem kell kötött idejű tízórai, ill. kötelező foglalkozás miatt elpakolni az eszközöket, s így megteremtjük az elmélyült, alkotó kapcsolatteremtő tevékenység keretét.

Szervezés és szokások, stabil keretbe foglalja a csoportéletet. /Pl. hagyományok, ünnepek, a mozgás lehetőségének megszervezése./ Intézményi szinten is megfogalmazott Éves programterv alapján ütemezve /A szokások, mint „szabályrendszer” a csoport „működése” érdekében felállított, mindenki számára követendő „szabadságkorlátok”. /rugalmasság jellemző rá, hiszen a 3 évesek próbálkoznak elsajátítani, de ugyanez az iskolába menőknek már komoly

szabály,kötelesség/. Célszerű átgondolni a felnőttek szokásait is, főképpen, ha új ember van a csoportban.

Helyi és egyedi nevelési program a gyermekkel foglalkozó felnőttek együtt dolgozásának alapja a nevelési elvek, célkitűzések tükrében. Az óvoda nevelési programját szem előtt tartva fogalmazzák meg a csoport sajátos működésének feltételeit, a módszertani kultúra, a szabadság és határok egyeztetésével.

A napi tapasztalatok_modulban a felnőtt tényszerűen, reálisan ír a játszás folyamatáról, a kíváncsi – aktív – kezdeményező gyermekről, gyermekekről, a velük történeteket fogalmazva meg. Az óvónő maga dönti el, - a gyermek ismerete alapján -, hogy az adott szituációban ki és mi a fontos. Kihez lép oda, kinek van szüksége segítségre, kinek, mikor kínálja fel a továbblépés lehetőségét. Ennek vezetése a gyermekekről, a megfigyeléseink alapján szerzett ismereteink rendszerezése, egyeztetése társunkkal, egységes szempontok szerinti áttekintésünk teszi lehetővé számunkra is a megismerést. Például a tájékozódási periódusokban, a személyes kapcsolatok terén, tevékenységei terén szocializációja terén, személyiségfejlődése terén, készség képesség alakulása terén stb.

Összefoglaló és továbblépő folyamatosan vezetett modul, amely „mérőeszköze” a gyerek fejlődésének, a pedagógiai munka minőségének.

Az összegzést periódusonként gondoljuk át, amilyen ő, miben változott, amilyen a jelenlegi állapota. Lehet havonta, kell negyedévente ill. alkalmyszerűen vezetni. Az előző periódus továbblépés-tervezésének hatékonysága is tükröződik. Fokozottan előtérbe kerülnek egyéni sajátosságai, a pozitívumokra építve fejlődésének továbblépését.

A továbblépés a felnőtt rá, csak rá tervezett tudatos, tervszerű nevelőmunkáját határozza meg. Az összegzésre épül, alaposan átgondolva hogyan fordulhatok felé, érdeklődésére, aktivitására mit, hogyan építhetek, milyen lehetőségeket kell megteremtennem az érdekében számára, hogy a következő fejlődési zónát elérje.

Folyamatosan vezetendő a szemléletmódunk alapján fontosnak ítélt kigyűjtött szempontok szerinti fejlődési lapok rendszere, amelyek a gyermek ez irányú fejlődésének, s majd a biztonságos iskolakezdésének egyik dokumentációja. („pipalisták”)

Felkészülés és megvalósulás a rugalmas heti rend adja keretét, melyben a napi tapasztalatokból is tükröződő gyermeki igény alapján a felnőtt szakmai felkészültségével határozza meg saját feltételteremtő munkáját. (Éves rend is alapja ennek a tervezésnek) Lényeges, hogy kit, mi érdekel, hiszen a kisgyermek – a felnőtt is! – abban aktív, kezdeményező, ami közel áll hozzá, fontos számára. Ezen kíváncsiságára, a már meglévő tudására alapozva tervezzük, gondoljuk át naponta, hetente mi az, amire mi felnőttek felkészülhetünk. A csoport egészére is tervezünk, hiszen a közös élmények események nem maradhatnak ki a csoport életéből, s vannak olyan feladatok is, amit csak közösen valósíthatunk meg.

A Felhasználható tudás és kultúrtechnikák körére már utaltam. Fontos az év elején átgondolni – az előző évi gyermeki érdeklődést nyomon követve – mire számíthatok, mire készüljek fel, mi lehet igényünk, természetesen a szakmai felkészültség tükrében. Részletes, alapos lehetőségtár, amelyhez bármikor nyúlhatok, rákészülhetek a mindennapokban adódó szituációkra, a felnőttek közös éveken keresztül gyűjtött tudástára. Elképzelés arról, hogy milyen típusú jelenségeket mivel akarnak befolyásolni. Összeállításánál figyelembe vesszük a műveltségi anyag és az Óvodai nevelés Országos Alapprogramjában ajánlott tevékenységek összefüggéseit, kultúrtechnikái, a Differenciált Óvodai Bánásmód programot, az autonóm játékközpontú életmódra és a kapcsolatépítő kommunikációra épülő óvodai nevelést.

Befogadási terv és tapasztalás

Fogadóórák

Szülői értekezletek (szülői beszélgetések fóruma)

Konzultációk, látogatók a csoportban

Értesíthető hozzátartozók telefonszámai, nyilatkozatok

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK

Szemléletmódunk alapján elsődleges, hogy a gyerekekben fokozatosan töltődjön fel az ünnep tartalommal, a készülődés és várakozás örömeivel. Az ünnepek jellegének megfelelő tárgyakat, képeket gyűjtögetünk, kiállításokat rendezünk a családokkal közösen. Fontos elv, hogy minden alkalommal kerüljük a kampánymunkát, a gyerekek produkáltatását.

A hangsúlyt nemcsak magára az ünneplésre helyezzük, hanem a hosszabb és többsíkú előkészület folyamatára.

Fontosnak tartjuk, hogy a szülőkkel megérezzessük az ünnepek fontosságát a családi nevelésben. A gyermek elsősorban oda tartozik, tehát a közös együttlét hangulata, fénye nagyon fontos számára, hiszen a gyermekkor emlékei határozzák meg későbbi felnőtt korában „tud-e majd ünnepelni, ünnepeket rendezni”. Ebben szeretnénk közösen gondolkodni, szakmai segítséget nyújtani.

Az adott nevelési év kezdetén – mindenki által megismert és elfogadott – **Éves program tervet** fogalmazunk meg. **Minden gyermeket, szülőt érintő esemény** szerepel benne, amihez igazodni lehet a bábszínházi előadástól, az adventi készülődésen át a szülői megbeszélések időpontjáig.

Óvodánk **honlapján** folyamatosan figyelemmel kísérhető.

Születésnapok: a gyermek legnagyobb, legemlékezetesebb ünnepe. Nagyon készül rá, társai is ajándékot készítenek számára, apró meglepetéseket. A szülő ebben partner, ők kisebb megvendégeléssel készülnek.

Mikulás: Várás dalokkal, versekkel, előkészületekkel, díszítéssel, meglepetés a Mikulásnak, aki ajándékot hoz mindenkinek és a csoportnak közösen is. Nem közvetlen találkozással, hiszen számos esetben az illúzióromboló... csak elballag az ablak alatt...

Advent: A karácsonyvárás szülőkkel együtt. Az otthoni ünnepre felkészítés – érzelmek-eszközök, de maga az ünnep otthon legyen. A család ünnepe.

Farsang: Aki szeretne, beöltözhethet, ha lehet saját készítésű /nem kölcsönzöből vett/ ruhába. Óvodában is előkészülünk, közösen készítünk eszközöket, díszítünk. Téltemető hangulati elemekkel.

Húsvét: Húsvétváró! Tavasz - váró meglepetéssel, készülődés az Óvoda és az otthon hangulati „díszítése”.

Március 15-ére megemlékező jelképeket készítünk (kokárda, zászló, csákó); énekelünk, verset mondunk. Csoportosan ellátogatunk a Kossuth szoborhoz, ahova elhelyezzük ezeket, rövid éneklés, mesélés keretében az ünnep hangulatában.

Anyák napja: Érzelmi – hangulati előkészítés verssel, dallal, gyönyörű meglepetéssel, amit otthon kap meg „az én anyukám” Anyák napja reggelén. Ez az ünnep véleményünk szerint az anya-gyerek „közös” ünnepe, nem a közösségé. Apákat bevonjuk.

Gyermeknap: Egész napos multság, játéksorozat az udvaron. Az eldugott – megtalált apró meglepetésektől, különféle versenyekig, - ahol mindenki jól érzi magát-, a szülők aktív részvételével.

Búcsúzó – búcsúztató: Gyermeknap reggelén (vagy az azt követő napon) a kisebbek születésnapszerűen ünneplik, búcsúztatják el a nagyobbakat. Maradandó meglepetéseket adunk át közösen, a nagyok pedig kedvenc verseikkel, énekes játékaikkal, meséjük meghallgatásával búcsúznak.

Kirándulások-látogatások: Gyalog, busszal, vonattal együtt a szülőkkal, vagy csak mi. Cél a kitekintés, az együttlét, kötetlen beszélgetés, a közös élmények begyűjtése.

SZAKMAI KAPCSOLATAINK

Kapcsolat a családokkal

A családok együttműködése nélkül programunk megvalósíthatatlan.

Elsősorban a személyes kapcsolat dominál, a megismerés igénye, az odafigyelő – megszólítható óvónői – szülői attitűd. A gyermek felé irányított figyelem bizalmat ébreszt a szülőben, óvónőben egyaránt. Éppen ezért megváltoztattuk kapcsolattartásunk milyenségét, formai elemeit. Próbáltuk közvetlenebbé, ember közelebbé tenni. Itt is mint a gyermekek nevelésénél a **természetességet, a kölcsönös tiszteletet tartva szem előtt.**

A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében a legfontosabb kapcsolati rendszer a család. Viselkedésüket, szokásrendszerüket a körülöttük élő felnőttek alakítják.

A családok szerkezete, összetétele sokféle, ugyanúgy szokásrendszerük, életmódjuk is eltérő. Abban azonban valamennyi kis közösség azonosnak tekinthető, hogy a bennük élő gyermekeket alakítják, formálják. Hogy milyen lesz gyermekünk, az sokban függ tőlünk, felnőttektől. Attól, hogyan élünk, viselkedünk, mit várunk el tőlük.

A család és az óvoda együttműködése a nevelésben

Három éves korában a legtöbb kisgyermek óvodás lesz. Öt éves kortól pedig törvényi kötelezettség szorítja a szülőket az iskolai előkészítés során gyermekük óvodába járatására. Az óvodával megkezdődik a nevelési intézményekkel való együttműködés időszaka. **Ettől kezdve közös befolyásnak van kitéve a gyermek, nem mindegy tehát, miként harmonizálnak egymással az otthoni és az óvodai hatások, hogyan viszonyul egymáshoz a szülő és a pedagógus. Az óvodai nevelés alapértékei a családdal történő együtt nevelésben teljesednek ki, őrizhetők meg.**

A kapcsolatnak feltétlenül folyamatosságon, kölcsönösségen, demokratizmuson kell alapulni. Ahhoz, hogy az óvoda folytatni tudja a család által megkezdett gyermeknevelést, ismernie kell a család szerkezetét, körülményeit, gondolkodásmódját, a gyermekről, a gyermek jövőjéről alkotott nevelési elképzeléseit. **Számolnunk kell azzal a törvényszerűséggel, hogy a szülők értékátörökítő szerepe meghatározó.**

Meggyőződésük, hogy saját értékrendszerük mintakövetésre méltó. A pedagógusok az autonóm játékközpontú életmód és a természetes kommunikációs háló kialakítására

törekcsenek az óvodai csoportban. Célunk, tehát az, hogy a szociális tanulás folyamatában - lehetőleg a családdal együtt – segítsék a személyesen differenciálódó önállóság és együttműködés fejlődését.

Az óvoda egyik legfontosabb társadalmi funkciója a családok fokozatos szocializációja. Az óvodáskor tanulás formája a játék. A játékban a gyermek egész személyisége fejlődik, alapozódnak képességei, formálódik magatartása, fejlődnek társas kapcsolatai. A társas kapcsolatokban érlelődik, alakul az együttműködés, elindul az erkölcsi szabályok, normák, felismerése, beépülése. A játékban a felnőtt életre, a felnőtt szerepekre készül a gyermek.

Az óvodába kerülő kisgyermek számára tehát a családtól való elszakadás új környezetbe, közegbe való belépést, megváltozott életkörülményekhez való alkalmazkodást, függetlenséget jelent. Az óvoda feladata a korrekt szakmaiság biztosítása, a nem kívánatos hatások ellensúlyozása, vagy esetleg kiszűrése, a segítség felajánlása, ám **a gyermek nevelésének felelőssége, joga továbbra is a szülők feladata marad.**

A jó óvoda nem olyan, mint egy iskola, inkább a szülői ház folytatása: az otthonosság érzetét kelti, és védőburkot von a gyermek közé, hisz életkori sajátosságaiból fakadóan neki éppen erre van szüksége. A szülő és a pedagógus számos kompromisszum során tanulja meg, mikor és hogyan képviselheti leginkább a gyerek érdekeit. A szülők személyisége fontos szerepet tölt be az óvodai nevelés hatásrendszerében. **Az óvodai nevelés eredményessége a szülőkkal való együttműködéstől nagymértékben függ.**

A gyerek magával hozza, egyéniségében hordozza a család szokásrendjét, emberi és érzelmi viszonyait, szocializációs háttérét. Mindezek figyelembevételével kell az óvónőnek egyénre szabva tervezni, és ellátni a nevelési - oktatási feladatait.

A családi nevelést az óvodaival, a szülők elvárásait az óvoda céljaival össze kell hangolni. Ez nem mindig könnyű feladat, az óvodavezető és az óvónők tennivalói közé tartozik. Szakmai tudásuk birtokában, akár még a szülők is segíteni tudják a helyes nevelési módszerek megválasztásában.

A gyermek joga:

- az óvodai nevelés keretein belül is a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az alapvető emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- a gyermek joga, hogy az óvodában, biztonságban és egészséges környezetben neveljék. Óvodai életrendjét pihenőidő, testmozgás beépítésével, étkezési lehetőség biztosításával, életkorának és fejlettségének megfelelően biztosítsák.
- a gyermek személyiségét és emberi méltóságát tiszteletben kell tartani és védelmet kell számára biztosítani a fizikai és lelki erősségekkel szemben. A gyermek nem vethető alá testi fenyegetésnek, kizárásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.
- a gyermek joga, hogy képességeinek, érdeklődésének megfelelő nevelésben részesüljön.
- az esélyegyenlőség jegyében joga van nemzeti-, etnikai hovatartozásának megfelelő nevelésben részesülni
- az esélyegyenlőség jegyében joga van személyes adottságainak megfelelő ellátásban, különleges gondozásban, rehabilitációs ellátásban részesülni. Életkorától függetlenül a Pedagógiai Szakszolgálathoz forduljon segítségért.
- a gyermek joga, hogy családja anyagi helyzetétől függően kedvezményes, vagy ingyenes étkezésben részesüljön

A szülő joga:

- a szabad óvodaválasztáshoz,
- megismerni a kiválasztott intézmény nevelési céljait, programját
- a csoport napi, és heti rendjét, szervezeti életét,
- a gyermekről reális információt kérni,
- a gyermekével foglalkozó pedagógustól tanácsot, tájékoztatást kérni,
- a működésével kapcsolatban véleményt alkotni,

- az alapfunkción túl, annak zavarása nélkül, külön önköltséges foglalkozásokat kérni.

A szülő kötelessége:

- a gyermek jogainak tiszteletben tartása,
- a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése,
- a tankötelezettség betartása,
- a kettős nevelés elkerülése érdekében a gyerekekkel kapcsolatos nevelési elvek összehangolására való törekvés, az együttműködés a gyerekekkel foglalkozó személyekkel,
- az általa is elfogadott házirend betartása.

A kapcsolattartás formái

A beiratkozás előtti találkozások

Az óvodánk iránt érdeklődő szülőkkel több alkalmat keresünk a találkozásra.

A baba-mama klubokba elmegyünk tájékoztatni a szülőket, s az ott levő anyukák felmerülő kérdéseire válaszolunk.

Meghívunk (minden lehetséges formában plakátokon, újságban, televízióban) minden kedves almádi családot **egy közös beszélgetésre** óvodáinkba.

Belátogatásra is adunk lehetőséget, ahol be lehet tekinteni a **csoportok életébe**, majd **megbeszéljük** az ott tapasztaltakat.

A gyerekek is bejöhetnek szüleikkel, más alkalommal bepillantani az óvodába, megnézni a csoportokat, játszani a játékokkal, gyerekekkel.

A beiratkozás

A család és az óvoda közötti „hivatalos” kapcsolat a beiratkozással kezdődik. Ennek **időpontját** a Fenntartó határozza meg, és hirdetmény formájában teszi közzé. A beiratkozás időpontja a település óvodáinkban azonos. A beíratáshoz a szülők általában magukkal viszik a gyermeküket is. Már az első találkozás jó alkalom arra, hogy a szülők pozitív képet kapjanak az intézményről, bizalmat érezzenek az óvoda iránt.

Tulajdonképpen ekkor kezdődik az együttműködés. A szükséges adminisztráción túl törekedni kell a személyes kontaktus kialakítására. A szülők általában készséggel megnyilatkoznak, ha őszinte érdeklődést, egyenrangú, udvarias magatartást tapasztalnak. A beszélgetés főként a gyermekekre irányul, de tulajdonképpen kölcsönös tudakozódás. A szülő kérdéseket tehet fel, valamint már ekkor is alapvető tájékoztatást kap. Széleskörű felvilágosítást **az óvodai felvételek elbírálását követően, az első szülői értekezleten** kapnak. Ez részletes tájékoztatás a gyermekek csoportba sorolásáról, fogadási rendjéről, az óvoda működéséről, szokásrendjéről, pedagógiai programjának lényegi elemeiről. Kézhez kapja az óvoda Házirendjét.

Az első beszélgetés

A gyermek **óvodakezdését megelőző időpontban** a szülők és óvónők megbeszélik egymással, hogy milyen a várható ovis.(anamnézis, otthoni körülmények, betegségek, személyisége, félelmei, akarata, mire kíváncsi stb.) **Mit várnak el a szülők az óvodától, mit tud nyújtani az óvoda,mi várható a befogadási periódusban.** Ez az első bizalmas beszélgetés nagyon fontos mindkét fél részéről, hiszen a kapcsolatépítés alapja, melyre 3-4 éven át ráépítik együttműködésüket.

A beszoktatás- befogadási periódus

A kisgyermek első találkozása az óvodával alapvetően befolyásolja későbbi érzelmi kötődését, ezért a beszoktatás, bármely életkorban is történjen, tapintatot, szeretetteljes odafordulást, törődést igényel. **A beilleszkedéshez szükséges feltételeket a szülőkkel együtt célszerű megteremteni.** Az általános tapasztalat szerint a szülők többsége is szorong ebben a helyzetben.

Jól oldódhat ez a feszültség, amennyiben a gyermek apjával, vagy anyjával együtt ismerkedhet az óvodával. **Közvetlen betekintést enged ilyenkor az intézmény a belső életébe.** A szülő spontán, természetes benyomásokat szerezhet a mindennapi pedagógiai gyakorlatból, az óvoda pszichés klímájából, megismerheti a gyermektársakat, kapcsolatba kerülhet a pedagógusokkal, a személyzettel.

A hiteles óvónők könnyen elnyerhetik ilyenkor a szülők bizalmát. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes, családi légkör megtapasztalásával, vagy ennek ellenkezőjével.

A család legfontosabb információforrása az óvodáról gyermeke hangulata, benyomásai, tapasztalatai. A gyermek óvodai élményein keresztül a család is kialakíthat egy képet a csoportról, óvodapedagógusról, óvodáról.

Az első szülői megbeszélés, szülői „értekezletek”

Az első szülői megbeszélésen minden új gyermekünk szülője részt vesz. Közös ismerik meg óvodánk működésének sajátos rendszerét, felmerülő kérdéseikre választ kapnak még az óvodába járást megelőzően. Óvónők bemutatják a csoportot, ahova gyermekük majd jönni fog, s egyeztetik a szükséges időpontokat.

A szülői értekezletek arra adnak alkalmat, hogy **a szülők megismerkedjenek** az óvoda nevelési programjával, feladataival, gondjaival, elmondhassák kéréseiket, véleményüket, javaslataikat, választ kapjanak a kérdéseikre, ismereteket szerezhessenek a gyermekek életkori sajátosságairól, pedagógiai eljárásokról, az óvoda mindennapjairól, eseményeiről, a gyermekközösség életéről, s nem utolsósorban lehetőséget kapnak az egymás közti eszmecsere is.

Élhetnek azon jogukkal, hogy **az Intézmény dokumentumait elkérhetik, tudják hol van elhelyezve, s bármilyen kérdésük merül fel ennek alapján is tájékozódhatnak.** I Szülői értekezleteink középpontjában a gyermek áll, inkább párbeszéd, mint száraz előadás, jó hangulatú, közvetlen, őszinte, kellően tájékoztató, lényegre törő, segítséget adó, lehetőséget nyújtó a vélemények kicserélésére, a partnerek igényeit figyelembe vevő, de nem személyeskedő.

A Szülői Közösség képviselőitől tájékozódhatnak az óvoda egészét érintő kérdésekről, történésekről, hiszen ők 2 havi rendszerességgel találkoznak óvodai szinten. Ők a faliújságon is tájékoztatják csoportjuk szülőit.

A fogadóóra

A fogadóórák időpontja az óvodai gyakorlatban általában nem rögzített. Nálunk **havi rendszerességgel hétfő délutánonként van lehetősége a szülőnek ill. az óvónőnek időpontot kérni partnerétől.** A befogadási periódust lezáró, valamint az iskolaérettség kérdését egyeztető fogadóórák kötelező részvételt igényelnek a család részéről.

A szülők és az óvónők egyaránt kérhetik az alkalmat arra, hogy a kisgyermekről zavartalan körülmények között lehessen beszélni. Itt adódhat alkalom arra, hogy bizalmas jellegű problémákat megbeszélhessünk.

Nyitott ajtó rendszere, közös programok

Az óvodai „nyílt napok” korántsem benntartó jellegűek. Az óvodákban, ha a szülő előzetesen bejelenti szándékát, lehetőséget kap gyermeke óvodai életének **közvetlen megfigyelésére**, így megtudhatja, milyen körülmények közepette, hogyan éli mindennapjait. Egyre nagyobb igény mutatkozik erre a nyitott formára. Jó alkalom ez az indirekt „tanításra”, a nevelési módszerek bemutatására, átadására.

A szülő gyakorlatban láthatja a pedagógiai program szeleteit, megvalósulását. Próbáljuk megmutatni, hogy ha ő 20 percre, **csendes megfigyelőként lép be a csoportba**, „kívülről” sokkal több mindent állapíthat meg a saját gyermekéről, az ott folyó munkáról, mintha ő is részese lenne. Természetesen ezután **az óvónővel megbeszéli a látottakat.**

Az Autonómia képzések alapeleme. Közös programjainkat az ünnepek, hagyományok rendszere foglalja magában. Sajnos a közös kirándulások, látogatások, programok varázsereje ebben a rohanó világban elszürkül. Próbálunk más utakat keresni, de sajnos csak néhány szülő partner ebben. **A mindennapokban kívánnak a szülők inkább több együttlétet, a rendszeres beszélgetésekre van igény. Megpróbáljuk a csoportok zavartalan működésének biztosításával megvalósítani.**

A szülők részvétele az óvoda működésében

Az intézmények finanszírozása ma döntően közpénzeken történik. A támogatás az államháztartás csatornáin keresztül jut el az intézmények fenntartóihoz. A közvetlen partnerek közül a fenntartó és a szülők joggal kíváncsiak arra, mi zajlik az intézményekben, mi módon működnek az általuk fenntartott, ill. szolgáltatást nyújtó óvodák.

Már a partner szó jelentése is mutatja a kapcsolat egyenjogúságát. Az óvoda arra vállalkozik, hogy a szülőkkel közösen nevelje a rábízott gyerekeket, valamint hozzáértően segítse őket a gyermekneveléssel kapcsolatos gondjaik megoldásában. A szülők

szakmai alapokon nyugvó, minőségi nevelést kívánnak meg az óvodától, melynek eredményeként gyermekük képes lesz megkezdeni az iskolai tanulást.

A szülők tudatos partnersége csak akkor lehetséges, ha a törvényi jogait, kötelességeiket gyakorolva az intézményi nevelés közreműködőivé, formálóivá válnak.

További szakmai kapcsolataink

Nevelési Tanácsadóval, Logopédiai Szolgálat:

Kapcsolatunk sokban **hozzájárul a személyes bánásmód** kiteljesedéséhez. **Kölcsönösen** tudjuk használni egymás tapasztalatait a gyermekekről. Az **iskolaköteles gyerekek év eleji vizsgálatát** követően őszinte beszélgetés a közös feladatainkról, azok elosztása – a szülővel történő megbeszélés mind közös feladatunk.

A Nevelési Tanácsadó biztosítja a **logopédiai ellátást a nagycsoportos gyerekek körében**. Az egyre nagyobb számban beérkező „megkésett” beszédfejlődésű, ill. más problémával élő **3-4 éves kisgyermek ellátása nem biztosított**. A gyógypedagógiai-fejlesztőpedagógiai ellátás szintén csak az iskolaköteles BTM-es gyerekek körében él. Pszichológiai terápiára, bármilyen jellegű vizsgálatra a szülő hozzájáruló nyilatkozata szükséges, de az ellátást óraszám hiányában csak kevés esetben tudják biztosítani.

A jelenlegi törvényi változások nagymértékben segíteni fogják a gyermekek biztonságos fejlődését.

Óvodapedagógusaink szakmai felkészültségükkel folyamatosan biztosítják a gyermekek egyéni fejlesztését mikro csoportos, valamint egyéni keretek között.

Családsegítő Szolgálat – Gyámhivatal:

Kapcsolatunk minősége sokat változott a folyamatosan változó jogszabályi keretek között. A közvetlen kapcsolatot gyermekvédelmi felelőseink tartják. Óvodánként odafigyelnek a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekekre, a halmozottan hátrányos gyermekekre, s bármilyen jelzést kapnak segítséggel fordulnak a kollegák felé, valamint jelzik az illetékeseknek. **A tennivalókat közösen beszélük meg, a negyedévenként készített jelentések alapján.**

Rendszeresen részt veszünk egymás szakmai megbeszélésein, előadásokon. A törvényi változásokat folyamatosan ismertetik. **Esetleges probléma esetén hatékony intézkedések történnek.**

Zeneiskola:

Évente rendszerességgel találkozunk volt óvodásainkkal, akik Adventkor gyönyörű koncertet adnak a gyerekeknek. Hangszerismertető játékokkal, koncertekre való meghívásokkal színesítjük közös programjainkat.

Az óvodaköteles gyerekek rendszeresen járnak foglalkozásaikra.

Katolikus és Református egyházak

Heti rendszerességgel hitoktatás folyik mindkét intézményegységünkben, a délutáni időben. Szabadon választható elfoglaltsága a gyerekeknek.

Általános Iskolák:

Kapcsolatunkat fontosnak tartjuk, hiszen a gyerekek érdekében mindent megteszünk a **zökkenőmentes óvoda-iskola átmenet** érdekében.

Sajnos Nevelési Programunkat nem minden alsós tanító fogadja el, annak ellenére, hogy nem várják el tőlünk az olvasás,- írás megtanítását. Sokat játszunk... Nincs több kötelező foglalkozás. Nem jó a vegyes csoport.

A beíratást megelőzően sulis váró programokkal várják a leendő iskolásokat. A Szülők iskolája programsorozat keretében februárban meghívjuk az iskolák képviselőit, akik bemutatják intézményüket, segítik a szülők választását. A beíratást követően meglátogatják a gyerekeket, s mi röviden „átadjuk” őket, kizárólag szakmai pozitívumokra építve. Az iskolákban közös játékokat, órai foglalkozást szerveznek a még óvisoknak, ezért is valóban egyre nagyobb kedvvel készülnek az iskolára. Az iskolák több éve ismerik programunkat a kikerülő gyermekek beilleszkedésével – önállóságával – tanuláshoz való viszonyával (személyiségjegyek, tudás szint...) elégedettek, a visszajelzéseik alapján.

A jövőben ezt a kapcsolatot kétoldalú javaslatokkal szeretnénk továbbépíteni.

Egészségügyi ellátás - egészségmegőrzés

Mindkét tagintézményben **védőnők** látják el a szükséges feladatokat, rendszeres látogatásokkal, esetleges szűrésekkel, közös játékokkal egy-egy egészségmegőrző program keretein belül is. Kapcsolatunk napra kész.

Gyermekorvosok –szerződés, és az aktuális rendelkezések alapján- segítik munkánkat, a gyerekek egészségmegőrző életterének kialakítását. Az ANTSZ szakemberei is segítő jelleggel látogatnak.

A fogorvosi ellátás rendszeres, ellátogatunk a rendelőbe csoportonként, megtanulhatják a gyerekek a viselkedési normákat... Orvosaink, ha bármi jellegű problémát találnak a gyermeknél, a szülőt értesítve teszik meg a további lépéseket.

Óvodáink életének szervezésénél közös feladat, hogy jobban kihasználjuk városunk **társadalmi-természeti** lehetőségeit, adottságait. A **kulturális rendezvények** folyamatos, valamint alkalmyszerű látogatása egész évben biztosítottak óvodásainknak.

A környezetük megismerésének igénye, a környezettudatos viselkedés, életmód belsővé váljon ne csak a gyerekeknek, hanem közös nevelésünk hatására a családoknak is! A meghatározó civil szervezetekkel, intézményekkel szélesebb körben kívánunk kapcsolatot építeni az ünnepek, hagyományok ápolásával, esetleges pályázati lehetőségek közös kihasználásával..

Városunk meghatározó színtestje a Balaton, mely a gyermekek számára sok élményszerzési, tapasztalatszerzési lehetőséget biztosít, kötődésüket erősíti környezetükhöz.

Az **egészséges életmód** kialakítását is segíti ez a természet közelség. A barátságos, szép környezet esztétikai fogékonyságukat fokozza, melyhez a víz és élővilágának, valamint a természet állandó változásának megfigyelésével járulhat hozzá. Mindezek a sajátos **lehetőségek programunkba beépülnek**, a gyermekek mindennapi óvodai életében jelentkeznek.

„Magocskák” Almádi Óvodásaiért Közhasznú Alapítvány

Megalapítottuk 2009.-ben Óvodánk Alapítványát. Adományok, vásárok bevételei, a 2011. évtől az adó 1%-a biztosítja a működést. Pályázatokkal, egyéb bevételi forrásokkal próbáljuk biztosítani az Alapító Okirat szerinti működést, amely a szülők javaslataival, az óvoda programjaival alátámasztott.

PKKK.

A Kulturális Központ rendezvényein, kiállításain **rendszeresen részt veszünk**. Csoportonként, havi rendszerességgel **könyvtárba** járunk, **bábelőadásokat** szervezünk.

a vízi múzeumi kiállításokat is aktívan látogatjuk. **Helyt adnak** kiállításainknak, segítik saját szervezésű programjaink lebonyolítását.

Civil Szervezetek:

Polgárőrséggel, Almádiért Közalapítvánnyal, Nők a Balatonért egyesülettel, Együtt Egymásért Közalapítvánnyal, Bortár, valamint számos más, szervezettel közösen tartunk programokat, hívnak meg bennünket, hívjuk meg rendezvényeinkre őket. Ezáltal színesebb programtárunk, a gyerekek megismerkednek munkájukkal, s az általuk képviselt területekkel.

BFNP – Csopak:

A természet és környezetvédelem, a környezettudatos nevelés megalapozásában a Nemzeti Park munkatársaival közösen tevékenykedünk az almádi óvodában. Rövid játékos előadásokkal, filmvetítéssel, kiállítások közös kivitelezésével, a Nemzeti Parkba tett már többszöri látogatásainkkal próbáljuk a gyerekek, a szülők figyelmét még erőteljesebben erre irányítani, közösen, tudatosan, előremutatón.

Udvarunkat próbáljuk tudatosan a természet és környezetvédelmi tevékenységek színterévé alakítani.

Balkoom, Öko-Net, Balatonalmádi

A környezetvédelem és a környezettudatos magatartás kialakításában nagy segítséget kapunk Tőlük is. A víztisztító berendezés üzemeltetésében, a kinti, ill. benti komposztáló berendezés üzemeltetésében, a szelektív hulladékgyűjtés feltételeinek megteremtésében kapjuk a segítséget.

Szülői Szervezet:

Éves program tervünkben meghatározottak alapján találkozunk. Az óvodát, ill. a szülőket érintő kérdéseket folyamatosan megbeszéljük, s továbbítjuk az információkat a szülők, ill. a Fenntartó felé.

Törvényi kötelezettségeinknek eleget teszünk, működésünk alapja. **A folyamatos információáramlás biztosított minden tagunk között.** Javaslataikkal, véleményeikkel,

együttműködésükkel folyamatosan támogatják a gyerekek életterének alakulását-
alakítását, színvonalas munkavégzés jellemző közös tevékenységünkre.

Szakmai szervezetek

Szakmai képzéseikkel, szaktanácsadói segítségükkel, szakmai tárgyú előadásaikkal, konferenciáikkal, tanácsaikkal segítik munkánkat mind az óvodapedagógia, mind pedig az intézményvezetés terén. (OH, POK, OFI, stb.) . Szakmai szaktanácsadói látogatásokon részt veszünk éves szinten. A továbbképzési rendszer működésének alapja e kapcsolatrendszer, amely szakmaiságával biztosítja a pedagógusok előmeneteli rendszerének hatékonyságát is.

A konferenciákon, megbeszéléseken, szakmai egyeztetéseken folyamatosan részt veszünk, véleményt alkotunk a továbblépés érdekében.

Polgármesteri Hivatal Szakemberei; Városgondnoksági Intézmény

A Polgármesteri Hivatal szakemberei, valamint a Városgondnoksági Intézmény szakemberei minden területen támogatják, segítik szakmai munkánkat, kölcsönös tisztelet, jó kapcsolat alakult ki.

Kistérségi Óvodavezetők Szakmai Szervezete

A havi rendszerességgel más-más település óvodájában tanácskozó jelleggel alakultunk meg. A szakmai, vezetési aktualításokon túl célunk az egységes elvek mentén történő kistérségi megjelenés, intézményeink biztonságos működésének feltételrendszer kölcsönös átadása-átvétele, valamint a jogi- szakmai folyamatos változások követése.

Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület, szakcsoportok

Az állandó konzultációval, szakmai anyagokkal segítik munkánkat. A terepmunkánk több évre visszamenőlegesen itt kapott indíttatást.

DOB program alapján naprakész szakmai kölcsönös kapcsolatunk van.

GYERMEKVÉDELMI TEVÉKENYSÉG-FELADATOK

Intézményi kötelezettségeink ellátása gyermekvédelemmel kapcsolatban **biztosítottak**

Nyitástól zárásig óvodapedagógusi felügyelettel gondoskodunk a ránk bízott gyermekek felügyeletéről, a nevelés és oktatás feltételeinek megteremtéséről.

Csoportonként **két óvónő és egy dajka** látja el a feladatokat, valamint a Nevelési Tanácsadó szakemberei „segítő szakemberekként” közreműködnek.

Az óvoda gondoskodik a **rendszeres egészségügyi** vizsgálatok megszervezéséről. Gyermekeink ellenőrző vizsgálatát két gyermekorvos, valamint fogorvos látja el.(aktuális törvényi előírások szerint) A szűrővizsgálatokhoz segítséget nyújt a két védőnő is, akik 2 hetente rendszeresen látogatják mindkét tagóvodánkat.

Gondoskodunk az intézmény a gyermekek fejlődését **veszélyeztető okok feltárásáról**, pedagógiai eszközökkel történő megszüntetéséről, ill. ellensúlyozásáról.

Az gondoskodunk a **korai tanulási és beilleszkedési zavarok korrekciójáról, prevenciójáról**. A részképesség zavarok felismerése óvónői feladat, amit tesztek segítségével a fejlesztőpedagógus, és a logopédus alátámaszt, és a fejlesztésben mindhárman részt vesznek. Szakmai végzettségeink – bizonyos területeken - lehetővé teszik a fejlesztést igénylő, ill. prevenciós jellegű hatékony beavatkozásokat.

Gyermekvédelmi felelősöket foglalkoztatunk, pótlék ellenében, az 1. sz. Óvodában Szénásiné Bors Andrea, az 1/a sz. Óvodában Barcza Nándorné látja el a feladatokat. Év elején a szülők tájékoztatást kaptak arról, hogy kik a gyermekvédelmi felelősök és, **hogyan és mikor érhetők** el problémáikkal.

A partnerség jegyében a családok szerkezetéből adódó sajátosságok figyelembevételével szakmai alapokon segítjük a gyermekek biztonságos fejlődését.

A gyermekvédelmi felelősök segítik az óvodapedagógusok gyermekvédelemmel kapcsolatos munkáját. Gyermekbántalmazás vélelme, vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén a gyermekvédelmi felelős kezdeményezi, hogy az óvodavezető értesítse a Gyermekjóléti Szolgálatot.

A Gyermekjóléti Szolgálat szakemberei felkérésére részt veszünk az eset megbeszélésében, ha szükséges közös lépéseket teszünk a gyermekek, családok érdekében.

A **gyermek anyagi veszélyeztettsége** esetén kezdeményezi, hogy az intézmény vezetője indítson eljárást a gyermek lakóhelye szerinti önkormányzat polgármesteri hivatalánál rendszeres, vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítására.

Megvalósult a nevelési-oktatási intézmény együttműködése, jó, hatékony kapcsolata a Gyermekjóléti Szolgálattal, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó más intézményekkel, hatóságokkal.

Az **óvoda vezetője értesíti** a gyermek lakóhelye szerinti illetékes jegyzőt, ha a gyermek az iskolai életmódra felkészülő foglalkozásról egy nevelési évben hét napnál többet hiányzik, igazolatlanul.

A **pedagógus kötelezettsége**, alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége, hogy közreműködjön **a gyermekvédelmi feladatok ellátásában** a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

A **Polgármesteri Hivatal dolgozói, a Balatonalmádi Városgondnokság** szakemberei, valamint a Város Önkormányzatának képviselői végzik a normatív igényléssel, kiegészítő költségvetési hozzájárulással, elszámolásokkal kapcsolatos munkálatokat, valamint az étkezési-térítési díjak megállapítást, a kedvezmények, jogosultságok elbírálását a szülők kérelmei, ill. az ide vonatkozó törvények alapján. A folyamatos kapcsolattartás a törvényesség, ill. az adatvédelmi előírások betartásával történik havi rendszerességgel, ill., ha szükséges, az óvodai feltételek folyamatosságából adódóan alkalmi jelzésekkel.

Esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód, valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének biztosítása az óvodában

Óvodánkban a helyi nevelési program a Differenciált Óvodai Bánásmód rendszerére épül. **Minden gyermeknek személyiségéhez, képességeihez-készségeihez mértén biztosítjuk fejlődését a szülőkkel, esetleg segítő szakemberekkel együttműködve az óvodába kerüléstől iskolába indulásáig.**

Az iskolaérettség fogalma nem azt jelenti a mai értelmezésben sem, hogy a 6 éves kisgyermek „megérett” az első naptól az egész napos iskolai elvárásokra, hanem az **iskolai befogadási periódust követően érik lassan iskolássá egyéni képességeihez mértén.** Az óvónők egyik elsődleges feladata, a gyermekek személyiségének megismerése indirekt módon elsősorban a gyermekközösségben játéktevékenységén keresztül. Erősségeinek és fejlesztendő részképességeinek felismerése. Miben tájékozottabb, gyakorlottabb, esetleg kivételes képességű, és mi az, amiben biztatásra megsegítésre van szüksége.

A fejlesztés, a fejlődés biztosításának színtere óvodában a játék, ahol a személyiség fejlődésének alapfeltétele a szabad, biztonságos légkör, melyben a biztonságot jelzi, hogy a megismert világ védettségéből a gyermek bátorságot meríthet az új, ösztönző ingerekre. A szabadság pedig azt jelenti, hogy a gyermek szabadon élhet lehetőségeivel, kipróbálhatja adottságait, képességeinek megfelelően reagálhat a környezet stimuláló hatásaira

A gyermekek egyéni sajátosságait, egyéni fejlődési ütemét tiszteletben tartva, felismerve **a tehetséges, a gyengébb képességű, esetleg sajátos nevelési igényű a hátrányos helyzetű, a migráns, a nemzeti-etnikai kisebbséghez tartozó** gyermekeket együtt nevelve alakítjuk ki a stabil szokásrendszert, ahol mindenki a saját fejlődési ütemében élhet, és biztonsággal fejlődhet.

Nevelőtestületünk szakmai felkészültsége, tudása, tapasztalata **biztosítja a különböző egyéni sajátosságokkal rendelkező, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődését**, fejlesztését. Intézményünkben olyan „különböző” gyermekek szocializációját, nevelését tudjuk biztosítani, akik speciális szakemberek segítségével bevonásával biztonságosan fejleszthetők a gyermekcsoportokban.

Szakmai kapcsolatrendszerünk megalapozza a gyermekek biztonságos fejlődésének feltételrendszerét. (a Szakszolgálattal, a Családsegítő szolgálattal a Védőnői szolgálattal, ha szükséges napi egyeztetéseket folytatunk)

Alapfeladatunknak tekintjük, különösen e gyermekek esetében a szülőkkel való rendszeres és őszinte alapokon nyugvó együttműködést, az együttnevelést.

A kapcsolattartás, a rendszeres megfigyeléseken, a szakmai megbeszéléseken való részvétel információáramlás biztosítása megalapozza a továbblépést ahol a segítő szakemberek is aktívan vesznek részt.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Pedagógiai Szakszolgálat véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A fejlesztőpedagógus diagnosztizálja az esetleges problémát, fejlesztési programot készít és biztosítja a gyermek fejlődését. Folyamatos kapcsolatot tart az óvodával, ezzel biztosítva az együttműködést a gyermek biztonságos fejlődése érdekében, ahol az óvodai élet egészében segítik fejlődését egyéni, illetve csoportos keretek között. .

A befogadó gyermekcsoportok **szokás és szabályrendszerének elfogadása, a kölcsönös alkalmazkodás az egyéni készség és képességek átlaghoz való közeledése** várható az óvodai nevelés időszakának eredményeként.

Sajátos nevelési igényű gyermek

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Pedagógiai Szakszolgálat szakértői bizottság véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos figyelem, vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Intézményünkben a **beszéd fogyatékos gyerekek ellátásának feltételei adottak.**

A **logopédiai sajátos nevelési igényű (SNI)** gyermek ellátásában képzett fejlesztőpedagógusaink, beszédfejlesztő pedagógusunk megléte nagy segítséget jelent.

Funkcionális integráció megvalósítására van lehetőségünk, mely szerint a gyermeket heti meghatározott óraszámban kivonjuk a csoportból, **a fejlesztést a logopédus, gyógypedagógus végzi, aki habilitációs/rehabilitációs foglalkozásokat tart a gyermekkel, egyéni fejlődési lappal dokumentálva.**

A speciális fejlesztést igénylő tanulási vagy magatartási-, beilleszkedési problémákkal küzdő, valamint sajátos nevelési igényű gyermekek esetében logopédus és fejlesztő gyógypedagógus, valamint esetenként pszichológus segítségét vesszük igénybe.

A segítő szakemberekkel rendszeres kapcsolatban vannak az óvodapedagógusok, fejlesztő pedagógusok, pedagógiai asszisztensek, akik a óvodai élet más területein **támogatják a gyermek fejlődését az egyénre szabott fejlesztési terv alapján is.**

Az **eredményes integráció elengedhetetlen eleme a megfelelő csoportlétszám,** ahol a csoport egésze biztonságban fejlődhet, élheti mindennapjait.(ideális az átlagléttség)

A feladat ellátásához szükséges **alapvető eszközök a logopédiai alapkészlet** csoportonként rendelkezésre áll, de ezen eszközöket folyamatosan kell fejleszteni a gyermekek egyéni „igényei” alapján.

A **beszéd fogyatékos gyermekek** körében **közös célunk a nyelvi kommunikációjának megindítása, megalapozása, fejlesztése** az egyenetlen képességprofil átlaghoz való

közelítésével. Az egyéni motiváció a kíváncsiság felkeltése speciális módszerek alkalmazásával a már meglévő kialakult, valamint a töredékkészségek használatával.

A befogadó, biztonságot nyújtó gyermekcsoportban érezze jól magát, ahol elfogadják, elfogad másokat, ahonnan továbbléphet a szocializáció további lépcsőire, melynek során az átlagos képességű gyerekekhez minél jobban közelítő személyiséggé váljon.

Hátrányos helyzetű gyerekek

A **szociálisan hátrányos helyzetben** levők felzárkóztatását az óvodai nevelési program tartalmazza, hiszen differenciált egyéni bánásmód a nevelési szemléletünk alapja.

Hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapította.

Halmazottan hátrányos helyzetű az gyermek, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülői a gyermeket megillető szolgáltatás megállapításához a szülő nyilatkozata szerint – legfeljebb az, az iskola 8. évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be, továbbá az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek.

A hátrányos szociokulturális környezetben élő gyermekek számára a környezeti ingerek, hatások nem megfelelőek a kiegyensúlyozott, harmonikus személyiségfejlődéshez, ezért ezek gyakran eredményeznek a normáktól eltérő viselkedést. Az óvodai nevelőmunkánk során, a gyerekek szociokulturális körülményeinek feltérképezésekor körvonalazódik, hogy kik azok a gyerekek, akiknek családi háttere nem mindig képes biztosítani a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételeket. Ezeknek a tényezőknek a tisztázásában nagyfokú tapintatot tanúsítanak óvodapedagógusaink.

A szociális hátrányok jelenlétének lehetséges okai:

- anyagi nehézségek, nem megfelelő lakáskörülmények
- alkoholizmus a családban
- a szülők életvezetési problémái
- a nagycsaládosok esetleges gondjai
- a csonka családok, éppen felbomló családok
- munkanélküliség

- a szülők alacsony iskolázottsága
- érzelmi szegénység, hiányos törődés
- krónikus betegség (akár a gyermeknél, akár a szülőnél)
- ingerszegény vagy túl erős ingerkörnyezet
- igénytelenség a család részéről.

Feladatainkat folyamatosan kell végeznünk a gyermekek érdekében a védőnővel való folyamatos kapcsolattartást, a szülőkkel való tervezett és tudatos kommunikációt, figyelembe véve az egyes családok gyermeknevelési szokásait., Fokozottabb képességfejlesztő tevékenységet kell biztosítani a differenciált tervezéssel, sajátos élményeiknek „helyes” viselkedésmintákat kell kialakítanunk a kudarc, az ellenvélemény, a bírálat kifejezésére, elviselésére.

A **családi háttérből adódó szociális vagy anyagi problémákat** az óvodapedagógus és a gyermekvédelmi felelős jelzi a vezető óvónő felé, s amennyiben szükségesnek ítélik, illetve törvényi előírás határozza meg, jelzi az Fenntartó ,Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámhivatal felé.

A **gyermekbántalmazás vélelme**, vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén értesítjük a Gyermekjóléti Szolgálatot.

A **migráns valamint a nemzeti – etnikai kisebbséghez** tartozó gyermekek nevelésében is az elfogadása célunk. Sikeres beilleszkedésük érdekében fokozottabb figyelemmel fordulunk a családi, nemzeti szokásrendszerük irányába. Megismerjük sajátos helyzetüket, s a kulturális, nevelési, életmódbeli sajátosságukat tiszteletben tartva biztosítjuk biztonságérzetének, fejlődésének feltételrendszerét az együttműködés, a kölcsönösség szellemiségében..

A tehetséges gyermek

A **tehetséggondozás** nem minőségében különbözik tehát óvodai nevelőmunkánk egészétől, hanem a tehetségigéretnek speciális szükségleteit veszi figyelembe és elégíti

ki. Óvónőink pedagógiai felkészültsége megfelelő alap a **tehetségigéretes gyermekek** felismerésére, és a gyermekek egyéni képességeihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodó fejlesztésére.

Az óvodában a tehetséggondozás a tehetségfejlesztés megalapozását, érzelmi alapok lerakását, lehetőségek megkínálását jelenti.

Célja: Fejlesztani a tehetségigéretes gyermek erős oldalát

Erősíteni őt a tehetségével összefüggő gyengébb területeken

Olyan nyugodt, elfogadó légkör biztosítása, amely segíti személyiségének fejlődését

A pihenés, relaxáció lehetőségének megteremtése

Óvodai fejlesztés módjai a DOB rendszer alapján:

Megfigyelés, közös monitoring, nyilvántartás-követés, ellenőrzés, - önellenőrzés

Képességterületek szerinti figyelem-követés: testi érettség, pszicho motoros képesség , intellektuális képesség , az érzelmi-akarati, szocializációs képességek, anyanyelvi képességek, egyéb személyiségjegyek

A gyermek megismerése, egyéni fejlesztési terv készítése az erősségek és gyengeségek figyelembevételével

A tehetségigéretes gyermekek jellemző tulajdonságai:

Kreativitás jellemzői

Eredeti ötletek, szokatlan gondolkodásmód, sok szabadság a feladatokban, véleménynyilvánítás gátlás nélkül, nagyfokú problémaérzékenység, fogékony a szépre, elvont fogalmak iránt érdeklődik, „kicsi az alvásigénye”, állandóan mozgásban van, rajzai különlegesek, expresszívek

Szociális képességek jellemzői

Gyakran vállal irányítást, szeret szervezni, nem szeret veszekedni, könnyen kijön a felnőttekkel és társaival is, kritikus önmagával szemben, makacsul ragaszkodik elképzeléséhez, csak azzal foglalkozik ami érdekli, jó az empátikus képessége

Intellektuális képességek

Előbbre van társainál, szóincse gazdag, választékosan fejezi ki magát, sok ismerete van bizonyos témákból, sok kérdése van, melyek megdöbbentőek, az ismereteket

könnyen megjegyzi, törekszik arra, hogy többet értsen meg a világból, mint kortársai, érdeklődő, önmaga tanul, hajtja a belsőmotiváció, érti az absztrakt fogalmakat, éles eszű, könnyen megjegyzi dolgokat, az őt érdeklődő témákkal elmélyülten foglalkozik, egyenlőtlenül fejlődik

Gondolkodási képesség

Jó képzelőerő, asszociációk könnyedsége, jó emlékezet, fluencia, flexibilitás, eredetiség, kombináció, komplexitás, kidolgozottság, organizált, önálló újrafogalmazás,

Lelki tulajdonságok

Vakmerőség, örömkészség, kitartás, ambiguitás/ambivalens,tolerancia,függetlenség, érvényesülési vágy

Viselkedés

Játékosság, dominancia, kalandvágyás, autoritás el nem elismerése, szűk keretek elutasítása

Nem tipikus jellemzők / tehetségesek, de alulteljesítők/ : tökéletességre törekvő, társaktól elszigetelt, magányos, rendkívül érzékeny, félelem a bírálattól, irreális elvárás önmagától, alacsony önbecslés, krónikus figyelmetlenség, könnyen elkalandozó, álmodozó, kritikusság önmaga és mások irányában, lázadás a drillszerű és monoton feladatok ellen, kötelező feladatok lenézése, egyéni utak követése, hiperaktivitás,

GYERMEKBALESETEK MEGELŐZÉSE

A Házirend előírásai alapján

Az óvoda házirendjében határozzuk meg azokat a **védő, óvó előírásokat**, amelyeket a gyermekeknek az **óvodában való tartózkodás során be kell tartaniuk**. A gyermekek felkészítése a baleset megelőzésére az óvodai nevelési év, illetve a szorgalmi idő megkezdésekor elkezdődik. Folyamatosan ismertetjük a gyermekekkel életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelően egészségük, testi épségük védelmére vonatkozó előírásokat, a tevékenységeikkel együtt járó veszélyforrásokat, a tilos és elvárható magatartás módokat.

Az intézmény védő, óvó előírásai csoportonként is vonatkoznak minden szülőre, felnőttre, aki a gyerekek körül dolgozik.

Az óvodába lépés és távozás is, a **gyermek szülőtől való átvételével**, illetve a szülőnek való átadással történik.

Az óvodapedagógusok csoportonként a gyerekeknek, koruknak megfelelő **balesetvédelmi oktatást tartanak napi rendszerességgel**.

A **szokások kialakításánál** is fel kell hívni a gyermekek figyelmét, a balesetet rejtő eszközök megfelelő használatára.

A **szülők figyelmét** a „Házirenden” keresztül hívjuk fel a védő – óvó intézkedések betartására.

Az óvodai kirándulások, esetleges közös utazások, úszásoktatásnál, **nyilatkoztatjuk a szülőt** a gyermek részvételét illetően. A nyilatkozatokat az óvónők csoportonként helyezik el a csoportnaplóban.

A **szabadban tartózkodásnál**, illetve előtte balesetvédelmi oktatással kell felhívni a gyermekek figyelmét az eszközök megfelelő használatára, melyet a felnőttek jelenlétükkel, odafigyelésükkel ellenőriznek.

Gyermekbaleset esetén azonnal megteszik a **szükséges intézkedéseket**, és segítséget kérnek.

Az óvoda épületének elhagyása esetén a gyermekek figyelmét, koruknak megfelelően, fel kell hívni a **közlekedési szabályokra**.

Az óvoda elhagyása esetén a gyermekek kíséretét 10 gyermekig 2 fő, 10 gyermek fölött 3 fő köteles ellátni.

Az SZMSZ előírásai alapján

A gyermeknek joga van arra, hogy a nevelési–oktatási intézményben, biztonságban, és egészséges környezetben neveljék.

A nevelési- oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában határozzuk meg az **intézményi védő, óvó előírásokat, a rendkívüli esemény, bombariadó** stb. esetén szükséges teendőket.

Az óvoda szervezeti és működési szabályzatában kell meghatározni az intézményvezető, a pedagógusok, valamint más **alkalmazottak feladatait** a gyermekbalesetek megelőzésében, és baleset esetén.

Az **óvoda vezetője** felelős a gyermek,- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért, a nevelő és oktató munka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért, a gyermekbaleset megelőzéséért, a gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséért.

A vezető **rendkívüli szünetet** rendelhet el, ha rendkívüli időjárás, járvány miatt a nevelési, oktatási intézmény működtetése nem biztosítható. Intézkedéséhez be kell szerezni a Fenntartó egyetértését.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése, tanítása, egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismeretek átadása, ezek elsajátításából való meggyőződése, **ha a gyermek balesetet szenved, a szükséges intézkedések megtétele.**

A védelmi **előírások és a veszélyforrások**, a tilos és elvárható magatartási formák gyermekekkel történő megfelelő ismertetéséről.

A **gyermekjátékszerek biztonsági követelményeiről**, vizsgálatáról szóló 24/1998. (IV.29.) IKIM – NM együttes renDELETE helyi szabály is kapcsolódhat.

Baleset esetén szükséges teendők

Az **ismertetés tényét dokumentálni** kell 11/1994.(VI. 8.) M. R.M. Rendelet 6/a § (1.) bekezdése szerint.

A 11/1994.(VI. 8.) MKM. rendelet 2. sz. melléklet, 1. pont alapján a gyermekbaleseteket az e rendelet 2. sz.mellékletében előírt nyomtatványon nyilván kell

tartani. A **3 napon túl gyógyuló sérülést, okozó gyermekbaleseteket, haladéktalanul ki kell vizsgálni**, fel kell tárni a kiváltó és a közreható személyi, tárgyi, és szervezési okokat.

A **súlyos balesetet** az intézménynek telefonon, vagy személyesen azonnal be kell jelentenie a rendelkezésre álló adatok közlésével az **intézmény fenntartójának**.

A súlyos baleset kivizsgálásába legalább középfokú munkavédelmi szakképesítéssel rendelkező személyt kell bevonni.

Súlyos baleset meghatározása / 11/1994. VI. 8. MKM. rendelet 2. sz. melléklet 5. pont/ alapján: ha a sérült halálát okozza, valamely érzékszerv elvesztését vagy károsodását, orvosi vélemény szerint életveszélyes sérülés, egészségkárosodás, súlyos csonkulás, beszédképesség elvesztése, bénulás, elmezavar.

A jegyzőkönyv egy-egy példányát a kivizsgálás befejezésekor át kell adni a fenntartónak, a gyermek szülőjének, és a kiállító intézmény irattárának.

A FEJLESZTÉS KÖLTSÉGKIHATÁSA

Személyi feltételek:

A jelenlegi csoportlétszámok alapján intézményünk alkalmazotti létszáma elegendő.

A **Városban nincs bölcsőde**, s egyre több szülő igényelné a **2 és fél éves** gyermeke részére az óvodai ellátást, amelyet a létszámok alakulása csak indokolt esetben **tesz lehetővé**.

Tárgyi feltételek:

Az Új Óvoda építésére történő pályázat kiírása, esetleges elnyerése esetén a felújítási-karbantartási legszükségesebb feladatok megvalósítása halasztható, de a balesetmentes óvodai élet megszervezése a közeljövőben nagymértékű felújításokat igényel.

Bajcsy úti Óvoda:

Az óvoda udvar második szakaszának folyamatos

Felújítása, telepítése	500 e Ft,-
------------------------	------------

Udvari játékok, eszközök beszerzése	800 e Ft,-
-------------------------------------	------------

Az elhasználódott játékok, szakmai eszközök cseréje, korszerűsítése	1 500 e Ft,-
--	--------------

Mogyoró utcai Óvoda:

Udvari játékok bővítésére	800 e Ft,-
---------------------------	------------

Játékok, szakmai eszközök költségvetési Tételének felemelése (elhasználódott csere) kb.:	1 000 e Ft,-
---	--------------

Összesen	4 600 e Ft
----------	------------

NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK

A programíráskor meghatározott eszközök beszerzése nagy részben megvalósult. A jelenleg rendelkezésre álló eszközök, felszerelések a kiadott jegyzék alapján intézményünk rendelkezésére állnak. Az állagmegóvási munkálataink ellenére eszközeink, felszereléseink folyamatosan elhasználódnak, ezért szinte újra kellene kezdeni azok cseréjét. Jelenlegi költségvetésünk csak a kisebb értékű szakmai eszközök cseréjét biztosítja, de a bővítés már nehézséget okoz.

Feladataink tehát a koncepcióban meghatározott felújítási – karbantartási munkálatokon túl a költségvetésben meglévő, pályázatokon elnyerhető összegekből fontossági sorrend alapján történő beszerzések biztosítása a jövőben is.

Személyi feltételek alakulásánál fontos lenne megállapítani, hogy a **DOB program hatékony alkalmazása átlaglétszám esetében** valósul meg, melyet a Tisztelt Önkormányzat a Program első benyújtásakor **elfogadott**.

A **feltételek meglétével van idő** a gyerekekkel az egyéni, mikro csoportos foglalkozások, fejlesztések egyéni ütemű megvalósítására az óvodai élet egészében. A jelenlegi létszámok mellett **az egy gyerekre jutó idő nem elegendő**. Szakmai szempontok szerint tehát amennyiben nem lehet „tartani „az átlaglétszámot, javasoljuk, hogy legalább 1 fő segítő munkatársat tudjunk alkalmazni (Munkaügyi központon keresztül esetleg), aki a kimozdulásoknál, esetleges hiányzásoknál, gondozási feladatoknál segítség lehetne.

A Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei biztosítják a minimálisan szükséges **logopédiai, pszichológiai, fejlesztőpedagógiai óraszámot**. Sajnos, a „**nem iskolaköteles korú**” **gyerekek logopédiai ellátása nem teljes körűen biztosított**. A **pszichológiai terápiára** a prevenció folyamata is egyre hatékonyabban biztosított óvodásaink körében.

Az SNI gyermekek ellátását megbízási díjjal alkalmazott gyógypedagógus-logopédus, illetve az óvoda szakembereinek segítségével közösen biztosítjuk a törvényi előírások alapján. a pedagógiai asszisztensek közreműködésével.

Elsődleges szempont lehetőségeink kiaknázásában a Mogyoró úti Óvoda helyére tervezett új óvoda tényleges megépítése. Balatonalmádi Város

Önkormányzata pályázat útján kívánja megépíteni a 10 csoportos óvodát. Az ez által felszabaduló Bajcsy Úti Óvoda fehér épületében kívánja kialakítani a bölcsődei egységet megtartva a főzőkonyhát.

A jelenlegi karbantartási, felújítási feladatok megvalósításánál sajnos nem lehet hosszú távra gondolkodni, hiszen pályázati kiírás csak abban az esetben elérhető, ha a fenntartó minimum 5 évre biztosítja ebben a formában az óvoda továbbműködését...

Az Új Óvoda építésére történő pályázat kiírása, esetleges elnyerése esetén a felújítási- karbantartási legszükségesebb feladatok megvalósítása halasztható, de a balesetmentes óvodai élet megszervezése a közeljövőben nagymértékű felújításokat igényel.

Ez a jelenlegi ellentmondás nem teszi lehetővé a legszükségesebb nagy felújítási munkák ellátását, pályázati keretből.

Legszükségesebb karbantartási, felújítási feladataink lennének:

Nyílászáró cserék, vizesblokkok felújítása, mosdók műanyagburkolatának cseréje világító testek cseréje, fűtésrendszer gazdaságos felújítása, tetőcsere, víz,- csatorna,- villany rendszer cseréje, valamint udvarainkat folyamatosan balesetmentessé kell tennünk, így megvalósítani a biztonságos udvari életet.

Csak a legszükségesebb balesetmegelőző és a biztonságos működést adó munkákat tudjuk elvégezni természetesen a Fenntartó és a Városgondnoksági Intézmény segítségével.

Eszközbeszerzéseinknél is elsődleges a gyerekek biztonságos ellátása, főképp az egészséges életmód feltételeinek biztosítása

A Szakmai eszközjegyzék előírásai alapján rendelkezünk a szükséges felszerelésekkel, eszközökkel, de a folyamatos cserékre nagy gondot kell fordítanunk a nagyfokú elhasználódás miatt.(bútorok, felszerelések, berendezések, eszközök)
Legfontosabbak:

Légszűrő-fertőtlenítő beépítése –só szoba kialakítása

Környezetbarát, korszerű tisztítószer, takarítóeszközök beszerzése

Tányérok, evőeszközök

Függönyök, karnisok cseréje

Világító testek

Szőnyegek folyamatos cseréje

A folyamatosan meghibásodó gépek, berendezések cseréje

Gázszámoly beszerzése

A D. O. B. PROGRAMRÓL ÉS AZ AKTÍV NEVELÉS SZEMLÉLETÉRŐL Készült AJÁNLOTT IRODALOM és VIDEOFILMEK JEGYZÉKE

AJÁNLOTT IRODALOM

1. A „Kell, és a lehet” között – Szöveggyűjtemény
2. DOB füzetek 2-5.
3. Dr. Húvös Éva: Megkondul a harang az óvodában
4. Rendszer, program vagy módszer – Tanulmány
5. Autonómia Módszertani Füzetek I.-II.
6. Differenciált Óvodai Bánásmód – DOB program a „Kell” és a „Lehet” között
7. Szöveggyűjtemény a DOB programhoz
8. Elolvasták és művelik a DOB programot – kézirat
9. Az „Óvodai Nevelés” cikkei a „DOB”-ról (1981-től 2004-ig)
Szöveggyűjtemény a toleranciáról
10. Egyéb, programunkban jól hasznosítható szakirodalmak, melyek felkutatása
hozzáférhetőségének megszervezése közös feladatunk és érdekünk.

VIDEOFILMEK

1. Játék egyedül (ötéves kislány a „laboratóriumban”)
2. Az igazi Csilla (egy óvodás fejlődésének „apró” történetei, 4 év krónikája)
3. Mindenki másképp „csinálja” (nem egészen ideális pedagógus-portré)
4. Elektromérnökök... (6-7 éves gyerekek „vallomása” elektronikáról meg sok minden
másról)
5. Trilógia Tamásról (gondolatok, rajzok az Emberről, aki a családban, a bölcsődében,
az óvodában... fejlődik)
6. Különös gyerek (film egy szokatlanul fejlődő gyerekről)
7. Játékban az értelem (rövid filmrészletek mikroszituációk elemzéséhez)
8. Toleranciáról fehéren-feketén

Mellékletek

1. sz. melléklet AZ AUTONÓMIA EGYESÜLET ÁLTALÁNOS ISMERTETÉSE, CÉLJA, TEVÉKENYSÉGE

Az Autonómia Aktív Nevelést Támogató Egyesület 1991.–ben alakult. 1998. óta szakcsoportjai vannak Budapesten, Gödöllőn, Balatonalmádiban, Siklóson, Nagykanizsán és Pécsen. Az egyesület tagsága és megcélzott közönsége az a szülő, pedagógus, animátor és más, gyerekekkel közvetve vagy közvetlenül foglalkozó felnőtt, aki munkájában és életében (egyre inkább) a megelőzés és az autonóm fejlődés eszközeit látja megfelelőnek. Az érintett közönség az Autonómia Egyesület tevékenységét a felnőttképzésben és kutatási tevékenységben határozza meg, az Autonómia Egyesület tagjainak tevékenysége pedig ezen felül a gyakorlati terepmunka is, mely alapot nyújt a kutatómunkához, a kiadványkészítéshez és a fejlesztéshez.

Az egyesület célja olyan aktív módszerű, globális nevelési – oktatási törekvések összehangolása, amelyek – preventív céllal – elsősorban a pedagógus-továbbképzés területén hatnak. Továbbképzési tevékenységével távlati társadalmi, célokat kíván támogatni, és segíteni kívánja az intézményi nevelést.

Tevékenységünk egyik alapelve a nevelésben a világnézetileg toleráns nevelés és oktatás védelme és szerepének erősítése a modern társadalomban, másfelől pedig az autonómia, a szolidaritás és a világnézeti tolerancia érdekeinek átadása.

A függőségektől átszőtt világban egyértelmű és egyetemes alapelvek rányitják mindennapi etikánkat, kapcsolatrendszerünket, képzéseink és tevékenységeink egységét. Emlékeztetőül néhány ezek közül az alapelvek közül:

- Egyetlen globális, mindenki felé irányuló, folyamatos nevelés létezik.
- Minden ember képes fejlődni és formálódni élete során. Erre megvan az igénye és lehetősége is.
- Tevékenységünk minden pillanatban, szoros kapcsolatban kell, hogy álljon a valósággal.

- Az élettér alapvető szerepet játszik a személyiség fejlődésben.
- A nevelésnek a személyes aktivitásból kell kiindulnia, ez az egyén személyiségfejlődésében és szociokulturális fejlődésében alapvető.
- A személyiség fejlődésének elengedhetetlen feltétele és alapja a személyes tapasztalás.
- Minden embernek joga van figyelmünkre és tiszteletünkre tekintet nélkül nemére, korára, eredetére, hitére, kultúrájára, szociális helyzetére.
- A világnézeti függetlenség álláspontjainak elfogadása az alapja mások megértésének, a különbségek elfogadásának és a mássággal szembeni tiszteletnek.

Ez az alapja a szabadságért, a szabad önkifejezésért vívott harcnak, ugyanígy az előítéletek, a korlátolt konvencionális és a diszkrimináció elleni küzdelemnek is.

Belső együttműködésünk alapjait is ezek az elvek képezik. Ezek alapján leltünk szakmai partnerekre az IEDPE (Institut Européen pour le Developpement des potentialités de tous les Enfants), a francia C.E.M.É.A. és a nemzetközi F.I.C.E.M.É.A. (federation Internationale des Centres d' Entrainement aux Méthodes d' Éducation Active) tagszervezeteiben az egész világon. Az autonómia Egyesület mint a F.I.C.E.M.É.A. tagja, teljes mértékben elfogadja a F.I.C.E.M.É.A. általános alapelveit és értékeit, ugyanakkor megőrzi a helyi viszonyoknak, kultúrának stb. megfelelő specifikus irányelveit.

Az autonómia egyesület jogállása szerint egyesület, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Által Akkreditált nonprofit civilszervezet. Gazdasági okok és jelenségek nem befolyásolják társadalmi kapcsolatrendszerünket és tevékenységünk jellegét.

Az egyesület szakmai tevékenységének csoportjai: napi gyakorlat, kutatás és fejlesztés, képzések tartása, kiadványkészítés. Tartalmában, eredményeiben mindez képzési tevékenységnek minősülhet, ha tevékenységünk és céljaink globalitását vizsgáljuk

A képzés általános fogalmát tágan értelmezzük, tekintve, hogy képzésnek tekinthető a képzési tevékenység, a tanácsadó tevékenység, az önképzés segítése, és még számos fejlesztési forma. Eddigi meghatározásunk nem teszi kötelezővé számunkra, hogy a továbbiakban csupán az értékelő elemzéstől a gyakorlati megoldásig vezető

hagyományos képzési mechanizmus szakaszait tekintsük képzéseink célterületének. Sőt, aktuális helyzetünk szükségszerűvé teszi, hogy átjárható, áttekinthető rendszert hozzunk létre a jellegében különböző, egymással szorosan összefüggő intervenciók lehetőségeiből (napi gyakorlat és kiadványok) és az ezekre irányuló felkészítés hálózatból (kutatás, fejlesztés, képzés) Az eddigi pedagógiai kutatás és a már megvalósult autonómiás szemléletű gyakorlat képezi minden akciónk, képzésünk, tervünk és külső kihívásra adott válaszuk alapját.

Szervezetünk elutasít minden rövidtávú, kampányszerű vagy eseti célt mind a konkrét, a gyermekekre irányuló tevékenységben, mind pedagógiai alapelveinkben. Így akciónk nem lehet válasz az esti, sürgősnek tűnő kérdésekre, mivel tevékenységünk globalitásában alapvető minden szinten a prevenció, az állandó bizalom és tolerancia kiépítése és gyakorlása, az egyéni problémamegoldó képességek fejlesztése.

Az Autónia Egyesület hosszú távú terveit hármas szándékrendszerre alapozza:

- A nevelés és a kultúra, a gyermek- és fiatalok, a szocializáció és társadalomban elfoglalt helyzet tekintetében szándékunkban áll elveinket és stratégiánkat egyre szélesedő körben képviselni és ütköztetni más elvrendszerekkel.
- Ezekben a kérdésekben befolyásolni akarjuk a helyi, nemzeti és nemzetközi stratégiákat.
- Részt akarunk venni a személy fejlődésében, szocializációjában mind általános önkéntes, mind képzett együttműködő, mind terület specifikusan szakmai alapokon.

Innovatív módszereink, konkrét szakmai tevékenységünk tapasztalataink segítséget nyújthatnak a nevelési szektorban az intézményeknek, a szociális szektorba pedig a kulturális, egészségügyi és az egyénnel foglalkozó szerveződéseknek mind szakanyagainak, mind képzéseink által.

Bajcsy úti Óvoda

5 csoport vegyes életkorú gyerekekkel

10 főfoglalkozású óvónő foglalkozik a gyerekekkel

A gyerekek többsége Almádi belterületéről és Káptalanfüredről érkezik. Ebben az óvodában történt a program bevezetésének első kísérleti szakasza. Munkájuk mintaértékűnek bizonyult.

Az óvoda két épületben működik. Termeik megfelelőek az udvar területe megfelelő., kihasználtsága felszerelése bővíthető.

A gyermekek napi mozgása, mozgástere a szabad mozgás feltételei adottak.

Mogyoró utcai Óvoda

4 csoport vegyes életkorú gyerekekkel

8 főfoglalkozású óvónő foglalkozik a gyerekekkel

Az óvodába járó gyerekek a lakótelep körzetéből, valamint a vörösberényi városrészből jönnek. A budatavai gyerekeknek otthon természetes mozgásuk kielégítésére nincs lehetőségük. Fontos a mindennapi mozgásuk kielégítése. Az óvoda udvara és tornaterme erre alkalmas. A testi nevelés dominánssá válásával fokozottan szükségessé válik az udvari és tornatermi játékpark folyamatos bővítése. Szervezési feladat a mind jobb kihasználás megtalálása. Az udvari élet a nagy terület a lehetőségekhez mérten színes és változatos.

Az óvoda pedagógusai jól átgondoltan, jó szervezéssel bonyolítják a kirándulásokat, a hosszabb sétákat.

Az óvoda eszközellátása jónak mondható, csak bővítésre az újszerű eszközök beszerzésére van szükség.

Keresik a szülőkkel való kapcsolattartás más-más formáját a hatékonyság érdekében.

2. sz. melléklet KÉPZÉS – ÖNKÉPZÉS

„Csak kompetens felnőtt nevelhet kompetens gyermeket”

A Differenciált Óvodai Bánásmód programjának már kidolgozási – kipróbálási szakaszában is részt vett közösségünk. / jelenlegi kollegák közül 16 fő / Prioritásként emeljük ki a személyiség – készség – képességfejlesztés feltételeinek megteremtését, az esetleges problémák felismerését, a gyermekek fejlődésének biztosítása érdekében. Nevelőtestületünk folyamatosan vesz részt szakmai előadásokon, konferenciákon, képzéseken, eszmecsereken, amelyek megfelelő módon épülnek be óvodánk életébe.

Az alábbi továbbképzéseken vettünk részt:

3. sz.melléklet ISKOLAÉRETTSÉG FELTÉTELEINEK ALAPVIZSGÁLATA

	5. életév	6. életév	7. életév
1. Testi fejlettség			
magassága			
súlya			
2. Ép érzékszervek			
látása			
hallása			
3. Jó ceruzafogás, könnyed eszközkezelés			
újjak gördülékenyen csapódnak			
a kézfej izmainak állapota			
Az elemi mozgások			
4. összerendezettség			
mellúszás			
kúszás			
mászás			
lábujjhegyen járás			
sarkon járás			
külső talpélen járás			
guggoló járás			
szökdelés páros lábon			
fej emelgetés háton			
hasonfekvésben			

5. Jó egyensúlyérzék							
biztos mozgás							
gördülékeny lépések							
6. Pontos finommozgások							
kézizmok mozgékonyak							
kézizmok függetlenek							
a beszéd, és a kéz mozgató központjainak egymáshoz való kapcsolata működése							
7. Keresztcsatornák							
Kéz, láb fejbiccentő izmok és a mimikai izmok mozgása független							
8. Testséma							
ismeri saját testét							
biztonsággal tájékozódjon rajta							
ismeri testrészei, ujjai nevét, helyét							
9. Kézdominancia							
bal kezes							
jobb kezes							
mindkettőt használja							
10. Lábdominancia							
azonos oldali láb használata							

ellenkező oldali láb használata									
11. Szemdominancia									
domináns kéz oldalára esik									
az ellenkező kéz oldalára esik									
mindkettőt egyformán használja									
12. Földominancia									
domináns kéz oldalára esik									
az ellenkező kéz oldalára esik									
mindkettőt egyformán használja									
13. Szemmozgás koordináltsága									
a két szem koordináltan mozog									
a két szem képes a fixálásra									
14. Jó térérzékelés									
biztonságos mozgás									
határozott mozdulatok									
15. Térirányok felismerése									
saját testén									
környezetben, térben									
névutók használata									
felismerés síkban									
bal,- jobb használata									

16. Reprodukáló képesség, térben és síkban							
tudja másolni a látott mozdulatot							
tudja másolni a térbeli konstrukciót							
tudja másolni a síkban alkotott mintát							
17. Soralkotás, sorritmus folytatása							
térben sort alkot							
síkban sort alkot							
18. Szem - kéz koordináció							
térben alkalmazza							
síkban alkalmazza							
iránykövetéssel alkalmazza							
19. Biztos alak,- háttér megkülönböztetés							
térben alkalmaz							
síkban alkalmaz							
verbálisan is alkalmazza							
20. Alak, forma, szín és nagyságállandóság							
azonosságok kiválasztása							
azonosságok							

különbözőségek							
különbözőségek							
21. Gerstart látás							
"látja", hogy a részekből lehet összeállítani az egészet térben							
"látja" hogy az egész részekből áll térben							
"látja" hogy a részekből lehet összeállítani az egészet síkban							
"látja" hogy az egész részekből áll síkban							
22. Azonosság felismerése							
térben							
síkban							
azonosság megnevezésével							
23. Különbözőség felismerése							
térben							
síkban							
különbözőség megnevezésével							
24. Auditív megkülönböztetés							
a környezet hangjainak megkülönböztetése							

halk, hangos zajok, beszéd megkülönböztetése									
zöngés, zöngétlen beszédhangok megkülönböztetése									
magas, és mély beszédhangok megkülönböztetése									
rövid, hosszú beszédhangok megkülönböztetése									

25. Analizáló - szintetizáló képesség

részekből állítja össze az egészet térben, síkban									
az egészből vesz el részeket térben									
síkban									

26. Átfordítási képesség

látottak alapján rajzol									
hallottak alapján rajzol									
képek alapján mesél									

27. Általános tájékozottság

személyével kapcsolatos információk									
közvetlen környezetével kapcsolatos információk									
tágabb környezetével kapcsolatos információk									

28. Beszédkészség							
ismeri az anyanyelvét							
kifejezi érzéseit, gondolatait							
képről önállóan tud mondani néhány mondatot							
fejletlen beszédkészség							
súlyosabb beszédhiba							
logopédus fejleszt							
Gondolkodás és							
29. problémamegoldó gondolkodás							
érdeklődésen alapuló							
megfelelő szintű fogalmi gondolkodás.							
gondolkodás menete logikus							
felismeri a problémahelyzeteket							
összefüggéseket észrevesz							
következtetéseket von le							
ítéleteket alkot							
sorrendiséget tart							
30. Emlékezet							
Vizuális emlékezet							
mechanikus							
késleltetett							
auditív emlékezet							
mechanikus, szó, szám							
késleltetett							
hosszú távú							
ritmus emlékezet							

31. Figyelem									
kíváncsiságon alapul									
pozitív megerősítést igényel tartása									
rögzíthető									
tartós									
32. Emberrajz									
emberrajz									
családrajz									
33. Szociális érettség									
alkalmazkodás									
alku, csere, kompromisszum									
érzelmi kötődés									
"mi" tudat kialakulása									
kommunikáció									
társakhoz való kapcsolódás									
tartós kapcsolatok									
34. Feladattudat									
érdeklődésen alapul									
pozitív visszajelzést igényel									
kötelességérzet									
35. Jó kudarctűrő képesség									
biztonságban érzi magát									

megerősítésre van szüksége							
személyre szabott elvárások teljesítése							
újra hozzáfog a feladathoz							
36. Felnőttekhez való viszonya							
elfogadja a felnőtteket							
a másik ember tisztelete							
kölcsönös bizalommal forduljanak egymás felé							

4. sz. melléklet TUDÁSSZINT MÉRŐ RENDSZER KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Testrészek megnevezése, - testápolás, - testedzés					
Érzékszervek megnevezése, funkciójuk az egészség megőrzése - az orvos munkája					
Az egészséges táplálkozás ételek fajtái, formái, tápláléklánc szerepe					
Ruhadarabok megnevezése, öltözködés					
Család, családtagok, kapcsolatok, viszonyok, szokások					
Otthon, berendezés, / bútorok/					
Név, lakcím, szülő neve, foglalkozása					
Óvoda épülete, dolgozói, társak neve, jele					
Tájékozódás a közvetlen társadalmi környezetben / térkép szerepe /					
Almádi nagyobb intézményei, rendeltetésük, megnevezésük					
Városunk nagyobb nevezetességeinek felismerése, rendeltetésük					
Városunk, országunk, közös ünnepeink A magyar zászló					
Foglalkozások megnevezése, a munkák tartalma / látogatás a munkahelyeken posta stb./					
Közlekedés a járdán - szabályok ismerete, betartása					

Közlekedés az úton, szabályok, táblák szerepe					
Közlekedés a szárazföldön, - vízen, - levegőben. Járművek csoportosítása					
Az ember munkájának szerepe a mindennapi életünkben. /házépítés, autógyártás, kenyérsütés/					

KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

	3. életév	4.életév	5. életév	6. életév	7. életév
Csoportosítás, rendszerezés tulajdonság alapján					
Csoportosítás, rendszerezés számosság alapján					
Sorba rendezés /ritmikus soralkotás/ Síkban-térben számosság szerint					
Tulajdonságfogalmak használata hosszú, rövid, rövidebb, legrövidebb, stb.					
Tulajdonságfogalmak használata magas-alacsony, ugyanakkora stb.					
Tulajdonságfogalmak használata kicsi-nagy... keskeny-széles... stb.					
Téri tájékozódás jobbra-balra irányok					
Téri tájékozódás helyeket kifejező névutók					
Mennyiségfogalmak használata sok-kevés; több-kevesebb-ugyanannyi					
Halmazalkotás tulajdonság szerint forma, szín, nagyság, önálló szempont...					
Halmazalkotás számosság szerint					

Számkép /kocka/ felismerése /esetleg számjegy/					
Halmaz bontása tulajdonság szerint					
Halmaz bontása számosság szerint					
Tárgyszámlálás s 10-es számkörben					
Számlálás az 5-ös számkörben					
Síkidomok gyakorlati felismerése					
Geometriai elemek gyakorlati felismerése					
Ítéletalkotás, következtetések megfogalmazása Tárgyas ill. elvont gondolkodás kezdete...					

KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Alapszínek felismerése - megismerése					
Árnyalt színek felismerése - megnevezése / világos - sötét /					
Napszakok megnevezése - tevékenységeink / napirend /					
Hét napjainak megnevezése - tevékenységeink / hetirend /					
Időhatározók használata - tevékenységgel / múlt - jelen - jövő /					
Természeti környezet megismerése - megnevezése /Almádi - Óvoda - otthon /					

Évszakok megnevezése - felismerése jellegzetességeik alapján					
Az ember alkalmazkodása a természethez /öltözködés, fűtés, stb. /körforgás, változás					
Az ember munkája a természetben / változások - állandóságok /					
A természet változásainak megfogalmazása					
Környezetünkben élő növényeink felismerése, megnevezése					
Ismert növények élőhelyeinek megnevezése					
Háziállatok megnevezése, csoportosítása jellemző tulajdonságaik alapján					
Vadon élő állatok megnevezése, csoportosítása jellemző tulaj, élőhely alapján					
Élő - élettelen felismerése, - megnevezése, csoportosítása					
Élet a Földön / földgömb, bolygók, Nap és a Hold... stb /					
Az ember munkájának értelme a természeti környezetben					
Az ember szerepe a környezet megóvásában					
Természetvédelmi lehetőségek a Balaton-parton					

MOZGÁS

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Örömmel vesz részt a mozgásos játékokban, igénye van rá					
Az udvaron a szabadban szívesen és bátran játszik, mozog, sportol					
Természetes járást ritmikusan, gördülékenyen végzi					
Összehangolt kéz és lábmunkával fut					
A különböző járásokat, futásokat szívesen próbálgatja					
Egyensúlyozó járása magabiztos					
Mászása magabiztos					
Csúszás - mászás formáit összehangoltan végzi					
Páros lábon magabiztosan ugrál					
Fél lábon biztosan ugrál					
Összehangolt a láb munkája /minden mozgás sorozatban/					
Összehangolt a karok munkája /minden mozgás sorozatban/					
Összehangolt a kéz- láb munkája /minden mozgás sorozatban/					
Képes a mozgás közbeni irányváltoztatásra					
Térbeli tájékozódása kialakult					
Alacsony akadályt magabiztosan átugorja /technika/					

Eszközökről való leugrása, földre érkezése stabil magabiztos					
A labdát biztosan használja, megfelelő technikával vezeti, dobja, kapja el					
A nehézségeket, okozó feladatokat szívesen próbálgatja.					
A közös ill. egyéni játékokat, feladatokat szívesen végzi, megérti az utasításokat					

VERSELÉS, MESÉLÉS

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Szívesen hallgat új és már ismert verseket, mondókákat					
Szívesen bekapcsolódik a versmondásba, közös játékba					
Tevékenysége közben /játék, hasonló szituáció/ felidézi az ismert verseket, mondókákat					
Várja, kéri a mesemondást - szokássá vált					
Szívesen hallgat mai történeteket, meséket /nép- és mű/ irodalmi műveket, kitalált történeteket					
Folytatásos történeteket követni tudja					
Szívesen "olvasgat, könyvezik					
Szívesen mesél képekről					
Szívesen bábozik					
Szívesen dramatizál, szerepet vállal					

Szívesen mesél társainak, ill. a felnőtteknek					
Beszéde "hibátlan" /nincs szüksége logopédiai fejlesztésre/					
Érthetően fejezi ki magát					
Bátran kommunikál társaival, ill. a felnőttekkel					

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Térbeli eligazodás viszonyszavakkal					
Téralakítás, rendezés, rendszerezés					
Játék közben céltudatosan alakítja környezetét					
Térbeli kiterjedések felismerése, főbb jellemzők megnevezése					
Élmények, elképzelések képi kifejezése					
Színhasználata változatos					
Formaábrázolása változatos					
Emberábrázolása részletes, térbeliség jelzésének szándéka megjelenik					
Elképzelés alapján tud formát mintázni					
Megfigyelés alapján tud formát mintázni					

Igényli a díszítést, változatos mintákat alkalmaz /ritmikust is /					
Képes a megismert technikákat alkotni					
Bátran készít kellékeket játékához, tevékenységéhez					
Eszközhasználata magabiztos					
Ceruzafogása megfelelő					
Ceruza - vezetése folyamatos - ritmikus - magabiztos					
Felismeri a környezetében található "anyagokat" /fa,fém,papír,műanyag... stb./					
Feladatlapokat, könyvecskéket, szívesen színez, egészít ki stb. különböző formákkal					
A kapott ill. önként vállalt feladatok végzése során a síkban helyesen tájékozódik					

ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

	3. életév	4. életév	5. életév	6. életév	7. életév
Magas - mély hangzás közti különbség felismerése /hangszín/					
Magas - mély hangzás, éneklés létrehozása					
Halk - hangos közti különbség felismerése /hangerő/					
Halk - hangos létrehozása					

Csoportos együttjátás - örömmel, énekléssel, mondókákkal, hangszerekkel...					
Zenei játékok, dallamok beépülése a játékban... Szívesen, szabadon, önkifejezés eszközeként...					
Énekes - mondókás játékok körjátékok szeretete, aktív részvétellel /népi motívumok, fogók. stb./					
Természet hangjainak felismerése					
Környezet hangjainak felismerése					
Hangszerek, ritmushangszerek hangjának felismerése, használata					
Egyenletes lüktetés felismerése					
Egyenletes lüktetés "létrehozása" mozdulatokkal, eszközökkel					
Ritmus mozdulatokkal való kifejezése /test, váll, könyök, csukló, ujj, mozdulatok/					
Ritmuskiemelés					
Ritmusvisszhang					
Ritmikus lépések, mozdulatok beépülése /játékok, finom mozgáskoordináció... stb./					
Játékdalok, mondókák ismerete /szituációban/ tánc-népi játékok-mozdulatok					
Zenehallgatás - hangulati elemek, tánc, játék érdeklődve, ill. tevékenység közben					
Kitalált dallamok, ritmusok, mozdulatok, szövegek játszása szabadon					

5. sz. melléklet EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM

TARTALOM

I. Egészségnevelés az óvodában

I./1. Az egészségnevelés tartalmi kérdései

II. Az óvodai egészségnevelési program megvalósításának feltételei

II./ 1. Személyi feltételek

II./ 2. Tárgyi feltételek

II./ 3. Az óvodai élet megszervezése,

Szokásrendszer, napirend

Balesetvédelmi intézkedések: udvari szabályok, a csoportszoba rendje

-

III. Egészségnevelési Programunk megvalósulása

I. EGÉSZSÉGNEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának a **gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg**. Ezen szükségletek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, a **legteljesebb egészségi potenciáljának elérését**, azaz a lehetőséget arra, hogy a gyermek a mindennapi élet alternatívái (életviteli helyzetei) közül a legegészségesebbet válassza, az egészséget választó képességét kifejlessze. Az egészségvédő potenciál fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az **egészséges életvitel iránti igény** kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészségnevelés így válik az óvoda megalapozó jellegű, immanens (minden nevelési mozzanatban jelenlevő) feladatává.

Az óvodai nevelési program általános nevelési feltételei közé az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek sorolandók:

- a testi egészség (*gondozás, ápolás, edzés, mozgásfejlesztés*),
- a lelki egészség (*értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása*),
- a szociális kapcsolatok harmóniája (*közösségi élet, segítség stb.*)
- az egészségvédő képesség fejlesztése,
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása,
- az óvodapedagógusok és a nem pedagógus dolgozók viselkedésének szabályozása,
- a szülők otthoni egészségnevelő feladatai (*higiénés szokások alakítása, egészségvédő példamutatás*)
- az egészségügyi szolgálattal való együttműködés,
- környezettudatos magatartásra nevelés, környezetvédelem.

I./ 1. Az egészségnevelés tartalmi kérdései

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint **az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése**. A kisgyermek alapvető szükségleteit a program három körben jelöli ki:

- (1) az egészséges életmód alakításában (szomatikus nevelés),
- (2) az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósításában (pszichikus fejlesztés) és
- (3) a szocializáció megvalósításában és az érzelmi nevelésben (pszichoszociális fejlesztés).

A látszólag elhatárolt területek a valóságban egységet alkotnak, egymástól elválaszthatatlan tulajdonságokat és tevékenységeket takarnak. Az egészségnevelés fő feladatai nemcsak egymással vannak szoros kölcsönhatásban, de kihatnak a nevelés egyéb területeire is. Így az értelmi képességek, az erkölcsi, szociális képességek fejlődésére, az akarat a kitartás az önkontroll fejlesztésével. Az értelmi fejlesztés és a szociális kapcsolattartás fejlesztése ugyancsak egészségmegőrző.

A lelki egészségvédelem feladata minden óvónőnek és védőnőnek.
Az egészség védelme gondozási és nevelési feladat is.

Gondozási, mert az óvodapedagógus feladata a testi-lelki szükségletek kielégítése, az egészségmegőrzéshez szükséges feltételek a biztosítása.

Nevelési, mert képessé kell tenni a gyermeket saját és társai testi épségének megóvására.

Az óvodai **szocializáció** közvetlenül kapcsolódik a családi szocializációhoz, az óvodának "csak" kiegészítő szerepe van a családi szocializáció mellett.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szerint a gyermek testi gondozása, testi szükségleteinek kielégítése és a testi épség védelme **alapvető** óvónői feladat.

Ez a program a testápolás, az egészségvédelem, egészségfejlesztés megalapozó szokásainak alakítását célozza.

A tanulás lehetséges formái:

- utánzásos minta és modellkövetés
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés,
- gyakorlati probléma- és feladatmegoldás,
- az óvodában elsajátított szokások otthoni megerősítése.

II. Az óvodai egészségnevelési program megvalósításának feltételei

1. **Személyi feltételek:** Az egészségmegőrzés és az egészségfejlesztés a tevékenykedő személy viselkedésében mutatkozik meg és **a személy magatartására épül.** Az óvodáskorú gyermek tanulási folyamatát elsősorban az utánzásos minta- és modellkövetés jellemzi, ezért a felnőtt példaértékű viselkedése meghatározó. Az óvodai egészségnevelési program megvalósítását segíti az egészségügyi és a családsegítő szolgálattal kialakult kapcsolatunk. A gyermekorvosok és védőnők rendszeresen látogatják a gyermekeket, és az aktuális szűrővizsgálatokat elvégzik. A gyermekvédelmi feladatokat a gyermekvédelmi felelősök látják el, szorosan együttműködve a csoportban dolgozó óvodapedagógusokkal és a családsegítő szolgálattal. Szükség esetén a törvényben előírt intézkedéseket megteszik. A beilleszkedési, tanulási, és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek ellátásában a Nevelési Tanácsadó szakembereitől kapunk segítséget. A logopédiai feladatokat szakképzett logopédus látja el meghatározott óraszámban a rászoruló gyermekeknek, elsősorban az iskolaköteles korosztálynak.
2. **Tárgyi feltételek:** Az egészséges életmód alakításának feltétele **az egészséges környezet biztosítása.** Tárgyi feltételeinket részletesen tartalmazza az intézmény aktuális éves

munkaterve. A fejlesztésre és az állagmegóvásra pénzügyi lehetőségeink korlátozottak, ezért, a jövőben feladatunk pályázati források keresése.

3. Az óvodai élet megszervezése

Szokásrendszer

-Napirend: A gyermek egészséges fejlődéséhez a napirend biztosítja a feltételeket, a tevékenységekhez szükséges idő biztosításával. A stabil szokásrendszer alapozza meg a gyermek érzelmi biztonságát. A gyermek vágyik a rendszerességre, arra, hogy bizonyos tevékenységek, cselekvések, történések mindig ugyanabban az időben történjenek, ez biztonságot ad neki. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti belső arányok kialakítása a gyermekek igényeihez és fejlettségéhez igazodva.

A rendszeresség és napirend a kis gyermek életében nem más, mint a fiziológiai szükségleteinek az élet biológiai ritmusát követő– egy-egy napon belül általában szabályos rendszerességgel – ismétlődő szükségletek kielégítése.

Így az élet ritmusa által meghatározott, szabályosan betartott napirenddel a szükségletek rendszeres kielégítését biztosíthatjuk, melynek állandósága nemcsak a fizikai szükségletek szempontjából nélkülözhetetlen, hanem megkönnyíti számára az időbeli tájékozódást, lehetővé teszi a gondozási műveletek „előrelátását”, ezzel elősegíti alkalmazkodási készségét, fokozza biztonságérzetét.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezért **fontos számunkra:**

- a gyermek minél mélyebb, alaposabb megismerése. Ezt a célt szolgálja az óvodapedagógus és a szülő első beszélgetése, az anamnézis felvétele (születés körülményei, mozgásfejlődés, betegségek, allergiák,)
- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik a gyermeket (kivárás, fokozatosság a gyermek igényei a beszoktatásnál). Ennek érdekében biztosítjuk már az óvodába lépés előtt a belátogatás lehetőségét a szülő és gyermek számára;
- az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, engedjen teret önérvényesítő törekvéseinek.

- **Testápolás**

Tisztálkodás, személyi higiéné

Az óvodásgyermek higiénés nevelése, az alapvető higiéniai tennivalókra való szoktatása (gyakorlás, ellenőrzés, folyamatos korrekció) a tisztálkodás, az anális toalett, a székelés és vizelet regulációja, a kulturált étkezés, a környezeti higiénia és rend, a ruházat tisztántartása elsődleges célunk.

Az óvodába a gyermekek különböző szociokulturális környezetből különböző közlekedési eszközökkel érkeznek. A betegségek megelőzése érdekében fontos, hogy közösségbe lépés előtt mindig mossanak kezet. A kéz alapos megtisztítása az első legfontosabb higiénés előírás (wc-használat után, étkezés előtt, ill. szükség esetén: gyurmázás, festés), amit a gyerekekkel el kell sajátíttatnunk már kicsi koruktól kezdve.

Az alapvető testi higiéné elvárás.

A fogkeféhez szoktatás általában minden családban már kisgyermekkorban elkezdődik. Intézményünkben is rendszeres az ebéd utáni fogmosás. A gyerekek évente fogászati szűrővizsgálaton vesznek részt.

A védőnők évente több alkalommal (egészségnap, gyermeknap) játékosan mutatják be a gyermekeknek a helyes fogmosás technikáját. Rendszeres szűrővizsgálataikat elvégzik, kapcsolatuk intézményünkkel folyamatos.

Az óvodában az egészségnevelés egyik legfontosabb része a személyi higiéné kérdése. Kiemelten fontos a gyermekeknél a testi tisztasággal szembeni igényesség kialakítása. Ezt az igényességet, **feltételes reflexként** kell kialakítanunk a gyermekben, hiszen bőrünk véd a fertőzésekkel szemben, és ki van téve a szennyeződéseknek, Természetesen, a személyi higiénéhez tartozik a mindennapi fürdés is.

A rendszeres és folyamatos tisztálkodás alakítja ki a gyermekben azt az igényt, hogy belső készletét érezzen teste tisztán tartására.

Nagyon fontos az évszaknak megfelelő bőrápolás gyermekeknél is, (télen arckrém szárazság ellen, nyáron naptej az erős napsugárzás ellen).

- Öltözködés

Már az első szülői értekezlet alkalmával felhívjuk a szülők figyelmét a megfelelő tiszta ruházat fontosságára. Ez legyen kényelmes, az időjárásnak megfelelő, mely nem akadályozza őt szabad mozgásában, játékában, tevékenységében.

A gyerekek a csoportba már átöltözve érkeznek, de fontos, hogy jelüknél elegendő váltóruhával rendelkezzenek.

Az egészség megőrzéséhez elmaradhatatlan a megfelelő öltözködés is. Az öltözködés testünk hőszabályozásának mesterséges formája, valamint véd a szennyeződésektől és mechanikai hatásoktól is.

A réteges öltöztetés fontos, sem a túlöltöztetés, sem az alulöltöztetés nem egészséges.

El kell érniük, hogy érezzék, ha túl sok, vagy ha túl kevés ruházat van rajtuk. Egyéni fejlettségükhöz, képességeikhez mérten nyújtunk segítséget az öltözködésben, de fokozatosan szoktatjuk őket az önállóságra.

Fontos, hogy az óvodai váltócipő kényelmes, a bokaizületet jól tartó egészséges legyen. /nem papucs!/
A gyermekeket óvodánkban évente ortopéd szakorvos vizsgálja, a gerinc és a lábboltozat egészséges fejlődését kíséri figyelemmel. Szükség esetén gyógytornát, gyógycipőt javasol. A lábboltozat egészséges fejlődése és megerősítése érdekében napi rendszerességgel lúdtalptornát végzünk.

Gondozási teendőknél alakuljon ki bennük az egymás iránti tolerancia, és olyan fontos személyiségjegyek, mint a türelem, kivárás, segítségnyújtás a kisebbeknek és egymásnak.

-Táplálkozás /Minta-menza/

Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal 2011. augusztusi ajánlása megjelenése óta konyhánk működése felülvizsgálatra került. Ettől az időponttól kezdve a közétkeztetés megújítása folyamatos, a korszerű táplálkozás elemei meghatározó érvényűek a működésünkben. A MintaMenza program elindulása előtt is a program elvárásai alapján dolgoztunk, így a többi Közétkeztető Intézményhez képest több éves tapasztalattal rendelkezünk. A programhoz való csatlakozásunk meghatározó érve az volt, hogy az eddigi felmerült nehézségekre megoldást találjunk.

Az ajánlás megvalósítása beleillik Óvodánk Pedagógiai programjába. Kapcsolódik az Egészségtudatos nevelési elveinkhez, kialakítja az egészséges étkezési kultúra szokásait. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy mind a kollégák, mind a szülők hozzáállása pozitív. Célunk, a közétkeztetés megújítása, a korszerű, egészséges táplálkozás megalapozása, a rossz táplálkozási szokások kompenzálása. A gyermekeken keresztül és előadások szervezésével szülői szemlélet formálása, egészségesen étkező generáció nevelése.

Minta-menza program megvalósulása

- **Egészséges, változatos étkeztetés**
 - Az előírt napi energiaszükséglet – 900 kCal – 1100 Kcal - 65%-ának biztosítása, azaz 585 kCal – 715 kCal.
 - Megfelelő fehérje – zsír – szénhidrát arány. 15%-55%-30%
 - Vitaminok, ásványi anyagok bevitel – nem tablettával ☺
 - Zöldség, gyümölcs naponta 2*, ebből 1* nyers formában. (kivétel: burgonya)
 - A hal szélesebb körű alkalmazása.
 - Napi 2* gabonaalapú ételkészítmény, ebből 1* teljes-kiőrlésű.
 - A helyi termékek, valamint a bio-ételkészítmények legalább 30%-os felhasználása.
 - Só, cukor, zsiradék felhasználásának csökkentése.
 - Napi 3dl, lehetőleg 1,5% zsírtartalmú tej, vagy ennek megfelelő kalcium alapú tejtermék.
 - Kerülni kell:
 - a sótartalmú ízesítő porok,
 - 30%-nál magasabb zsírtartalmú hús,
 - 20% feletti zsírtartalmú húskészítmény

- koffeintartalmú ital, kivétel a fekete tea, és a kakaó,
 - alkohol tartalmú élelmiszerek,
 - szénsavas, vagy cukrozott üdítő, szörp,
 - hozzáadott cukrot, vagy 50% alatti gyümölcsstartalmú gyümölcslevek,
 - sertés, baromfi zsír,
 - 12%-nál nagyobb zsírtartalmú tejföl
használatát,
- Nyersanyag kiszabati ív jól látható helyre történő kifüggesztése mind főző-, mind a tálaló konyhában.
 - Hozzáadott só napi mennyisége 2-3g

 - Vátozatossági mutató min 60% az egymást követő 2*10 ételmezési napra vonatkoztatva.
 - Egymás utáni 2*10ételmezési napon egy ételsor csak egy alkalommal forduljon elő.
 - Állati eredetű fehérjeforrást minden főétkezésnek tartalmaznia kell.
 - Folyadékpótlásra legmegfelelőbb a víz – csapvíz, nem ásványvíz.
 - 10 ételmezési nap átlagában a napi összes energia legfeljebb 30%-a származhat zsírból.
 - 10 ételmezési nap átlagában a hozzáadott cukortartalom a napi összes energia legfeljebb 8%-a lehet.
 - Bő olajban sült étel 10 ételmezési napra vonatkozva egyszer szerepelhet.
- Az étlapok megújítása, a legfontosabb táplálkozási kockázati tényezők csökkentése.
- Az étlapon fel kell tüntetni minden étkezés számított energia-, fehérje, zsír-, szénhidrát-, cukor- és só tartalmát egy adagra vonatkoztatva.
 - Az étlapon jelölni kell az „élelmiszerek jelöléséről” szóló 19/2004. (II.26) FVM-ESzCsM-GKM rendeletben meghatározott allergén összetevőket.
 - Ha az étlapban változás történik, jelezni kell a módosítást megelőző napon.
 - Diétás étkeztetés esetén az étlapon ezt is jelezni kell.

-Pihenés

A gyermek egy napja során aktív és kevésbé aktív tevékenységeket végez. Ezek megoszlásában szerepet játszik adott fiziológiai állapota.

A napirend fontos része az ebéd utáni pihenés. Fektetés előtt a csoportszobát szellőztetjük és alvás alatt is biztosítjuk a folyamatos légcserét. A nyugalom megteremtése mesével, halk zenével történik.

- Mozgás szabad levegőn

A mozgásfejlődés és a központi idegrendszer érési folyamata egymással szoros egységben biztosítja az értelem fejlődését.

A családok többségének életmódjában egyre csökken a mozgásra fordított idő. A gyerekek az óvodán kívüli idejüket gyakran a televízió és a számítógép előtt töltik, ezért kiemelt jelentőségű az óvodai élet minden fázisában a kisgyermek **mozgásigényének kielégítése, testi képességeinek fejlesztése.**

A mindennapos, rendszeres testmozgás játékos formában történik, lehetőség szerint a szabad levegőn. Különböző jellegű, önálló szabad mozgásuk azért fontos, mert kipróbálhatják saját mozgásbeli teljesítőképességüket, megtanulhatják a veszélyhelyzet felismerését, ill. megszüntetését.

A mozgásos szabályjátékokban fejlődik ügyességük, megtanulják a szabálytartást, a türelmet, az egymáshoz való alkalmazkodást, az együttműködést.

Éves **programtervünk** tartalmazza a tanévben hagyományosan megtartott játékos versenyeket, kirándulásokat, közös zenés-mozgásos eseményeket./ Kihívás napja, Gyermeknap, kerékpározás stb.

A gyermekkorban megkezdett rendszeres, aktív testmozgás kimutathatóan csökkenti a felnőtt kori, népbetegségnek számító szívinfarktus, agyvérzés, csontritkulás kockázatát. Ha pedig a család együtt mozog, sportol, kirándul a szabadban, akkor a családi élet, az összetartozás is fejlődik, egész életükre kiható élményeket gyűjtenek.

- Környezettudatos magatartás alakítása

A **környezeti nevelés** igazi terepe a természet. Ezért a tapasztalatszerzés lehetőségeit főként természetes közegben, szabad levegőn való mozgás keretében valósítjuk meg: Balaton part, patak part, rét, mező, erdők, kertek, udvar, kirándulások nemzeti parkokban, múzeumokba, állatkertekbe, arborétumokba, közeli parkokba. Elsődlegesnek tartjuk, hogy a gyermekek élményszerűen tapasztaljanak kirándulások, séták, kísérletek, mérések, összehasonlítások, cselekvő játékok során. Mindez elősegíti a **környezetre figyelő magatartásforma** megalapozását. Az óvodás gyermeknek igénye van a környezet tanulmányozására, próbálkozásai sok mindenre megtanítják. Közvetlen környezetünk értékei közül kiemelkedik mindig az, amit a miénknek vallunk / a mi fenyőfánk, vagy a pl. Balaton/. Hagyjuk, hogy a gyerek maga fedezze fel a neki tetszőt esetleg nem tetszőt. Hagyjuk megfogalmazódni érzéseit, első benyomásait, ilyenkor tudatosítjuk a gyermekekben, hogy mire kell vigyázniuk, hogy legközelebbi rácsodálkozásuk alkalmával is élvezhessék a természet megannyi csodáját.

Az óvodás gyermek mindent leutánoz. Környezettudatos magatartásunk és környezetbarát életvitelünk modellként állhat előttük Az óvodás korú gyermek környezetvédelmi szemléletformálásában az óvónő természetkultúrája, viselkedése (tisztasággal, hulladékkal, élőlényekkel) olyan minták, amelyek mélyen bevésoednek és követhetnek.

A környezet ismerete nagyon szorosan kapcsolódik az egészséges életvitelhez és a külső világhoz, melyet tevékeny ismeretszerzéssel teszünk elérhetővé számukra. Éves programtervünk is tartalmazza a nagyobb eseményeket: Víz világnapja, Föld napja, Autó mentes világnap, Madarak fák napja... és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket:

- Kirándulás az Örvényesi vízi malomhoz,
- a tihanyi Belső tóhoz, a Levendula-házhoz,
- a csopaki tanösvény látogatása
- túrázás az Óvári kilátóhoz,
- tavasszal kirándulás a lovas udvarba, a háziállatok és született kicsinyeik megfigyelése
- Állatkerti kirándulás
- az alsóórsi kutyakiképzősök látogatása és bemutatója az óvodaudvaron.

De ezeken a nagyobb eseményeken túl is rengeteg lehetőséget kínálunk a tapasztalásra ,

- csöpögő csapos kísérletek,
- vízminták Balatonból,
- levelek úsztatása a patakban-sodrás
- növényhajtatasos megfigyelések,
- a talált rovarok megfigyelése/ orrszarvú-, és szarvas bogár, pókok stb./ és elengedése

- a téli madáretetés és megfigyelések: /ki tud többet felismerni/
- időjárás megfigyelő / szél csapadék hőmérséklet/ változásainak követése

A környezettudatosságra nevelés, a környezetvédelem tehát beépül az óvodai mindennapokba, -és ha már a gyerekek szólnak ránk, hogy elfelejtettük lekapcsolni a villanyt, -vagy figyelmeztetik társaikat, ha nem zárják el a csapot fogmosáskor, -vagy szívesen sétálnak, bicikliznek autózás helyett és erre bíztatják szüleiket is, mert így üzemanyagot takaríthatnak meg és még a levegőt sem szennyezik, tudjuk, jó irányban haladunk. Ezen túlmenően

- óvodánkban is szelektíven gyűjtjük a papírt, műanyagot és újrahasznosítunk a barkácsolások során, így csökkentjük a szemetet.
- a gyerekek tudják, hogy a fákat óvjuk, ha a már használt papírok másik oldalára rajzolunk,
- észrevetjük a természet „csöndjét” az erdő tiszta levegőjét és óvjuk nagy kincsünket, a Balatont,
- a könyvtárban utána nézünk a felmerülő kérdéseknek, odafigyelünk a védett növények és állatok megismertetésére.

Mert a környezetvédelem feladata a bioszféra, a környezeti tényezők (levegő, víz, talaj) a növényvilág és állatvilág védelme a káros emberi hatásokkal szemben. A természetvédelem szerves része a környezetvédelemnek. A környezetvédelem az egész földre kiterjed, az egész bioszféra, arra a részre ahol az életnek valamilyen formája létezik. Földünket sok károsító hatás érte és éri jelenleg is: ózonréteg vékonyodik, pusztít a savas eső, sivatagok terjeszkednek stb.... Ezek a káros jelenségek mutatják, hogy nagy a baj és alapvető változást ezen a téren az emberek gondolkodásának, életvitelének megváltoztatása hozhat, ez pedig nem elsősorban pénz kérdése. A tudatformálást már az óvodában el kell kezdenünk, mert „Csak egy Földünk van” és ezt a Földet nem apáinktól örököltünk, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön”. Seattle törzsfőnök/.

Mind azt az értéket és szépséget, amit évmilliókon át a természet ránk hagyott feladatunk megőrizni, megvédeni.

Balesetvédelmi intézkedések, udvari szabályok

A biztonságos óvodai élet elengedhetetlen feltétele, hogy a gyermekek figyelmét napi rendszerességgel felhívjuk arra, mire kell figyelniük a játék és egyéb tevékenységek közben ahhoz, hogy elkerüljék a baleseteket, megelőzzük a veszélyhelyzetek kialakulását. Szervezeti és Működési Szabályzatunk részletesen tartalmazza ezen szabályokat, és az esetlegesen bekövetkező baleset esetén szükséges intézkedéseket.

Csoportszoba

- Mindenki olyan cipőben és ruhában érkezzen, ami nem okozhat balesetet (túl nagy, túl kicsi, lyukas, fűző nélküli, papucs stb...)
- A csoportszoba játékait csak a kialakított szokások és szabályok szerint szabad használni / ollót, tűt, lyukasztót, körzőt, kalapácsot, csak asztalnál felnőtt felügyelete mellett /
- A játékokat nem dobálhatják, senki nem veheti szája, nem dughatja orrába, fülébe.
- Szekrényre, polcra, ablakba felmászni tilos!
- Az ajtót figyelmesen lassan csukják.
- Egymást lökdösni, ütni sem eszközzel, sem anélkül nem szabad.
- Az evőeszközöket, tányért, poharat mindig két kézzel fogva lassan figyelmesen kell az asztalhoz vinni, illetve onnan elvinni.

- Az ágyakat csak felnőtt készítheti alváshoz, illetve viheti vissza alvás után / fogásmódra megtanítva esetleg nagycsoportos /
- Lefekvéshez semmilyen apró /szájba férhető/ tárgyat, zsinórt, szalagot, vinni nem szabad.
- A csoportszobában található magvakat, terméseket, virágokat szájba venni nem szabad – ezek barkácsolásra, dekorációra használhatók.

Tornaterem

- Tornateremben csak felnőtt jelenlétében tartózkodhat gyerek.
- Papucs használata tilos!
- Zsinóros, szalagos ruha használata tilos!
- Tornaeszközöket csak a megbeszélte szabály szerint lehet használni.
- Tornaeszközökön mindig csak egy gyerek tartózkodhat, arról társakat lelökni nem szabad.
- A bordásfalon két kézzel kapaszkodva szabad tornázni, ha a bordásfal alatt van valami eszköz felmászni rá nem szabad.
- Eszközzel a kézben tilos bordásfalra mászni.
- Labdát csak abban az esetben lehet használni, ha más eszközök nincsenek használatban.
- A trambulint egyszerre csak egy gyerek használhatja és csak akkor, ha felnőtt áll mellette.

Udvar

- Udvaron csak felnőtt jelenlétében tartózkodhat gyerek.
- A forgó hintát csak 6 gyerek ülve használhatja, rá kívülről felkapaszkodni, és onnan forgatni, megállítani tilos.
- Fára mászni tilos.
- Társakat szándékosan az udvari eszközökről lelökni nem szabad.
- Egymást lökdösni, ütni sem eszközzel, sem anélkül nem szabad.
- Az udvaron talált kőre, üvegre, nagyobb fadarabra, gombára (bármilyen idegen tárgyra) mindig hívják fel a körülöttük tartózkodó felnőtt figyelmét.
- A csúszdát csak felülről lefelé ülve használhatják.
- Az udvari tartózkodás ideje alatt az udvart csak felnőtt kíséretében hagyhatják el.
- Kerítésre mászni, villamos, kisház mászóképek legtetejére nem szabad felmászni.
- Játékkal, homokkal, földdel stb. nem dobálhatják egymást.
- Botokkal, ágakkal hadonászni, böködni nem szabad.
- Saját és egymás testi épségére a nap folyamán vigyáznak, a náluk kisebbekre különösen.
- Minden felnőttnek szót kell fogadni.

Séta, kirándulás

- Csak párosával, egymás kezét fogva, a kialakított sorba sétálhatnak.
- Egymást előzgetni, vagy társat a járdáról lelökni nem szabad.
- Mindig a lábuk elé nézve figyelmesen kell közlekedni.
- Járdáról lelépni, úttesten áthaladni csak alapos körülnézés után az óvónőt követve lehet.
- Áthaladásra mindig a zebrát vagy a legrövidebb útvonalat kell választani.
- Kerítéseken a kezüket nem szabad végighúzni.
- A kutyákat – bárhol is tartózkodnak – tilos ingerelni sem szóval, sem eszközzel.

Nyári óvodai élet

Intézményünk nyári nyitva tartását a fenntartó intézmény határozza meg. Szabályainkat a adott gyermeklétszámhoz igazodva alakítjuk ki a biztonságos feladatellátás érdekében. Fokozottan figyelünk azokra a gyermekekre, akik csak a nyári időszakban látogatják intézményünket.

III. Egészségnevelési Programunk megvalósulása

Az **értelmi nevelés feladatait** az Alap-program a kisgyermek ismereteinek fejlesztésében jelöli ki. A program értelemszerűen azt is tartalmazza, hogy a kisgyermeknek **egyre több ismeretet kell megszereznie és rendszereznie szervezetének működéséről, az egészségvédelem alapkérdéseiről** (pl. kórokozó, fertőzés, betegség, táplálkozás, aktív mozgás és pihenés, az érzékszervek higiénéje és védelme stb.).

Az óvoda az egészségfejlesztő ismereteknek csupán egy részét közvetíti. A gyermek már előzetesen jelentős mennyiségű egészségvédő ismeretet hoz magával a családjából, amit az óvoda vagy megerősít, vagy gátol, leépít. Ezekhez az ismeretekhez kapcsolódnak azok az egészség-védő, egészségfejlesztő biológiai ismeretek, amelyeket a gyermek értelmi szintjéhez mérten **az óvodában szerez meg**, illetve rendszerez (ilyen pl. a szív munkáját bemutató foglalkozás, a szívverés megfigyelése, a légzés szaporasága). Az egészség-védelmi ismeretközlés lehetősége kiterjed az óvodai foglalkozások mellett a szabadidő más lehetőségeire is, így a játékra, a "kísérletezésekre", megfigyelésekre, a sétákra, kirándulásokra.

Óvodánk is részt vesz a „Gondolkodj egészségesen!” programban, melynek keretében minden kiscsoportos gyermek szülője, ill. gondozója egy egészségzsákokot kap. Ebben hasznos tudnivalókat találnak az egészségvédelemről, az egészséges életmódról.

Az „Egészségnap” keretében kerül sor ezek átadására. E napon szervezünk a gyermekek részére érdekes, változatos tevékenységeket a tisztálkodás, az egészséges táplálkozás, az öltözködés, testmozgás, mentálhigiéné, valamint a környezettudatosság jegyében. Délután az egészséges táplálkozással kapcsolatos előadásokat tartunk szakemberek bevonásával a szülők részére.

Speciális gondozási, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatokról is szól az alap-program. E feladatok között olyan esetekre kell gondolnunk, amelyek az óvodás gyermekek együttélésében, közös nevelésében gondot okozhatnak az érzékszervi fogyatékos (nagyothalló, gyengén látó), a mozgásszervi fogyatékos, a veleszületett betegségben, rendellenességben szenvedő, lassabban fejlődők, alacsonyabb értelmi szinten állók, érzelmileg "sérültek", higiénésen elhanyagoltak. Ezen gyermekek speciális gondozásához segítő szakemberek munkáját is igénybe vesszük, de az óvónő szakmai felkészültsége, differenciált óvodai bánásmódja, egészségpedagógiai ismerete, is a program megvalósulásának elengedhetetlen feltétele.

Az egészségnevelés fő területe az óvodai közösségben megvalósuló **szocializáció elősegítése**. A szülők és óvoda kapcsolatában is kiemelten fontos a nevelők **szociális érzékenysége**. Egyes társadalmi csoportoknak kevesebb lehetőségük van életmódjuk megválasztására, kisebb arányban vesznek igénybe egészségügyi vagy közoktatási-, közművelődési szolgáltatásokat, a munkanélküliség következtében beszűkült életlehetőségeik adódnak, egészségtelen lakáskörülmények között élnek stb. A szegényebb, kulturálisan elmaradt társadalmi csoportoknak a napi megélhetés a fő probléma. Tovább fokozza kedvezőtlen helyzetüket a problémák halmozódása, egymásra hatása, összegződése, fokozódása. Gondoljunk a szegénység mellé szegődött krónikus betegségek megjelenésére, a gyermekek nevelési költségének magas szintjére, a családba befurakodó káros szenvedélyre és mindezek összegzett hatására.

Az **esélyegyenlőséget** szem előtt tartva az óvodai egészségnevelés programját, a szülőkkel való bánásmódot, a táplálkozási ajánlásokat, az otthoni életmódra vonatkozó tanácsokat az óvodás gyermek családjának egészségi esélyeihez kell szabni. Az egészségi szükségleteket és lehetőségeket a nevelési tanácsadásaink során tüzetesen kell mérlegelnünk, megtalálva a legjobb lehetőséget arra, hogy a szülőket képessé tegyük az egészségesebb életmód követésére.

Az **óvoda** a gyermek viselkedésének második legfőbb **mintaadó** közössége (nyilván az első: a család). Ebben a közösségben az óvónő és más felnőtt személyek magatartása elsajátítandó **mintául szolgál, azaz modell-értékű**. A gyermek-gyermek, valamint a felnőtt-gyermek kapcsolat érzelmi töltése, társkapcsolati igénye, biztonság-nyújtása biztosítja az együttérzést, az önzetlenséget, a segítséget, az önfegyelmet kialakulását.

Az óvodai nevelés során az **egészséges életmód alakítása** azt jelenti, hogy kialakul a kisgyermek **igénye** a személyi és környezeti higiéniára, a mozgásos életmódra, az egészséges táplálkozásra és kulturált étkezésre, az egészséget károsító magatartásformák elkerülésére, egy adott élethelyzetben az egészségesebb megoldás választására, a másokon való segítségre. Mindez az egészség megvédésére történő beállítódást (attitűdöt), az egészség megvédésére vonatkozó érdeklődést, véleményt, szándékot, "érzékenységet" jelen.

6. sz. melléklet ERKÖLCSI NEVELÉS, HAZAFIASSÁGRA NEVELÉS A JÁTSZÁS FOLYAMATÁBAN

Egy óvodai nevelési szemlélet sajátosságai elsősorban a nevelés hatékonyságában mutatkoznak meg. A hangsúlynak arra kell helyeződnie minden nevelési rendszerben, hogy a **nevelés globális folyamat a maga sajátos értelmezésével, a szokásrendszer alakításával, az ehhez szükségszerűen mellérendelt motivációs rendszerével.**

A nevelés színtere a játszás folyamata. A **játék eszköz, a játszás cselekvési folyamat.** A kisgyermek a játszás helyzeteiben az összefüggéseket komplex módon tapasztalja, felfedezi. A játszás, mint cselekvési helyzet mást helyez előtérbe. Olyan **szociális tanulási helyzetet** teremt, amelyben minden gyerek a felnőttől, vagy egymástól, sokszor eltérő módon jogot kap aktivitása, érdeklődése, kezdeményezése szerint elsajátítani azokat a kooperációs formákat, / alku, csere kompromisszum/ amelyek az emberi kapcsolatok személyességét, értelmet és stabilitást, nyújtó előnyeit közvetítik az együttműködés tanulása érdekében.

Az **óvoda nevelési, tevékenységi feladatait, a felnőtt tudatos feltételteremtő tervezőmunkájával, a stabil szokásrendszer** kialakításával valósíthatja meg a folyamatos játékidő biztosításával.

A hazafiságra nevelést is e szemszögből vizsgálva a teljes óvodai életet átszövő az alábbiak alapján felállított rendszerként kell és lehet értelmezni.

Hazafiságra nevelés az óvodában

A tevékenység kerete:	A gyermek teljes óvodai élete
A témaköre:	Hazafiságra nevelés
Az időtartama:	3 év
A feladat:	<p>A család és életének tudatos megfogalmazása</p> <p>Óvoda és család közös értékeinek megfogalmazása, tudatos kapcsolatépítés</p> <p>Közös tevékenységek szervezése</p> <p>Óvoda-család együttes tudatos közösségépítő szerepének kialakítása a városért végzett közös tevékenységek folyamán</p> <p>Aktív részvétel a folyamatban minden résztvevőtől</p>

	<p>Séták, kirándulások alkalmával megfigyelni a saját város minden arcát. Az állandóságok, változások meglátása, folyamatos nyomon követése.</p> <p>Tudatos odafigyelés a „mi városunk” megóvására.(környezet védelem, virágok ültetése, közös programokon való részvétel...)</p> <p>Óvodai ünnepekre, hagyományokra, szokásokra, rendezvényekre rendszeres és folyamatos tudatos előkészületek, közös beszélgetések, egyeztetések a gyerekekkel</p> <p>Városi ünnepekre, hagyományokra, szokásokra, rendezvényekre tudatos közös előkészületek közösen a családokkal</p> <p>Lehetőségek megtalálása a népi hangszerek készítéséhez, pl. egyszerű népi tánclépések elsajátításához.</p> <p>Kirándulások, látogatások szervezése, ahol a gyerekek is Tevékenyen részt vesznek a városban, a környéken, Országunkban.</p> <p>Olyan lehetőségek biztosítása, ahol megtapasztalhatják, hogy minden emberhasonló és egyben különböző is,az „én” óvodám , az „én” városom,az „én” hazám, esetleg az „én Európám”,az „én” bolygóm...viszonylatában. .</p>
<p>A cél:</p>	<p>A projekt sikerességének alapja a felnőttek „mintaadása”. Hozzáállása, belső hovatartozása, sajátos, egyedi „hitvallása” a hazafiság, haza, nemzet, erkölcs és világnézet szemszögében. Mindezen túl van az a „kötelezettség”, melynek alapján „a másik ember tiszteletben tartásával” kell és lehet az elvárások szerint nevelni, alakítani a kisgyermeki személyiséget.</p> <p>Az együttélés alapvető, elemi szabályainak megtartása mellett olyan szokásrendszer kialakulása, amelyben biztonsággal, nyugalomban fejlődhetnek, s közben kialakul, tudatossá válhat a magához, máshoz, - másokhoz, családhoz, - óvodához,- városomhoz, - hazámhoz való kapcsolata a kisgyermeknek.</p>

	<p>Az erkölcsi normák, szabályok belső indíttatásból történő „alkalmazása” elengedhetetlen feltétele a közös célok elérésének. Ennek kialakulását az óvodai élet során a stabil szokásrendszer, következetes szabálytartás, tudatos jelenlét biztosítja.</p> <p>A „mi anyanyelvünk” csodálatos kincseinek segítségével, a kommunikációs háló kialakulásának biztosításával a hazafiságra nevelés alapjai belsővé válnak a kisgyermek számára.(népmeséktől a mondókákon keresztül, a népdaloktól a magyar zeneszerzőkig, a magyar íróktól a költőig, a más népek kifejezés, dallam, fordulat világáig..)</p> <p>Közvetlen tapasztalatszerzés útján tudják értelmezni a kapcsolódó szavakat, fogalmakat, ezáltal kifejezőképességük is fejlődik.</p> <p>Közösség formálása, kialakulása, az egymáshoz, a hazámhoz tartozás „élménye” az együttes tevékenységek során realizálódik.</p> <p>Magyarság tudatunk átszővi az egész óvodai életet a nevelés minden pillanatában, a tevékenységek tudatos megszervezésétől a spontán helyzetekig.</p> <p>Jókedv, örömteli tevékenység biztosítása a tevékenységek során.</p> <p>A személyiségfejlődés terén segítenünk kell az érdeklődést, a segítőkészséget, a felelősség tudatot, a bizalmat és a lelkesedni tudást</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<p>A gyermek kapcsolatai saját környezetében</p> <p>A saját közvetlen környezet tudatos megfigyelése</p> <p>Tájékozódás a közvetlen társadalmi környezetben</p> <p>A környezetbeli állandóságok megfigyelése</p>

	<p>A környezetbeli változások megfigyelése</p> <p>A természet és környezet védelmének tudatos helyi formáinak megismerése.</p> <p>Az épített, az ember által kialakított városi környezet megfigyelése</p> <p>Saját maga elhelyezése a városi létben</p> <p>A család élete otthon, munkahely, rokonok, barátok</p> <p>A család kapcsolódása a városhoz</p> <p>Közös programjaik megnevezése, az együttélés formái</p> <p>A család és a város nyújtotta programokon való közös részvétel</p> <p>Nemzeti ünnepek közös megszervezése</p> <p>Hagyományok, néphagyományok fontosságának szintje</p> <p>Helyi „hősök”, nevezetes személyek megnevezése, emlékhelyek látogatása</p> <p>A város „közös” feltérképezése</p> <p>A fellelhető sajátosságok megkeresése</p> <p>Az egyéni élmények „közösségformáló” lehetőségeinek megfogalmazása</p> <p>A „mi tudat” alakulásának meghatározása</p> <p>Az együttélés közös szabályainak, lehetőségeinek szintje</p> <p>A közös szokások kialakult rendszere</p> <p>Látogatás más településekre, ahol nevezetes magyar épületek, emlékhelyek találhatók</p>
--	--

	<p>Bekapcsolódás más településen élők programjaiba</p> <p>Bekapcsolódás pl. országos programokba</p> <p>Bekapcsolódás nemzetközi programokba.</p> <p>Más nemzethez tartozó gyerekek az óvodában. (oda járó, vendég... idegen nyelv, más kultúra közvetlen megtapasztalása)</p> <p>Külföldi vendégek meghívása. Beszélgetések, mesedélutánok, játszóházak (pl. zászló, nemzeti jelképek, mesehősök..) szervezése.</p> <p>Én, a családom, a házunk, az óvodánk az utcánk, a városunk, a környező vidékünk, más városaink, országunk, kontinensünk, földünk ... feltérképezése, földgömbön való megkeresése...</p> <p>A különbözőségek, azonosságok megnevezése</p> <p>Más kultúrákkal való megismerkedés, hasonló ünnepkörben.</p> <p>A különbözőségek, azonosságok ismételt megfogalmazása.</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<p>Mondókák, versek, mesék, történetek, közmondások, szólások, énekek, dalok, dalos játékok szituációból kiindulva az óvónői „saját” repertoárból.</p> <p>Népi és műzenei műsorok összeállítása, részvétel koncerten.</p> <p>Sajátosan magyar, ill. egy adott nemzet irodalmi, zenei sajátosságainak bemutatása</p> <p>Irodalmi, dalos gyermekjátékok folyamatos tanítása</p> <p>Tudatosan szervezett eseményekre megfelelő témában (ünnepekre akár születésnapi köszöntő, akár nemzeti ünnep külön irodalmi, zenei anyag kiválasztása)</p> <p>Költők, írók élettörténete, egyes gyerekeknek szóló elem</p>

	<p>kiemelésével</p> <p>Magyar vagy külföldi „hősökről” (történelmi személyiségek, királyok, vitézek, katonák, stb..) szóló történetek</p> <p>Más népek irodalmának, zeneirodalmának rendszeres közvetítése</p> <p>Bármely e területen szerzett tapasztalás, élmény továbbvitele, lehetőség és feltételteremtés a játék tartalmi továbbfejlesztésére.</p> <p>Bábok, dramatizáláshoz kellékek, „színpad játék”, saját könyv, saját társasjáték készítésének feltételteremtése</p>
<p>Tevékenységek:</p>	<p>A folyamatos játékidőben olyan feltételek biztosítása, amelyben a szerzett tapasztalatokat, ismereteket, élményeket feldolgozhatják a gyerekek.</p> <p>Például: Egyéni, majd közös én, családrajztól kezdve a város térképének közös kialakításáig.</p> <p>A kiránduláson megtekintett vár „újraépítése” dobozokból kialakítva... esetleg korabeli zászlókkal, ruházatban,</p> <p>Múzeumi élmények feldolgozása</p> <p>Állatkerti látogatást követően világtérképen elhelyezhetőek az állatok... különböző technikákkal.</p> <p>Fontos szempont a közös munka öröme...</p>

Legitimizációs záradék

A Dob program kidolgozásának kezdete:	1989.
A Dob program kiadása,bevezetése:	1996.
A Nevelési Program bevezetése:	1998.
A Nevelőtestület elfogadta:	1998.08.17.
A Szülői Munkaközösség egyetértését ny.:	1998.08.17.
Véleményezte : Marosi Miklósné Balatonalmádi Város Önkormányzata jóváhagyta 120/1998.(IX.29.) sz.Ö.h.:	1998.09.29.
2004.évi Módosítás	
A Nevelőtestület elfogadta:	2004.04.28.
A Szülői szervezet egyetértését nyilv.:	2004.04.24.
Véleményezte : Marton Sándorné Balatonalmádi Város Önkormányzata jóváhagyta 209./2004.(VIII.26) sz. Ö.h.:	2004.08.26.
2010.évi Módosítás	
A Nevelőtestület elfogadta:	2010.04.06.
A Szülői Szervezet egyetértést nyilv.:	2010.04.19.
Véleményezte: Gyűrűsy Attiláné Balatonalmádi Város Önkormányzata Jóváhagyta 76./2010.(VI.24.) sz. Ö. h:	2010.06.24.
2013.évi Módosítás	
A Nevelőtestület véleményezte, elfogadta:	2013.06.17.
A Szülői Szervezet egyetértést nyilv.:	2013.06.10.
Az Intézményvezető jóváhagyta:	2013.06.17.
A Fenntartó értesítést kapott	2013.06.17.
Nyilvánosságra hozatal :	2013.06.17.
A Program érvényessége, felülvizsgálata a jelenleg változó törvényi szabályozások Alapján fog történni.	

2016.évi Módosítás

A Nevelőtestület véleményezte, elfogadta

A Szülői Szervezet egyetértést nyilv.:

Az Intézményvezető jóváhagyta:

A Fenntartó értesítést kapott:

Nyilvánosságra hozatal: